

کۆل سسوو

ژماره ١٠٨ - نیسان ٢٠٢١ ی زایینی (٢٧٢١) ی کوردی

یه که مین تایبه تی نامه ی ژنان ..
داستان چالاکى ساراژنه یل کورد فهیلی

سهر نویسه ر

عهلی حسین فهیلی

سهر نووسه ر

میوان نی تاییه تی نامه

سوندس میژزا

وه ریوه بهر نویسانن

مسته فا بهیگی

سکرتیر نویسانن

که نعان حاتهم

ده سه می نویسه ره یل

سوندس میژزا

ماجد سویره میری

ناماده کردن هونه ری

ئیمان حه بیب

خاوه ن تمیاز
 ده زگای رووشنهویری و راگه باندنی کوردی فهیلی (شهفهق)

info@shafaq.com
 www.shafaq.com

16

کورد هه ریم و کورد ده ر
 هه ریم یه کتری ناناسن

هزار و یهک مه ته لئ تر
 نه را مناله یل کورد فهیلی
 به غدا

28

خاتوون خه زاله می فهیلی،
 خه زال مووسیقی ژنه یل
 بوژ، چاوه رپن بانانن
 خاستره کن

36

48 گری و هرد «هووز
 ملاکت» و ئافینه ره گه می

44 کار کوردی ده
 ئیلام، ژنانه تره و

بییه

58 ژنانووگی کردن وه گه رد شیعر فهرزانه می
 سه حرایبی، شاعر کوردی و ژر دیهلورانی

مؤسسة شفق للثقافة والاعلام للکورد الفیلیین

رقم الاعتماد في نقابة الصحفيين العراقيين ۱۰۱۵

رقم الايداع في دار الكتب والوثائق ۸۹۲ في ۲۰۰۶

ده هه ر کوو ژنیگ هه سه؛ ژیانیش هه سه

وه ختیگ بیر وه مه سه له ئ ژن کورد
 نه که یمن، نه بینیم نه وان ده ناو
 وێژدان و تاریخ ئی میلله ته ریشگ
 وه رانه و سه قام دیرن و پیاگه یله یش
 ناتوانن به شداری نه وان ده مه یدان
 ژیان سیاسی، کۆمه لایه تی، بازه رگانی،
 فه ره نه نگى و.. له وه رچاو نه گرن.
 ژن کورد باوه ر وه ئه نسانه ت
 داشتگه و دیرئ ئوو ده په ره په رت
 میژوو نه بینیم ک بیر و باوره یل
 ژنان کورد هه میشه فره تر و تائه و
 په رت مه رزه یل سیاسی نه لفریه
 و ده جوگرافیای دهر و ره نج و
 نابه رامبه ری فره نه نگى و سیاسی
 و نه ته وه یی ده عراق و ده گشت
 ناوچه گیش، قوربانیه یل تاریخ کورد،
 هه میشه دوکوت فیشتریان ژن .
 ژن ناوچه یل لاخوار کوردستان، په ت
 و دهره تی نه را دوست داشتن نه رت
 نه لئه که فتگه و هه نای میلله ته ئ
 جه ورکیشاگه، کوشت و بر کریاگه،
 نه وه ک هه م بییه سه دالگ و هه م
 خوه یشگ و هه م دۆت شه هید،
 ژن کورد فه یلی بییه له و جیه
 ک زوان برا و باوکه یلئ برینه، له
 جی خوه ئ و نه وان، قیرانگه و
 قیزانگه و هاوار و هانا کردگه.
 نه را خاتر یه سه ک نه بینیم ک
 ژنیگ فه یلی له عراق بییه سه

یه کم ژنیگ ک ده رووژه لآت
 ناوړاسین، وه خاتر باوه ره یله ئه سانییه
 و حق خوازییه گه ئ وه دار کیشریاگه،
 ساراژنی وه ناو (شه هید له یلا قاسم).
 یه کم ژنیگ ک ده نام گشت
 کشوه ره یل عه راوی، بییه وه قازی، ژن
 دادوه ر کورد فه یلییه گه وه ناو (زه کیه
 ئسماعیل هه قی) ک بژه پسرپییه گه
 تا نه و بان بانه یل کار سیاسی و
 خه بات مه ده نی و چه کدارییش
 چگه . نه لیه ت عراق ولاتیگ نییه
 نه و مافه یله وه ژن فه یلی دابین
 چوون له و وه خته یله ولاتوه نده یل
 تر نه ته هیشتن ک ناو «ژن» ده
 بان سان قه وه ره یله یش بنووسرئ .
 تاریخ ژن کورد فه یلی په ره له تیه لی
 و ژیانیش ژه هراوی و برا مردن و
 دۆد و داخ روولنه دیین و ... ، باوجی
 ئیسه نه بینیم بینه سه چالاکه یلئ
 ده به غدا و هه ولیر و سلیمانی و
 که رکوک و تیه ران و کووت و به سه ره
 و کرماشان و ئیلام و هه ر شوونئ تر
 ده دنیا و ... ، بایه ده بزانیمن ک ئیسه
 دی پشت کردن له و ژنه یله که بار
 سه نگین ژینووساید، جوور تراژدییه گ
 نائنه سانی کیشانه وه شان و کوولتیان
 ، تاوانیگه سه خت و نه به خشریاگ.
 کل چاوئ وه نه وس و ئیسا

ده جوگرافیای کوردستان «مه عبه د
 ئانه یته» ده شار که ناوهر کرماشان
 دیریم ک په ره ستشگائ «خوداژن و
 خاونکار ئاو» ده زاگرۆس بییه و ده
 فره نه نگ کوردیاتی هه م نه بینیم
 ک کورده یل فه یلی وه ناوه یلئ جوور
 «سارا ژن»، «کینخا ژن»، «که لانه تر ژن»،
 ژنه یل چالاک و سه ره، نامگیره و کردنه.
 ئیسه فره تر له هه ر وه ختیگ تر
 نه پوورئ نه گه ر «گول سوو» وه
 ده ره اوردن ئیچوونه تاییه ت نامه یلئ
 ک فره یش وه گیر و گه ره ک و دلخوازه،
 سه رئا سوویگ ژنانه تر نه را ژنه یل کورد
 فه یلی بچه کنئ، ئوو ده و ده وه چه یل
 وه ر وه خوه ره ته وه هه لایگه وه
 چوون ژنه یل ئی که مه ووژه یش،
 خوه یان وه پراسی په سا جوور خوه ر
 و مانگ و ئاساره ده ئاسمان ولآت
 و دووره ولآت، دیرن هه نه دهره وشن.
 به خته وه رانه، خاسه بیژیمن، وه
 سئگه ئ فره بین که سایه تیه یل و
 ژنه یل چالاک کورد فه یلی ئوو نه را
 خاتر وه رچاو گرتن چوارچووئ
 کاری گوفا ره گه و بژمار نه بین
 لاپه ره یله گه ئ، تاییه تی نامه ئ ژنان، ده
 ئی ژماره و بانه ژماره، بان نه ل بان،
 پشکشتان نه کرتئ ئوو هه میرداریمن ک
 نه و ته ئسیر و ئالنگ خوه یش ده ولآت
 بنیگه و.

سهر نویسه ر

علی حسین فهیلی

یه کهم قازی ژن ده کشوهره پیل عه راوی؛ کوردیگه فهیلییه

ده مل که مهووزه پله فره و فره تیره و بی. دهو ده ورانه کشوهر ئسرائیلیش دامه زرانن ئوو یه بی وه ده سپیچن ئهرا عهراوپه رهسته پله ک دهس زوور فره ترئ بنن ده مل کورد ئوو وه قسه پیل موفتئ جوور یه ک بیژن وه پیان ک ئیوهی کورد، ئسرائیلیین و وه پشته وانی ئهوان ئه خوازن کشوهرئ تر ده ناو عراق عهراوی بسازن، خو ئیمه ئه زانستیم ک ئی چشته له بنه پته و دروه چوون برئ له ئیمه ئ کورد یا ده کوردستان ئه ژاییمن ک ده دریزائ میژوو هه هن کورد بییه و که سی نه له ئسرائیل و نه له ههچ ولایتی تر نه هاتگه سه کوردستان و ئه و ولاته زید و ماوائ باوانی کورد بییه ده دریزائ میژوو، برئ تریش ئیمه ئ کورد فهیلی بیمن ک وه تایه تی هه له جارانه وهر ژه عهراوه پله ییش ده به غدا ئه ژاییمن و به غدا هه هن کورد فهیلی بییه و کورد فهیلی ده به غدا ههچ وهختئ ده ره کی نه بییه ئوو هه ده وهخته پله ییش ک ئی بوختانه وه پیمان ئه کردن ئیمه ئ کورد فهیلی بان یه ک ملیوون جهماوهر بیمن ئوو ئی شاره له راسی هه میشه زید و ماوائ تاریخی ئیمه بییه و ههچ وهخت شارێگ هه عهراوی وه ته نیایی

دنیا کشوهریگ ئهرا خوه ئ بداشتووبئ ئوو ئی چشته وه حق خوه مان ئهرا ژیان خاسترئ داشت ئه زانستیمه ئ. ئیمه هه له زارووییه و، ده مه دره سه پله به غدا ئه دیمن ک زوان ئیمه وهل عهراوه پله، جوور یه کتری نییه و دو زوان جیاوازن ئوو عهراوه پله ییش جوور که مهووزئ ئوو وه ته حقیر و بووچگه و کردن ئه نوورسنت وه پیمان، ماموستا ئه پله مان له گشتئ فره تر دوچاوه کی ئه کردن ئوو وهو زاروو مه دره سه پله ک کورد زوان بین جووور بغهیران و ده پشته کی ئه نوورسنت ئوو ده ده هه ئ چل زایینی بی ک وه یه ک گرد ئازاره پیل

گله و خوارد تا دواره ده کار و باره پیل سیاسی عراق به شداری بکا به شکم بتوانئ برئ له و بهش و مافهیل وه ژیر پا نریاگه ئهرا مه درمه گه ئ خوه ئ زینگه و بکا باوجی وه داخه وه چوون وهز و وه زیات حق خوازیی خاس و راست نه دی دواره گله و خوارد وهر کرد وه دووره ولاتی و ده وهخت چگنه گه ئ وت ک دووسی و عشقئ وه سه رکرده ی تاریخی کورد مه لا مسته فا بارزانی، کیشایه ئ وه هه ریم کوردستان تا وهر ژه هه ر کارئ بچیگه سه ر قه وره گه ئ ربه ره گه ئ خوه ئ ک ئهرا هه میشه ده دل خوه ئ و گشت کورد فهیلی ئه ژئ. دهو به پنه پله پته و ده رفه تیگ بی وه نسیو گوئ سوو ک وتووئژئ وه گهر د ئی که سایه تی جه هانی کورد فهیلییه بداشتووبئ ک له یه و لا ئه خوه ننه ئ.

گوئ سوو: ده سه ره تائ کار سیاسی، چوون چگی وهره و پیری قه زییه ئ کورد؟

: م ده به غداد ده ناو بنه ماله ئ له هووز کورد فهیلی ها ته دی و ده ناو مائئ ئه ژایم ک بیر و هه ستئ یه بی ک بایه ده کوردیش جوور گشت مه درمه پیل

دهو به پنه پله په یوه ندی وه گهر د سه رکرده یل کورد ک ئه و مه ده که ژ و کیوه پله ئ کوردستانیش بین داشت. ئهوی بئ ژه یه ک جوور گشت کورده پیل فهیلی، تاوان کورد بیینه ئ ددا، خه سار و باج شیعه بیینه ئ خوه ییش ددا ئوو وه بان ئی هه مگه ئ خه رخه شه و گیر و گرفته توانست وه به رزترین جیگایل پسپوری ده ته خه سوسه گه ئ خوه ئ یانئ دادوهری ئوو هه میشه ده سیاست و حزبایه تی ئه وه ییش ئهرا خه لک و نه ته وه ئ خوه ئ، بره سن. ئهوی هه رچه ن ک خوه ئ دادوهر بی، وه لئ بان چه ن ده سال وه خاتر سته م رژیم به عس سه ددامی له به غدا ده رهاته دهر و وای ئوو وه خاتر یه ک جاسو سه پیل و قسه ره سه نه پیل رژیم نه که نه ی وه دییه و ده بن مال نیشه جی خوه یه و کرد ئمجا خوه ئ و بنه ماله گه ی ک سئ منال بین له زید و ماوگه یان، عراق، ده رهاته دهر و ئیسه ییش وه یه کا دانیشه ئ ئه مریکان. یه کیگ له کورده پله ئ ییه سه فیر ده بالوئزخانه ئ عراق ده کشوهر مه کسک. زه کیه خانم، ده سال 2003 و دوما ئ دارمیان بته گه و داشکیان رژیم به عس

یه کهمین ژن دادوهر عراقی بی و یه کهمین ژن قازی ده ناو گشت دهوله ته عهراویه گان ک ده ده هه ئ په نجاگان زایینی بی وه ئه ندایمگ له حزب دیموکرات کوردستان عراق و ده سکرد وه کار سیاسی و وه خاتر کاره پیل گه وره ییگ ک کرد ره سی وه ناو جه رخه پیل سه رکردایه تی ده جمیشت ئازادیخوازانه ئ گهل کورد. ئهوی ده به غدا ییش ده پیشه ی دادوهری وه به رزترین جیه پیل پسپوری ده قزاوه ت ره سی، ئی ژن ناوداره که سی نییه بی ژه (زه کیه ئیسماعیل حه قی) دادوهر کورد فهیلی.

● گوئ سوو

نەبییه، وهێ خاتره بی ک ئیمه فره تر خیره تییه و نه بیمن تا ده رس بخوه نیمن و بتوانیمن هه ق خوازی فره ترێ ئه پرا خه لکه گه مان بکه یمن و وه عه راوه ئله بفا مینیم ک ئیمه له ئه وان که متر نییمن و سه رتریمینش.

ئه و زانست و علمه ک ئیمه ئی کورد فه یلی ده به غدا هاوردیمنه ده س بی وه ده سه لات گه پێ ئه پرا پشته وانی له هه ق خوازی و ئازاریخوازی کورد ئوو جمیشت کوردی ده کوردستانیش، چوون ئه وسا ده و له ت عراق ده کوردستان وه و جووره ک وه گه ره ک بی ئمکانات و مه درسه و موعه لم نه سازی بی و کوردستانییه گانی ش عه راوی نازانستن ئوو پێشکه فتن ده ده رس و زانکۆ ئه پرا کوردستانییه ئله فره سه ختر بی هه رچه ن ک فره ته وانا و ئه لامه ت و بلیمه تیش بین.

له ئی وا بی ک ئیمه ئی کورد فه یلی پایته خت نشین، وه بان ئه و هه مگه ئی دو چاوکییه ک ده مل مان ئه کریا، پێشکه فته تره و بیمن و بیمنه زوان حال جمیشت کوردی و ئی شانازییه دیریمن ک بنه وای بزوتنه وه ئی کوردی ده مل شان و کوول کورد فه یلی، بنه پائی نریا. که ژ و کتوه ئله نه بیمن تا ده سیان وه

پیمان نه ره سێ.

ده و بشیو بشیوه ئله و ده و بگیر بگیره ئله ئیمه بیمنه ئه و که سه یله ک ئه کوژریان و ئه گیریان و تالان ئه کریان و ئه تاپیان، هه ر یه بی وه هنێ ک ئیمه ملجه پتره و بیمن و کارێ کرد ک بێ هچان ده نوائی رژیم به عس رابوسیمن و وه ئی خاتره یش به عسییه ئله هه سته مه ئله یان ده مل ئیمه ئی کورد فه یلی ک دانیشه ئی به غدا و عراق عه راوی بیمن نه خه فانی.

گوڵ سوو: ئایا هیمن ئه و روژه ک چگیته ناو بزوتنه وه ئی ئازادیخوازی کوردی ها و یرت؟

هه لبه ت، خاسیش ده بیرم ماگه سه ئی، وه ختی ک ده مه درسه ئو ده خوه نست سهره تای بی، پشتگرێ ئه کردم له و جمیشته ئو ده سال 1954 یش بی ک بی و ئه ندام حزب دموکرات کوردستان، ئوو هه له و وه خته بی ک کاک جه لال تاله بانی کردمه کاندیدا و م چگمه ناو جه رخه ئی حزبه گه ئوو پله پله که فتمه ناو ده سه ی بالای پارتی ئمجا دوما ی ناشتی کردن کورده ئیل و به غدا ده 11 ئادر 1970 بیمه کاندیدا ئه پرا ده سه ئی مه رکه زی له هه لبژاردن حزبه گه، م ئه وه وه گه وراترین ده سک هفت ژیانم ئه زانه ئی ک توانستم وه سنگه ئی ئه وه خزمه ته ئیل فره ترێ بکه م وه گه له که م. چوار سال ئه ندام جه رخه ی مه رکه زی پارتی بی، ئمجا ده سال 1974 خوه م ره سا فه کوردستان تا به شدار ی راسته وخۆ و حوزووری بی بکه م ده که ش برا و خوه شکه ئله ئی خوه م ده شوپش کوردی.

ها بیرم ده سال 1962 خو پیشان دانیگ ده رباره ی ناشتی له کوردستان وه پێ وه بردم ک ده و وه خته ئله ئه زانن هه رجوور ته زاهورات و قیر قار ده ناو خیا وانه ئله مه منووعه و قه یه غه ی بی وه لی ئیمه گووش وه پێ نه دایمن.

گشتی ئه زانن ک من قازی ناو دارێ بیم ده به غدا ئوو ئه پرا به شدار ی ده جمیشت کوردی، به رژه وه ندی و گشت ئه و مه نافع ه ک هن خوه م بی نامه لا ئوو وه خاتر ئه و کاره مه، حاکم نیزامی گشتی، حوکمی دا ئه پرا ده رکردنم له کار قه زاوه ت و مه ین و منام کردن له چگن وه ناو دادگا یله، هه رچه ن ک ئیجووره هه قی نه داشت بواجی زوور داشت و بێ به شم کردن له هه ق کار، ئه وه یش من دادوه، ئه وه یش وه خاتر دادوه ری و هه ق خوازی ئه پرا خه لکه گه م ک به شیگه له به ش خوازی مه شرووع و ماف مرو ف.

گوڵ سوو: ده ده وران خه بات، چه ن جار وه خاتر مو بارزه کردن وه رد به عس گیراییت؟

ده ئه و به ئنه ئله ک قازی بی و ده به غدا دادوه ری ئه کردم دو جار وه خاتر کوردیاتی گیرام ک هه ناخوام بخه مه ئی یاد چوون ک خوه م ئه و ریگه ئه لبژاردم و ئه و زیندانی کیشانه ده بان کوردایه تی وه شانازی ئه پرا خوه م ئه زانه ئی و ناخوام ک که سێ ده بان

ئه وه خه لاتییم بکا و چشتی وه پیم بدا.

گوڵ سوو: کورد فه یلی، له که ئیه و بی وه به شتی له جمیشت کوردی عراق؟

: هه له سه ره تای حزبا یه تی، بێ ژه حزبا یه تی ها بیرم ئیمه ی کورد فه یلی، رو له بجم ده ناوی ساله ئیل 1958 تا 1945 ده به غدا ژیر وه ژیر کار ئه کردیمن و له بازه رگانه ئیل کورد فه یلی پوول مانگانه و وه دلخواز خوه یان گرده و ئه کردیمن، هه تتا ئه و کارگه ره ئیل ژار کورد فه یلییه ک رووژمزی کار ئه کردن هه م ئابوونه ددان وه پیمان، گشت هه واخوازه ئیل جمیشت کوردی ده و به ئنه ئله ئه خریانه خیره ت ک هه ر جوورێ ئه توانن کومه ک کووه و بکه ن تا ئیمه وه هشارکییه و کلێ بکه یمن ئه پرا پارتی دموکرات کوردستان ده کتوه سان.

گوڵ سوو: کورده ئیل فه یلی، چه نی ده بنه رانی پارتی دموکرات کوردستان عراق ئوو بلاچه داین وه ئاگر جمیشت

ئیمه هه له زارووییه و، ده مه درسه ئله به غدا ئه دیم ک زوان ئیمه وه عه راوه ئله، جوور یه کتری نییه و دو زوان جیاوان ئوو عه راوه ئله یش جوور که مه ووزی ئوو وه ته حقیق و بوو چگه و کردن ئه نوو پستن وه پیمان، ماموستا ئنه ئله مان له گشتی فره تر دو چاو هکی ئه کردن ئوو وه و زاروو مه درسه ئله ک کورد زوان بین جووور بغه بران و ده یشته کی ئه نوو پستن

کوردی و سه قام گرتنی ده ئه وسا به شدار ی داشت؟

: که سێ ک له گشتی فره تر ری زدار کورد فه یلی بی، ری به نه مرمان مه لا مسته فا بارزانی بی ک هه میشان هه ده دانیشتنه وه ئیل ناوه ندی پارتی دموکرات کوردستان ئه وت ئه گه ر قاره مانه ئیلی ها ده ناو ئیه، ئه وانه بێ گومان کورد فه یلیین چوون ئه دی ک ئیمه ئی کورد فه یلی، ده به غدا ده سه رانی و نو ارزگ خه بات و راوسیان ده وه راوه ر فره خوازی پانه راویسم بیمن ک حزب به عس ده عراق کرد بیگه ئی وه باو، ده و ساله ئیل که مده سییه وه پرسی یه کورد فه یلی بی ک به ش فره ینگ له پوول حزب کوومه و ئه کرد.

وه ختی ک ئیمه ده به غدا بنه پرای (یه کاگیری ژنان کوردستانی) نایمن، یه کێ له کاره ئله ئی دامه زراوه گه مان یه بی ک خه یاتی ده ناو ماله ئیل کورده ئیل فه یلی خستیمه ری و ئه پرا ئه و زندانییه ئیل کورده ک ده دیل

ئیمه ئی کورد فهیلی
پایتهختنشین، وه بان
ئه وهه مگه ئی دوچاوکییه
ک ده ملمان ئه کریا،
پینشکهفته تره و بیم و
بیمنه زوان حال جمیشت
کوردی و ئی شانازییه
دیریم ک بنه وای
بزووتنه وه ئی کوردی ده مل
شان و کوول کورد فهیلی،
بنه وای نریا.

منیش ئومیده یل فره و فراوانیگ داشتیم
 ئه پرا خوم و ئی کاره پسرور زانکۆوی م
 بی باوجی ئیقه ره دلگرا نییه ئی گه ورا
 هاورده رتوارم ک دیم چارم ناچاره ک
 کاره گه بهیلمه جیه و چون م هه میشان
 هه ئارمانج خواز بیمه و ئه مین و
 هه میشان هه وه یه ک چشت فره تر
 له گشت چشتی باور داشتیم و دیرم،
 ئه وه بیه یه سه ک ئیمه و باورده ئله مان
 ئه پرا فرووشتن و سه نین نیمین، ئه پرا یه
 بی ک ناھمیر بیم و وه نه وه دل و وه
 دلگرا نییه و کاره گه هیشتمه جی و گله و
 هاوردم.

گوئ سوو: دوما ئی سا ئ 2003 وه گهر د
 سه رکر دایه تی حز به یل کوردی، چ
 تیکووشانی ئ کردیت ئه پرا گله و داین
 به شیگ له مافه یل کورده یل فه یلی ک
 ده سه رده م رژی م وه رین له یان تالان
 کریا؟

: گله و داین به ش و ماف کورده یل
 فه یلی ده دو ماده قانونی عراق هاتگه
 باوجی گشتی ئه زانیمن ک قانون
 خوه ئی وه خوه ئی ئجرا ناکر ئی ئوو ده
 پشت ئه وه قانونه ئه خواز ئی زوور یگ
 چشتیگ له لایه ن ئه فکار عوموومی یا
 پشته وانییه یل گه پ سیاسیگ بئر ئی تا

تاریخ سه رده می عراق له بیر ئی ناچ ئی
 وه ختی ک کووده تاگه دژ وه (عبدالکریم
 قاسم) ده سا ئ 1963 ده عراق کهفت،
 ئامه یل کورد فه یلی، ده (عه گد ئه کرا د)
 قاره مانییه تیگ خسته ر ئی ده ناو پاس
 به غدا ک هیما ن ک هیما نه هه باس ئی
 ئه کر ئی و شوو ئی دیاره . کورد فه یلی؛
 ته نیا که س ئی بی ک وه گشتی ده وه راوهر
 ئه و جناه ته کاره یله ک وه توو پ و تانک
 هاتنه ناو خیاوان تا قلا ر ولات بکه ن
 راوسی ان و شوون ئه و توو پ و تانکه یله
 تا سالیان سا له مایه ئی ده عه گد ئه کرا د،
 گشت عراق، بایه د ئه و مو قاعمه ته ک
 یه کم راوسی ان ده وه راوهر به عسییه یله
 بی هه میشه بخاگه بیر و نه هیل ئی ئه و
 کاره گه په له بیر وه بچ ئی.

گوئ سوو: دوما ئی دا رمی ان رژی م به عس
 سه ددا می، گل خوار دیته عراق، ئه وسا
 چه کردیت؟

: م دوما ی سا ئ 2003 ها فه به غدا ئوو
 پۆل بر یمر حاکم نیزامی- ئه مریکی ئه و
 وه خته ئی عراق چکانه م ده شوون
 بهر پرسی و سه ربه ره شتی وه زاره ت داد
 عراقی تا سیسته م دادوهری (قضاء) ده
 عراق فیدرا ئلی وه شیوه ییگ دیموکرا تی
 و نووی بخه مه ر ئی.

نه ده وری ئی تر عراق چه ن میله ته تی و
 فره هوو زی بییه و هه میشه هه تا وه
 ناو پاس ده جلّه و فورات و کهر کووک و
 گشتی کورد بی نه نه عه راو ئوو عه راو
 ئیسا ئی سا فره وه بییه ده ئی ولاته
 ئه پرا خا تر یه بایه د بیژیمن ک شه ر
 به عس و پانه راوه یله وه رد کورد فه یلی
 فره در یژه دار تر و میژووی تره له هاتن
 شیعه و ئسلا م وه عراق، هه ر چه ن
 ک ئه زانیمن وه پاسی هوویه ت ئیمه ئی
 کورد فه یلی، لفانه ییگه له نه ته وه ئی
 کورد و کور دایه تی ئوو مه زه هب شیعه
 و شیعه یاتی باوجی ده ئه و به ی نه یله
 دژ مابه تی به عس وه رد کورد فه یلی وه
 خا تر یه بی ک کورد فه یلی ده وه راوهر
 عه راوی کردن به غدا ئوو عراق وسیا،
 باس مه زه هب، ئه ومه فره باو نه بی.

گوئ سوو: ده سه رده م ته سفیر کردن و
 بار باره گان و کووچه ر کردن کورده یل
 فه یلی له عراق و له زیده یل خوه یان
 ده مه نه لی و بایرا ئی و عه لی غه ربی و
 کووت و عماره و باخ سای و به سه ر
 و ئوو به غدا، ئایا چالا که یل کورد
 فه یلی، چالاکی هوو زایه تی و کور دایه تی
 خوه یان داشت یا مه زه هب یی؟

هه مگه جه ورکی شان کورد فه یلییه له
 سه ر شه ر هوو ز و نه ته وه خوازی بی؟
 یا مه زه هب
 شیعه یاتی ئیمه کورده یل فه یلی راسه،
 باوجی گشتی ئه زانیمن ک هه م سه ددا م
 پانه راو و شقونیستیگ هوو ز دوو س و
 عه راو په ره س بی ئوو هه میش عراق؛
 ته نیا هه وه کشوهر یگ عه راوی ئه ناسی.
 ئه زانن ک ئه وسا ده دنیای عه راو
 وه خا تر کاره یله جه ما ل عه بدناسر و
 شه ر عه راو ئسرائیل ده و لا ئوو شه ر
 هه میشانی عه راو و عه جه م ده ئی لا، ئاگر
 ناسیو نالیسم عه راوی ده عه راوات وه
 گر و وه گو پ بی و سه ددا میش هات
 کومار عه راوی عراق و حزب به عس
 عه راوی خسته ر ئی ئمجا ئیمه ئی کورد
 فه یلی ده دل به غدا (یه کاگیری ژنان
 کورده ستانی)، (یه کاگیری مه در سه وانه یل
 و زانکۆ وانه یل یا وه قه و ل عه راو وتنی
 طلا ب کورده ستانی) ده وه راوهر ئه و
 چشته یله ک شقونیسته پانه راو یسمه یله
 یا خوه یان یا وه پشته وانی ده و لته ت
 عراق ئه خسته نیان ری، بنه پرا ئه نایمن،
 خۆ ئه زانیمن عه راوه یله، فره تر ییان
 دوما ئی ئسلا م هاتنه سه عراق و وه
 به غدا، دو فیتشت وه ختی ک کووفه و
 به غدا بی نه دارا لخلافه یل ئسلا می، چین
 چین و بر بر عه راو هاتنه عراق و
 زوان عراق لریا وه عه راوی وه نه وه ر
 ژه ئه وه نه ده ده وری سوو مرییه گان و

له مانیش تووش دۆزه و گیچه ل ئه هاتن
 ئوو ئیمه وه بان ئه وه هه مگه شه په ک
 ده شوون ئی کاره بی، جوو ر دیپلماته یل
 ئه و شوو ر شه، ده ربه ن هیچ نه بیمین و
 کار خوه مان ئه کردیمین.

گوئ سوو: که ئی بیته ئه ندام (یه کاگیری
 ژنان کورده ستان)؟
 ئه و ته حادییه م خوه م دامه ز را نه ئی
 و تا سا ئ 1975 یش خوه م په یجوو ر
 کاره یله ئی بیم.

گوئ سوو: سه ددا م؛ کورد فه یلی
 بوختنا بار کرد و گه نه وگه ن له عراق
 کرده ئی وه دهر و هزار جوو ری تریش
 شه ر وه ده ری هاو رد وه سه رییا، ئی

به عس بین پرتال ئه دۆرانیمن و وه
 په تی کل ئه کردیمین ئه پرایان یا گشت
 ژنه یله هه ر جوو ری ئه توانستیمن
 خه رجی ئه پرا بنه ما لئیه ئی زندانییه یل
 کورد کووه و ئه کردیمین ک وه بنه ما لئیه
 ئه وانه ک پا له وانه یل گریاگ و ده دیل
 کریاگ ئیمه بین، فره سه خت نه چ ئی و
 و جا خ ما لئیه یان بگریس ئی، هه مجا ئه پرا
 رتبه ری حز بیه کومه ک ئه گرتیمین و کل
 ئه کردیمین تا ئه پرا سه نین چه ک و شه نگ
 و پرتا ل جه نگی دانه مین و ئیمه بیه وه
 به ش خوه مان به شداری بکه یمن ئوو
 هه مجا وه ئی ده سپنچه بتوانیم ک ما ل
 وه ما ل، گشت کورده یل فه یلی به غدا
 بکه یمنه پشته وان جمیشت کوردی،
 جوو ر کار گه پ و گشتی ده پایته خت.
 له و لاویش خۆ ئه زانن ک ئه وسا
 به غدا ته نیا شاری بی ک گشت
 سفاره ت خانه یله ئی کشوهر یه یل تر ده
 ناو ئی بی، ئیمه ییش ک ئام و نوو ئام
 بیمین و سه ره ره رز و نه ترس، وه بوئرییه و
 بریار نامه یل ئه نوو سانیمن و بلاو ییان
 ئه کردیمین ده ئه و سفاره ت خانه یله ده
 به غدا تا گشت دنیا له قه زییه ئی کورد
 و جمیشت کوردی ئه و بره سنیمن و ناو ئی
 قلا ر کردن کورد وه ده س ئه رتش و
 رژی م به عس بگریمن. وه داخه وه فره

تریش، ناخین و داخینه ک سه خته بیژم باوجی بایه د بیژم ک ویژدان جهانی یه خه یلیگه ک مردگه و دنیا ده وه راوه نه وه همگه هاوار و هانا یل نیمه خوه ئی کردگه وه کاس و کهر و هیچیگ نه پامان نه کرد و له یه و دومایش هاتی هه نه کهن ئوو نه گهر خوه مان یه کا نه گریمن هه وه وهر چاو دنیا و ولات نایه یمن و هه نامنی که سیگ تریش بخوازی پاپائی نیمه و نه و دوزه و گیچه له یل ک وه سه رمان هانگه بی. چ هه یله ئی جارمان و چ هه یله ئی بانامان ک همیرم یه سه دی گهن وه رتوار کورد فهیلی هه ژار نه یارن، هیوادارم.

گوڵ سوو: ساراژن جهانی کورد فهیلی، شانازی گه پی بی نه پامان ک جوور مانگه ئی کورد فهیلی ده خزمه تان بیهمن، کر داووتان کیشایمنه :منیش فره فره دلخوه شه و بیه سه و زمان کردن ک نه بینم ئیسه کورد فهیلی، وه ده سخیره و تیکووشان هووز شه فهق ئوو وه ناو خوه ئی ده به غدا، دامه زراوه دیری ئوو وه عه راوی و کوردی فهیلی و ئنگلیسی، هه م ده رادیوو هه م ده سایت هه والئیری ئوو هه م ده دو مانگنامه نه را خوه ئی بیه سه خاوند ده نگ ئوو هیوادارم ک بهر پرسیه یل عراقی و کوردستانی، ده ئیجووره کاره یلی یارمه تیتان بدهن به شکم جگئ له زام و زامداریه یلی ک نیشته ده مل گیان کورد فهیلی وه خاتر ته عریب و ته سفیر و ته هجیر و نه نفال و (مقابر الجمعی) و تالان کردن و بی جنسیه هیشته و هه ر جوور شه پروه ده ریپینگ ک شایسته ئی ئی که مهووز ریشگ داره ده دریژائی میژوو عراق نه بییه و نییه، گله و بدرئ و جویرائی بکه ن، هیمیدارم.

وکالته نه توانستم بداشتوویم نامه لا و هاتمه ناو خه بات کوردی، ئیسه مووچه ئی چه بخوازم؟

گوڵ سوو: ئیوه، جوور یه کئ له سه رکرده یل گه پ کورد له وهرین ئوو یه کم قازی ژن ده دنیائی دادوهری ده ناو عه راوات و دنیائی ئسلام، ئایا ده ده وران ته بعید و دووره ولاتی، ته قه لا کردیت ک دنیا له گیچه یل کورد فهیلی ک دومائی داشکیان جمیشته کوردی، جووور ژینوو ساید و تراژدییه یلی گه پ که فته ری، نه وهره سنی؟

هه لته منیش نه و کاره وه به ش خوه م کردم باوجی گشتی خوو نه زانن ک ئیجوور کار سه یینی ده دنیاینگ وه ئی گیپیه وه وه یه ک که س و چهن که س ناچی وه ره سه ت و بن دوروس ئوو نه تیجه وه رگرتن له ئیجووره کاره یلی و وه یجووره هه نابئ باسی بکری. م خوه م بهر جه هاتم نه را کوردستان ده وهر باره گای سازمان میلله ل بیم و له بووت ته سفیر کردن کورده یل فهیلی بی تاوان، په یامه یلیگ نه را گشت ولاته یله ئی نه ندانم نه و گه پترین دامه زراوه ئی دنیا کل کردم وه پد برئ

م خه باتم وه گیان و خوین خوه م کردمه و هیچ وه ختیگیش نه نهوسا و نه ئیسا، وه ته مائی خه لاتئ کریان نه مامه و مامله وه بان خه باتکارییه یله م نه را خه لکه گه م نه کردمه و ناکه میش ئوو هه یه وه ته نیا نه خوازم ک نه خه نه مانه پشت گووش ...

و مامله وه بان خه باتکارییه یله م نه را خه لکه گه م نه کردمه و ناکه میش ئوو هه یه وه ته نیا نه خوازم ک نه خه نه مانه پشت گووش و به شداری و خزمه ته یل کورد فهیلی وه جمیشته کوردی له بیره و نه چن ئوو ناو کورد فهیلی ده وه ده س هاتن ئی پیروزییه یله و ئی ده سک هه فته یل ک نه تیجه گه ئی بیه سه ده ولته ئی وه ناو (هه ریم کوردستان) ئوو حزبه یل پایار و سه قامدارینگ جووور پارتی و یه کیتی نه سړیگه وه، هه یه نه خوازم و به س وه نه تا ئیسه هه م که سیگ هیچ مووچه یگ وه پیم نه داگه و هه میش خوه م چشتی له که سئ خواز نه کردمه و وه بان مووچه ی که سیگیش ژیان ناکه م. م نهوسا خوه م وه دلخواز خوه م نه وه همگه ئی ده رنامه ک له

نه و قانونه یله نه مینه زه مین و ده بان ده س حق خوازه یله دانه مرکن. کورد فهیلی جارن، جار وه جار ژینوو ساید و تالان و ته سفیر کریاگه ئوو بایه ده هه م قانونه یل بر و بتاوترئ بنرئ نه را یه ک نوائی دواره وه گیچه ل خستنیان و سته مکاری وه ملیان بگيردرئ هه میش گشت میدیالنه به شداری بکه ن ده ئی کاره هه رچهن ک دیمه ده دنیا ئوو ده هه ر شوونینگ ک ئیجووره ئازار و چه یلی ددرینگ و ژینوو ساید یلی دکرئ هه ر چئ که میدیالنه قیرانه چوون قانونه یل سه ختیگه رانه ترئ نه را نواداری له و سته مکارییه یله نه بییه نه و قیره و قیره یله یل وه جیئ نه ره سییه و نه و جمه و جووله یل یل مه زووک مانه و دیکتاتوره یله و پانیسته یله گه هه کار خوه یان کردنه و ئی هه ده قانون ده گشت جیئ هه سه، وه داخه وه.

گوڵ سوو: ئیسه دامه زراوه یلیگ ده هه ریم کوردستان هه سه، خزمه تکاری نه که نه خه باتکاره یل و پشیمه رکه یل نهوسا وین ک ده وهرینان ده بزووته یل ئازادیخوازانه کوردی به شدار بینه، ئایا تو خوه تیش ک یه کئ له و نوارووه یل و پشیمه رکه یله بیته، حقووق و مووچه یا هه ر شایسته یلیگ تر گرتیه؟ تا یه مه : م خه باتم وه گیان و خوین خوه م کردمه و هیچ وه ختیگیش نه نهوسا و نه ئیسا، وه ته مائی خه لاتئ کریان نه مامه

(ئەى رەقىب)

دخوهنست و دخهنست وه دژمن

هه ر چهن يه چل و ههشت
ساله ك كيشرياگه وه سىداره
و ئىعدام كرياگه، هيمانىش
سه مبول كوردايه تىيه ئەرا
هه ر كوردىگ و ده هه ر جىئ
له دنيا.

● گول سوو

بشیر نظری

هادهی وهختن ک رژیم فاشیست سه‌ددامی، دومای یه ک وهو هه‌مگه‌ی شکه‌نجه و نازاره ک وهو ئافره‌ته دا ئوو ناهمیر بی له داشکانتی و ئیعدامی کرد له خوه‌ییه‌و هه وهو جووره ک ناو خه‌لکه ژار و هه‌ژاره‌گه‌ی؛ کورد فه‌یلی، له ناو ناسنامه‌یل عراقی و خه‌لکه‌یل عراقی س‌ریه ئه‌توانی ک ناو ئه‌و دۆته‌له‌ژنه‌یش ئه‌پا هه‌میشه له بان لاپه‌ره‌ی رووژگار بس‌پ‌ی‌وه، ئه‌و ناپیاگه‌یله نه‌زانستن ک خوین ئه‌و نازاره ب‌ئ‌ک‌ه‌س کوش‌ریاگه ده د‌ل ه‌هر کورد‌ی‌گ د‌یا‌ی‌گه ق‌و‌ل و یه‌ک‌جار (له‌یلا زانا) پارلمان‌تار کورد کرمانج پارلمان تورکیه ک خوه‌ی ئه‌پا خوه‌ی ناو و ناودار‌ی‌گه ده جه‌هان ئاراد‌ی‌خ‌وا‌زی د‌و‌یش‌ی ک وه (له‌یلا قاسم فه‌یلی) ئقتدا دک‌ه‌م، یه‌ک‌جاریش ئم‌پ‌رات‌و‌ور ش‌ی‌ع‌ر جه‌هان، شاعر نه‌ته‌وه‌یی کورد (ش‌ی‌ر‌کو ب‌ی‌ک‌ه‌س) ش‌ی‌ع‌ر ئه‌پ‌ا‌ی ئه‌ل‌وه‌س‌ی‌گ و ج‌ار‌ی ت‌ر‌یش ماموستا ه‌ی‌م‌ن موک‌ریانی جوور (به‌وی ئازادی) ئه‌ل‌پ‌از‌ن‌ی‌گه‌ی‌یه‌و.

که‌سی چ‌وو‌زان‌ی، هاده‌ی ئه‌ر د‌وما‌د‌ی‌ک‌تا‌ت‌و‌ور عراق بزانت‌ا، ده 12 ئایار 1974 جه‌سه‌ی له‌یلا قاسم گوله‌ئاژنه‌و نه‌ک‌رد‌ا.

شه‌راو ده‌سه‌ه‌ل‌ات‌د‌اری و زوود‌اری، تاکمه‌ج‌ار‌ی چۆنه هووش له سه‌ر زالم د‌به‌ی ک نه‌د‌ت‌وان‌ی ده‌نگ سروود چ‌ر‌پ‌ن ن‌ی‌ش‌ت‌مان‌ی ژنی ک قورس و د‌ل‌وه‌ج‌ی وه‌ره‌و‌پ‌یری مه‌رگ د‌چ‌وو و (ئه‌ی ره‌قیب) دخ‌وه‌ن‌ی‌گ و دخ‌ه‌نی بژنه‌وی، ژنی ک وه د‌ل‌ن‌یا‌یی له به‌ارگی و پ‌ی‌روو‌زی ئه‌و خه‌باته و سه‌ره‌به‌رزی خه‌لکه‌گه‌ی، نه‌د‌تر‌سی ئوو هه‌ سروود د‌چ‌ری تا بخه‌ی‌گه وه‌ر

چاو دژمنه چاوته‌نگه‌ی خوه‌ی و ئه‌و دژمنه گه‌وجه ک مانای به‌رامبه‌ری و دو‌چ‌اوه‌کی نه‌کردن نه‌د‌فام‌ی و بانان‌ی‌گ و دو رووژ ئه‌و لات‌ر‌یش نه‌د‌ب‌ین‌ی. له‌یلا قاسم ک ب‌ی‌یه وه قاره‌مان و ئموونه‌ی‌ی‌گ ئه‌پا جم‌ی‌شت زانک‌و‌وی کوردی و خه‌بات سیاسی کوردی وه یه‌که‌و، خوه‌ی کورد فه‌یلی خانه‌قینه و ده‌ ک‌انوون یه‌کم سا‌ل 1950 ده‌و شاره‌ هاتگه‌سه دی و ئم‌جا ئه‌پا زانک‌و‌ هاتگه وه به‌غدا ئوو وه‌رد کورده‌یل فه‌یلی به‌غدا به‌س و په‌یوه‌نی فره‌تر‌ی گر‌ت‌گه و له جم‌ی‌شت زانک‌و‌وی کورد به‌شداری کردیه‌و ئوو ئم‌جا ب‌ی‌یه و ئه‌ندام پارتی د‌موک‌رات کوردستان و پشت‌گری له جم‌ی‌شت کوردی وه ر‌ی‌به‌ری ملامسته‌فا بارزانی کردگه.

وه‌ی خاتره؛ ده مانگ ن‌ی‌سان سا‌ل 1974 ه‌ی‌زه ئه‌من‌ی‌یه‌گان، دوک‌وت شه‌وگار در‌شه‌نه نام ماله‌گه‌یان ده به‌غدا و بال‌وه‌سی دک‌ه‌ن و د‌به‌نه‌ی وه‌ل خوه‌یان‌ا.

سه‌ب‌ی‌حه‌ی خوه‌ش‌گی ، له‌ی‌وا باس ئه‌و گر‌تنه دک‌ه‌ی: ئه‌و شه‌وه ک رش‌یا‌نه نام ماله‌گه‌مان و ده پشت ده‌ر‌انه‌ی وتاخ خاوه‌گه‌یان کرد‌نه‌ی وه ق‌ی‌ر و ق‌ا‌ر و وسان تا له‌یلا بده‌را‌ی‌گه ده‌ر و ب‌به‌نه‌ی وه‌گه‌رد خوه‌یان، ه‌ی‌چ وه‌خت‌ی له و‌ی‌رمه‌و نه‌د‌چ‌وو، ئه‌و وه‌خته له‌یلا وه ب‌ئ‌تر‌س و زیه‌ل‌گی وه‌ر کرد وه گشت‌ی و وه‌رد ب‌نه‌ماله‌گه‌ی مائ‌ئا‌و‌ایی کرد و ک‌ر داووت‌ی‌یان ک‌ی‌شا و هه‌ یه‌ک قسه‌ کرد و ک‌و‌ل و ک‌و‌ل‌ر و ت: « هاتنه‌ ب‌گر‌نه‌م چ‌وون ک کوردم»

دوما‌ی یه‌ ک بردنه ئه‌پا (ئست‌خ‌ب‌ارات و ب‌نکه‌ی ئه‌من)، ده‌وره‌ی‌له ئه‌پا ئه‌و زندانی ب‌ر‌پ‌ن و بوخت تور‌ور‌ی‌ست

وه‌ی کردن ئوو وه‌رد چ‌وار گله‌ی تر له هام‌زانک‌و‌ه‌ی‌له‌گه‌ی وه نام حه‌سه‌ن حه‌مه ره‌ش‌ید، ئازاد سل‌ی‌مان میران، نه‌ر‌ی‌مان فوئاد ماست‌ی، ج‌واد هه‌مه‌وه‌ندی، راس بردنه‌یان ئه‌پا زندان (ابو غریب) ئوو وه دروو بوخت‌ن‌بار‌ی‌یان کردن ک خواستنه‌ بوم‌بی ده نام س‌ینه‌ما‌ی‌ی‌گ ده به‌غدا بته‌ق‌ن‌ن. ئم‌جا ده 12 ئایار 1974 ، ح‌و‌کو‌ومه‌ت زالم به‌ع‌س ، هه‌ ئه‌پا ئه‌و دروو ک خوه‌ی ساز‌ی‌ی‌گه‌ی، ح‌و‌کم کرد ک ئه‌و چ‌وار چ‌الاک سیاسی -زانک‌و‌وییه ئی‌ع‌دام ب‌ک‌رن.

خوه‌ی‌ش‌که‌ی له‌یلا قاسم (ج‌واد هه‌مه‌وه‌ندی) وتگه: سه‌د‌دام ک ئه‌وسا سه‌ر‌و‌ک وه‌ز‌یران و د‌و‌ی‌م که‌س ده‌و‌ل‌ه‌ت به‌ع‌س بی وه له‌یلا ک ده به‌ندی‌خانه زندانی ک‌ری‌ابی پ‌ی‌ش‌ن‌ی‌یار داگه ک په‌ت و ده‌رفه‌ت د‌ده‌ی وه‌ی ک وه یارمه‌تی و پ‌و‌ول و پ‌اره‌ی ده‌و‌ل‌ه‌ت به‌ع‌سی ب‌چ‌وو و ده ده‌ره‌وه‌ی عراق، ده زانک‌و‌ ده‌رس بخوه‌نی، هه‌ وه‌ یه‌ک مه‌رج ک واز ب‌یار‌ی له کورد‌یا‌تی و خه‌بات کردن ئوو له‌یلا قاسم، وه ره‌سم کورد‌ایه‌تی گووش وه‌و پ‌ی‌ش‌ن‌ی‌اره نه‌دا و نه‌چ‌گه ژ‌ی‌ر ئه‌و نه‌نگه تا نام‌ی به‌رز ب‌مین‌ی ئه‌پا هه‌م‌ی‌شان ت‌ار‌ی‌خ.

گشت‌ی وتنه‌ ک له‌یلا قاسم، هه‌ ده‌و هه‌ن‌سا ک په‌سا سروود ن‌ی‌ش‌ت‌مان‌ی کورد (ئه‌ی ره‌قیب) خوه‌ن‌ست‌گه، ک‌ی‌ش‌ریاگه وه س‌ی‌داره.

دوما‌ی کوش‌ریانه‌گه‌ی، ته‌رمه‌گه‌ی له‌یلا، ده قه‌ور‌سان باوان‌ی خوه‌ی (وادی السلام) نه‌جه‌ف، تمه‌و ک‌ریا ئوو ئه‌پا هه‌م‌ی‌شان یاد‌ی ده د‌ل خه‌لکه‌گه‌ی ز‌ی‌نگ ما. ئه‌و یه‌که‌م ژن بی ک له ت‌ار‌ی‌خ سیاسی عراق وه داری ک‌ی‌شان.

خانم دوکتور (مونیره ئومید)، بهرپرس مالگه‌ی (گلگامش)ه ك ئه‌را ته‌حقیق و کار فه‌ره‌نگی، ئیجت‌ماعی کوردیی، ئوو هه‌میش بهرپرس مالگه‌ی بیستوونه ه‌ن ته‌حقیق و کار ئه‌را (کورد فه‌یلی)ه.

کورد هه‌ریم و کورد دهر هه‌ریم به‌کتری ناناسن

● گۆل سوو

دوکتوره مونیره، له کورده‌یل فه‌یلی مه‌لکشای به‌غداسه ک وه‌داخه‌وه سی برای ده ده‌وره‌ی رژیم وه‌رین و وه‌ده‌س هووز به‌عس سه‌ددامی شه‌هیده‌و کریان ک له‌ی داخه‌ دا‌لگ و باوگ خوه‌ییش دق کردن و مردن، ئی داخ و داخمه‌یله ده‌و به‌ینه‌یله که‌فتن ک چه‌ن سه‌د هزار کورد فه‌یلی، وه‌ بئ‌که‌س ژینوو‌ساید کریان.

دوکتوره مونیره ئومید، ده‌سه‌یله‌ی خوه‌ی ده‌ سه‌ره‌تا تا وه‌ر ژه‌ زانکۆ ده‌ به‌غدا خوه‌نست ئوو ده‌ سا‌ل 1976‌یش ده‌ زانکۆ به‌غدا ئامارکاری خوه‌نی ئوو ده‌ سا‌ل 1988‌یش پروانامه‌ی دوکتورای ئامار و وه‌رئ‌وه‌بردن کار ده‌ زانکۆ کودولو مه‌جارستان (هه‌نگاریا) وه‌رگرت. میژووی پێشه‌یی

- دوا‌ی وه‌رگرتن ئامارکاری، ده‌ هه‌ر ئه‌و زانکۆ ک ده‌رس له‌ تی‌ خوه‌نست، چه‌گه‌ سه‌ر کار ه‌جا پۆست خاسی ده‌ ئامارکاری گرت.

- ده‌ سا‌ل 1996 ئوو دوما‌ی چه‌گنی وه‌ بریتانیا ده‌وره‌یله‌ بنگه‌ی نا ئه‌را ئامارکاری ئوو کار ته‌حقیق و مشا‌وره‌ی‌ل ئاماری دکرد.

- ده‌ فره‌ له‌ کونگره‌ی‌ل زانستی به‌شداری کردگه‌ فره‌ له‌ نووس‌ریاگه‌ی‌له‌ی ده‌ گو‌فاره‌ی‌ل پسپوری ئامار بلا‌و کریان. چالاکی سیاسی و دیموکراتی و حق‌خوازی ئه‌را ماف مرو‌ف - دوکتور مونیره یه‌کی له‌ کوانه‌کاره‌ی‌ل خه‌بات کوردییه‌ ده‌ عراق.

- ئه‌وی ده‌ ناوه‌ی سا‌له‌ی‌ل 1972 تا وه‌ 1974 بی وه‌ ئه‌ندام یه‌کیتی خوه‌نه‌ره‌ی‌ل کوردستان له‌ زانکو.

- ده‌ دهر عراقیش، ده‌ بنه‌رانا‌ین دامه‌زراوه‌ی‌ل دیموکراتی وه‌ گشتی ئوو ه‌ن ژنه‌ی‌ل‌یش به‌شداری کرد و سه‌ره‌وه‌ره کردن کونگره‌ی‌ل فره‌ی‌گی‌ش دگرته‌ مل ئوو جه‌رخه‌ و ده‌سه‌ی‌ل رووشنبیری و

چالاکی ئه‌را ژنه‌ی‌ل عراقی ئوو یه‌کیتی خوه‌نه‌ره‌ی‌ل کورد ده‌ ئوروپا، له‌ کاره‌ی‌لی بینه‌ ک ئه‌وی فره‌ دیاری کار له‌ تییان کردگه‌. ئه‌وی ئه‌ندام یانه‌ی رووشنبیری عراقی ده‌ باکوور ئیتالیا بی ئوو ه‌ن که‌س‌وکاره‌ی‌ل زنه‌وه‌چاله‌ی‌ل و قوربانییه‌ی‌ل هاوما‌ل‌جه‌می (مقابر الجمعی) هه‌م بی، هه‌میش دو دامه‌زراوه‌ ه‌ن کورده‌ی‌ل فه‌یلی وه‌ نام کومه‌لگه‌ی کورده‌ی‌ل فه‌یلی ده‌ باکوور ئیتالیا ئوو کومه‌لگه‌ی ژنه‌ی‌ل کورد فه‌یلی ئه‌را ئه‌وسه‌نین به‌ش و مافی‌لی‌یان ک خوه‌ی سه‌روک ئی بنگه‌ بی. ئه‌وی له‌ ئاماده‌کردن و به‌شداری کردن ده‌ فره‌ له‌ کونگره‌ی‌لی ک په‌یوه‌ندی وه‌گه‌رد ژینوو‌ساید کردن کورد و دوفیشتر قه‌ورسانه‌ی‌له‌ی ده‌سه‌جه‌می دیرن، ده‌ور داشته‌.

گو‌فار گو‌لسوو، چه‌نه‌ چه‌ن پرسیار ده‌ ده‌منیش خانم دوکتور مونیره ئومید نیشته‌گه‌ ک پێشکش وه‌ دووس‌خوازه‌ی‌ل دکرئ.

گو‌ل سوو- بریگ ئیژن ک حو‌کوومه‌ت کوردستان، هه‌ بایه‌د بیر بکا له‌و ناوچه‌ی‌له‌ ک ها ناو چوارچووه‌ی جوغرافیای هه‌ریم کوردستان، وه‌ی خاتره‌ به‌ش فره‌ی‌گ له‌و کورده‌ی‌له‌ ک هانه‌ ناو جوغرافیای عراق عه‌راوی، بئ‌به‌ش مانه‌ له‌ نوورستن و گرنگیداین ده‌و‌له‌ت هه‌ریم، ئه‌را له‌ی‌واسه‌؟

مونیره ئومید : ئه‌را په‌یدا کردن جوا‌وی خاس ئه‌را ئی پرسیاره‌ بایه‌د ئه‌لگه‌ردیمنه‌ جاران، وه‌ختی ک ده‌ جه‌نگ جه‌هان‌روو یه‌کم، خاک کورده فه‌یلییه‌گان، به‌ش‌به‌شو کریا ده‌ ناوبه‌ین ده‌و‌له‌ت تازه‌ نریاگ عراق ئوو ده‌و‌له‌ت ئیران. ئیسه‌یش زار و زه‌مین ئیمه‌ هه‌ له‌ باکووره‌و، له‌ لاخوار که‌لار جوور ه‌ی‌ل‌یگ راس کیشریاگه‌ تا وه‌ سنوور ئیران ه‌جا وه‌ره‌و باشوور وه‌

لی‌وار هه‌ردوگ سنووره‌گه‌ دریژه‌ په‌یدا ئه‌کا تا ره‌سی وه‌ که‌نداو (خه‌لیج) ئه‌ر چاو بخه‌ن ئه‌له‌ی جوغرافیا ئه‌بینن ک ئیمه‌ ئه‌و به‌شه‌یمنه‌ ک ته‌واوکه‌ر ناوچه‌ی (گه‌رمیان)ه‌ ک ئه‌وسا وه‌ پی‌ ئه‌وتن (گه‌رمه‌سیر). ئه‌را یه‌سه‌ ک بایه‌د سه‌رکرده‌ی‌له‌ی بزائن باس و باوه‌ته‌ی‌له‌ی کورد فه‌یلی چشتی نییه‌ ک وه‌ی ئاسانییه نه‌نوورن وه‌ پی‌ و بیر له‌ی بپرن ئوو یه‌ وه‌ی ماناسه‌ ک باوه‌ته‌ی‌له‌ی کورد فه‌یلی له‌ باوه‌ته‌ی‌له‌ی کورد هه‌ریم جیاوه‌ ناکرن. وه‌ز و وه‌زیات عراق، ئیسه‌ جوورئ وه‌ پی‌ هاتگه‌ ک دی ده‌و‌له‌ت هه‌ریم خاس له‌ یه‌ ئه‌ورسپییه‌ ک فره‌ له‌ ناوچه‌ی‌ل کوردنشین هانه‌ ده‌ره‌وه‌ و دا‌بریاگن له‌ هه‌ریم.

ئی په‌یوه‌ندی‌له‌ ئستراتژیکه‌ ک به‌س و په‌یوه‌ن ئیمه‌ و کورد هه‌ریم‌گه‌ورتر له‌و قسه‌ی‌له‌ن ک برئ بتوانن بخه‌نه‌یانه‌ پشت گو‌وش یا وه‌ که‌م نیشانی‌ بدهن. ئیمه‌ ئه‌را حزبه‌ عراقیه‌ی‌له‌ (بئ‌ژه‌ حزبه‌ کوردستانییه‌ی‌له‌) جوور مه‌لوه‌نیگ له‌ ده‌نگ و رای و کوومه‌ی‌یگیم‌ن پرژمار ک هه‌ ده‌ وه‌خت ئه‌ل‌ب‌زاردنه‌ی‌له‌ ئه‌که‌نه‌مانه‌ سه‌ر، ه‌ی‌ز‌یگیم‌ن ئه‌را ئه‌ل‌ب‌زاردنه‌وه‌ی‌له‌ باوجی ئه‌را حزبه‌ کوردستانییه‌ی‌له‌ و ئه‌را کورد، ئیمه‌ ته‌واوکه‌ر و دری‌زای کوردستانیمن. ئیمه‌ به‌شی‌گیم‌ن له‌ گه‌ل کورد عراق و به‌شی‌گیم‌ن له‌ باوه‌ته‌گه‌ی. له‌ باوه‌ت ئه‌و گرنگی‌دا‌ینه‌ و ئه‌و چشته‌ی‌له‌ ک موهم‌ن و هاتی‌ ئیمه‌یش وه‌ر وه‌ پی‌ نه‌که‌یم‌ن و وه‌ وه‌ر چاومان نه‌یه‌ی‌گ چوون ک گیر و گرفته‌ی‌ل فره‌ی‌گ ها ده‌ نوا‌ی ده‌و‌له‌ت هه‌ریم ، له‌لیان دوواره‌ ری‌ککردن ما‌ل ناوخ‌ویی کوردی، ک خوه‌ی باوه‌ت ئاسانیگ نییه‌، ک له‌ سا‌ل 1991 تا ئیسه‌ ک خوه‌ی ئه‌و ماوه‌سه‌ که‌ هه‌ریم له‌ده‌س به‌عس فاشیست قورتاری بویه‌، شایه‌ت له‌لای به‌شیگ‌ ماوه‌ی دری‌ز‌یگ بوود ک به‌ش

شهاب قنبری

چارهسەر فره له گرفت ریگریهکان بکه‌د، و له‌هویریان چوود چه‌نیگ کاریگه‌ری ده‌روینی و کرداری هانای و له‌گشتی گرت‌هسته نه‌منیه‌گه‌س، ک هه‌رێم کوردستان هاله ناوچه‌ی

سویه‌ریگ به‌رژه‌وه‌نییه‌یل ده‌وله‌ته‌یل هاوسا له‌ناوی تیکه‌ل بوون، و هه‌میش به‌رژه‌وه‌نییه ناوده‌وله‌تییه‌کان ک باوه‌ته‌گه ئالووژه‌و که‌ن، ئه‌راوه‌ بایه‌ده هه‌نای هه‌ئسه‌نگاندن کره‌په‌د ئی کاره‌یله

گشتی بخریه‌نه‌هویر. به‌لکم وه شیوه‌ییگ گشتی به‌کتری نه‌ناسینیگ که‌فته ناو‌نی نه‌وه‌یل کورده‌ی‌لی ک هانه ناو هه‌رێم ئوو ئه‌وانه‌ی ک هانه ده‌ر هه‌رێم، هه‌میش

بێ‌سه‌وادی و نه‌زانستی میژوو وه‌گشتی ئوو خه‌وه‌ر نه‌داشتن له‌و سته‌مه‌یله ک وه‌ سەر کورده‌یل ده‌ره‌وه‌ی هه‌رێم هاتگه و هیمنیش هانه ژیر هی‌ل سیاسه‌ته‌یل دو‌چاوه‌کی که‌رانه و به‌شیان ئه‌خوری، ئه‌پا یه‌ ئه‌وان مه‌ره‌نه‌ ئه‌کردن ک سه‌رکردایه‌تی کوردی فره‌تر بیرێ له‌یان بکا ئوو هه‌ جوور کارتیگ ئه‌پا ئه‌لبژاردن نه‌نووی و پشیان چوون ک هیچ وه‌ختی یاد وه‌ پشیان ناکه‌ن مه‌گه‌ر ده‌ هه‌نسای نزیکه‌و بیین ئه‌لبژاردنه‌وه‌یله .

تازه‌ ده‌و وه‌خته‌یله به‌رپرسایه‌تی تاوان ئه‌لنه‌وژریان و نه‌چگن ده‌نگه‌یله‌یان ئه‌پا لیست کوردستانییه‌کان ئه‌خه‌نه مل کورده‌یل ده‌یشت هه‌رێم ئوو بوختانبارتیان ئه‌که‌ن ک ئه‌وان فره‌تر لاییندار بیر و باوه‌په‌یل مه‌زه‌به‌ی و شیعه‌باتی خوه‌یانن تا کوردایه‌تی و هووزایه‌تی خوه‌یان.

ئێرنه‌ که‌سێ نییه‌ جوو ئی پرسیاری گه‌په‌ بدا؛ ئه‌نی ئه‌و مه‌زه‌به‌یییه‌یله ک ده‌ ناو هه‌رێم ئه‌پا پارلمان ئه‌لوژریان، ئه‌وانه‌ کێن؟ ئه‌وانه‌یش خو ده‌ ناو لیست حزبه‌ کوردستانییه‌یله‌ نیینه، خو، ئوو که‌سێ ئه‌پا جوو ئی پرسیاریه نادا ک کێ وه‌ ئه‌وانه‌ ده‌نگ داگه ک بچنه‌ ناو پارلمان، ئه‌وانه‌ کێن

راسییه‌گه‌ی یه‌سه‌ ک میراتییه‌ گه‌نه‌گه‌ی رژییم وه‌رین قورسه‌ و ریشگ کردگه‌ ده‌ دل و گیان ولاتوه‌نده‌یله‌ چ ئه‌وانه‌ ک لاییندار سه‌ددام بیینه‌ و چ ئه‌وانه‌ ک دژوه‌ سه‌ددام خه‌بات کردنه‌ و جه‌نگیانه ... چه‌ک نه‌ته‌وه‌گرابه‌تی و له‌ لایه‌ن ناسیوونالیسته‌یل هووزپه‌ره‌ست، ئوو چ چه‌ک مه‌زه‌به‌ی و له‌ لایه‌ن توند و تیژییه‌یل مه‌زه‌به‌یییه‌یل سه‌ره‌شک دریانه‌ ناو سه‌ر ئیمه‌ بێ‌ده‌س و که‌م‌ده‌س.

و ئه‌پا ده‌ ناو‌پاس هه‌رێم له‌ جاتی کاندیداییل حزبه‌یل کوردستانی، هاتنه ئی کاندیداییل حزبه‌یل مه‌زه‌به‌یییه، ئه‌لوژاردنه؟ ئوو ئه‌پا که‌سێ ئه‌وانه ک کورسێ له‌ پارلمان کوردستان و پارلمان عراق دانه‌سه‌ زه‌ره‌د حزبه‌ کوردستانییه‌یله‌ و کردنه‌سه‌ به‌ش حزبه‌ مه‌زه‌به‌یییه‌یله، وه‌ خیانه‌تکار ناناسی؟ ئایا ده‌نگ و رایه‌گه‌ی ئه‌وان ئه‌پا وه‌ گیره‌ و موهم نییه؟ ئوو وه‌ کورده‌یل ده‌ره‌وه‌یل هه‌رێم ک هیچ هاویه‌شی و هه‌تا ناسین له‌ حزبه‌ کوردستانییه‌یله نه‌دیرن، ئیژن خاین؟

ئهو هه‌له‌یله شوون گه‌ورا‌یگ دروس که‌ن وه‌گه‌رد هه‌س رکابه‌ریلیگ له‌و لایه‌نه‌گه‌ (شیعه)، ک چهن پۆستیگ دانه‌سه‌ کورده‌یل فه‌یلی ده‌ ناو حزبه‌یله‌یان، ئوو دوفیشتەر دوما‌ی رمیان سه‌ددام دیمن ک پۆسته‌یل فره‌ییگ که‌فتنه‌ ده‌س ئه‌و کورده‌یل فه‌یلیه‌ ک ده‌ ناو حزبه‌ ئیسلامیه‌کان ئه‌ندام بین (پۆسته‌ی‌لی جوو وه‌زیر، جینشین وه‌زیر، بالو‌یز، راویژکار، په‌رله‌مانتار، پۆسته‌ی‌لیگ له‌ ئه‌نجومه‌ن وه‌زیران، و پۆسته‌ی‌لیگ تر) هه‌رچه‌ن ئیسه‌ ئه‌وه‌یش فره‌ که‌مه‌و بییه‌ و هه‌ په‌سا که‌مترو ئه‌کری.

وه‌داخه‌وه‌ ده‌ور ئه‌لگرتن کورده‌یل

فه‌یلی له‌ حزبه‌ ئیسلامیه‌کان فره‌ به‌رده‌وام نه‌ما ده‌ چه‌مسار بیینیان ده‌ حزبه‌ کوردستانییه‌کان.

کورده‌یل فه‌یلی، وه‌ گه‌واهی تاریخ، بایه‌د ده‌ین و ده‌ییه‌ت فره‌تری ده‌ مل حزبه‌ کوردستانییه‌یله‌ دیرن چوون ک خوه‌یان له‌ به‌رانه‌ره‌یل و یه‌کم کادره‌یل ئوو پشکه‌فتگه‌یله‌یان بیینه‌ و ئیسه‌ یه‌ فره‌ گه‌نه‌ ئه‌پا کورد ک کورده‌یل فه‌یلی، هه‌تا ئه‌وانه‌ ک دوما‌ی رمیان سه‌ددام، پۆسته‌ی‌لیگ ده‌ سه‌رکردایه‌تی حزبه‌ کوردستانییه‌کان داشت ک‌مه‌ که‌مه‌ و ده‌ مه‌وقه‌ی کۆنگره‌ حزبه‌کان، پۆسته‌یله‌یان له‌یان سه‌نن و دانه‌یانه‌ لا.

ده‌رده‌گه‌ یه‌سه‌. گو‌ل سوو- حوکومه‌ت هه‌رێم چه‌ کردگه‌؟ ئه‌پا ئه‌و کورده‌یله‌ ک هانه‌ ده‌ره‌وه‌ی هه‌رێم

- ده‌وله‌ت هه‌رێم، ئه‌وسا یارمه‌تی دا ئوو سی‌زه‌ که‌س له‌ به‌مه‌اله‌یل کورده‌یل فه‌یلی شوون گو‌م‌کریاگ ئه‌پا شه‌هاتی داین دژ وه‌ سه‌ران حزب به‌عس، له‌ ده‌یشت عراق هاورد وه‌ دادگای بالائی عراق، ئمجا په‌ی‌جووری دکرد ک ئه‌پا هه‌م کوشریان و ئه‌نفال و زه‌چال بیین و هه‌م ئه‌پا تالان کریان کورده‌یل فه‌یلی حوکم بگیردري ئوو وزارت شه‌هید و ئه‌نفال کریاگه‌یله‌ فره‌ ده‌ ئی کاره‌ تیکووشان کرد.

- کوردستان، ئه‌پا نزیکه‌ی هزار به‌مه‌اله‌ی شه‌هید کورد فه‌یلی ک ده‌ رژییم وه‌رین کوشریان یا له‌ شه‌هیده‌یل تیرۆر بین ورد بری له‌ ژار و هه‌ژاره‌یله‌مان مووچه‌ مانگانه‌ دیاری کرد.

- کوردستان، ئه‌پا پشته‌وانی کورده‌یل فه‌یلی، بری له‌ هی‌زه‌یل پشمه‌رگه‌ کل کرد ئه‌پا ناوچه‌ی‌لیگ له‌ پارێزگای کورد فه‌یلی‌نشین دیاله‌، تا نوائی هه‌لمه‌ت و کوش و بر کردنه‌یله‌ی داعش و هی‌زه‌یل تاریکی بگرن.

چشتی ک دیارییه ئه وه سه ک ده وراده ور
 هه ریم کوردستان، وه ده س حوکومه ت
 فدرال عراق دیاری کردگه و قانون
 تیجازه نادا وه ده ولت هه ریم ک ده
 ده ره وه ئی هه ریم چالاکی و خزمه تکاری
 بداشتوو بی و ئه را یه سه ک ئیمه هه ر
 چه ن گلیه ئی کوردانه ئه که یمن و ریچاو
 دیریم ده ولت هه ریم جوور براگه پ
 گشت کورده ئله ک تریبون ئی ها ده سی
 وه هاوار و هانا گشت کورده ئل ده یشت
 هه ریم کوردستان بره سی دوفیشت ئه را
 داین ناسنامه وه کورده ئل فه یلی ک
 جنسیه وه پتیان نه دریاگه یا گله و داین
 مال و میراته ئله یان ک تالان کریاگه ئوو
 جویران سته مه ئل دوچاوه کی که رانه بی
 ک بی به شتیان کردگه له ماف مرؤف
 و حقوق خوه یان، هه مجا ریژداری
 ئه که یمن ئوو داخوازمان یه سه ک
 کوت بکه ن له ده ولت فدرال عراق
 ک ویردار زینگه و کردن به ش و ماف
 کورد فه یلی ئوو پشتگری سیاسی و
 حوقوقی له ئه وان ده عراق عه راوی و
 به غدا بکا چوون ئی کاره جوور کاریگ
 ئستراتژیک، سوودمه نی ئه را گشت کورد
 ئوو ده ولت هه ریم خوه ییش دیرئ.
 گوئ سوو- له چه مسار ئیوه، جوور
 چالاکیگ سیاسی، چه چشته ئلی نوای
 گله و داین به ش و ماف کورده ئل
 فه یلی ده عراق گرته گه؟
 وه داخه و هووکاره یل فره ن ئوو فره
 له یان ئه لگه ردئ وه ره ویشت و رهوش
 عراقیه ئله وه شیوه ی گشتی، ئه گه ر
 رهوش عراق، چه ده ولت و چه سیاسیه ئله
 و چه پارلمانتاره ئله و حزبییه گان، دوما ی
 رمانن بته گه، رئی راسان و خاسان
 بگرتانه وه، ده ولت تیگ په یدا ئه بی
 ک قانونی کار ئه کرد و ریز له یاسا
 ئه گرت و گشت به ش و ماف ئه را
 گشت ولاتوه نده ئله و هه مه ئی گه له گه
 دوفیشت ئه را قوربانیه ئله ئی رژیم وه رین

دیاری وه ئه کرد ئوو ئیسه ییش نا په سیمه
 ئی جووره جیی وه یه ک برش و هه ر که س
 ئه را خوه ئیگ.
 راسیه گه ئی یه سه ک میراتییه گه نه گه ئی
 رژیم وه رین قورسه و ریشگ کردگه ده
 دل و گیان ولاتوه نده ئله چه ئه وانه ک
 لاییندار سه ددام بینه و چه ئه وانه ک
 دژوه سه ددام خه بات کردنه و جه نگیانه،
 ئیسه له گشتی خراوتر و ده ردناکتره گه ئی
 ئه وه سه ک ئه وره سیمه ئه و بیر و
 باورده ئل هووزپه رهستی و مه زه ه ب
 په ره سیتییه چه گه سه ناو مه غز گشتی،
 بیر و رایینگ ک شایسته ئی عراقیگ
 فدرال ئه وه ئیش وه ئی هه مگه ئی تاریخ
 و ته مه دونه ک پره له دووسایه تی و
 ته سا هوئ و ته ساموح نییه، ئه را یه سه
 ک ئه بینیمن هه ر چه ن له سه ره تایی
 دارووخیان رژیم سه ددام قه یرئ قانون
 ئه را گله و داین برئ له تاوانه ئل
 ژینوو ساید ه گان نریا، وه داخه وه ئه و
 نامؤخته کارییه ک سه ددام هووکاره ئی

مه ردم عراق وه پی کرد و ئه و چنگه
 ک ده ناو حزبا به تی و دنیای سیاسه تکاری
 ده عراق ئه را دوچاوه کی کردن چکان
 گشتی نوای ئجرا کردن ئه و قانونه ئله
 گرت و جی وه جی نه کریان و دواره
 سه ر که مهووزه ئله ده عراق بی کلآو ما،
 چوون ک ویر و هرز فاشیستی چه گه سه
 ناخ و بیرگ ولات ئوو هیمان ها ده ناو
 بیر ئه وانه ئی ک ده ولت و دامه زراوه ئله
 ده عراق دومای سه ددام، وه ئی وه بیر
 و باورده ئیگ سه ددامی وه رئ وه ئه بن.
 دومای به رزتره و بین ویر و هه ست
 نه ته وه گرایه تی و مه زه به بی و دابه شکر
 وه زاره ت و پؤسته یله ک جوور گووشت
 نه زری و جوور منال وازی (به شبه شه کی)
 ئه کرن ده ناو به ین ئی حزبه و ئه و
 حزبه یا ئی مه زه وه یا ئه و بره، ئوو
 ئه و ده سه لاته ئله ک دواره ئیمه ئی کورد
 فه یلی له یان بی به ش کریایمن جوور
 گورز و چه کیگ، چه که نه ته وه گرایه تی
 و له لایه ن ناسیوونالیسته ئل

هووزپه ره ست، ئوو چه که مه زه به بی و
 له لایه ن توند و تیژییه ئل مه زه به بییه ئل
 سه ره شک دریانه ناو سه ر ئیمه
 بی ده س و که م ده س، و به دتر له
 گشتی به شیگ له و مل راقه ئله بین ک
 هه ردوگ چه که گه ده مل سه ر ئیمه ئی
 بی تاوان، جوور جوگه خه ریوه، وه
 کار هاوردن، ده ناوده سان ئی جووره
 بی وژدانییه ئلی مه گه ر هه په لام وه
 خودا به یمن و کپ داو و بکیشیمن وه
 دیار سه ر کورده یل فه یلی بی که س و
 بی ده س و بی ده سه لاته.
 وه تاییه ت ک خوه یان پشت یه ک
 نه گرتن و یه (چووچانیان) ک بویه
 به هانه یگ وه ده س بریگتر تا مافه یلمان
 له لیمان بوئید.
 ئه را چه له ی باوه ته سوود له
 ئه زمونه یل ئه واکان تیویمن ک ژماره یان
 له خوه مان که مته، هه کاتی برا
 تورکه مانه یل له عراق تا جوور خوه یان
 بکه یمن، ک خوه یان له ئه زمونه گه یان

ئه را چه سوود له ئه زمونه یل
 ئه واکان تیویمن ک ژماره یان
 له خوه مان که مته، هه کاتی
 برا تورکه مانه یل له عراق تا جوور
 خوه یان بکه یمن، ک خوه یان
 له ئه زمونه گه یان له ئیمه
 نزیکترن، هه رچه ن ئه وه گ
 له سایی رژیم وه رین وه سه ریان
 هات ئیهره سیده ئه وه گ
 وه سه ر ئیمه هات ..

دادگای کردن تاوانباره ئل به عسی ئه و
 به رنامه یله په خشه و ئه کردن، هه تتا ده
 ئه و جه ئه سه ئله ئیش دوچاوه کی کردن
 و گشت دادگایه ئله ئه وان په خش
 کردن و وه داخه وه له باوه ته گه ی
 ژینوساید ئیمه بلآوه و نه کردن ئوو
 هه وه جووره ک سه دام فاشیست
 هه میشه ده شوون یه بی ک ناو کورد
 فه یلی بسرپگه و ئی خاوان که نا له ئله
 ک خوه یان ده رده دار ژینوو ساید
 که مهووزه ئل زوانی و مه زه به بی بین ده
 ده وره ئی سه ددام، ئیسه خوه یانیش پا
 نانه شوون پای سه ددام و خوه یانیش
 ناو کورد فه یلی، ئه وه ئیش شه هیده ئل
 کورد فه یلی سرین، کاری گه نتر له
 کاره گه ئی سه ددام.

له باوه ت ئه وه ییش ک فه یلیه ئله وه
 ئمکانات و ره نج خوه یان بخوازن که نالیگ
 ئاسمانی بداشتووین، وه راسیه و فره
 باس کریا و فره نه خشه له ی باوه ته
 دانریا، دوماچار گشتی دیمن چوون
 ک وازکردن که نالیگ ئاسمانی کارپگه
 فره سه خت ئوو خه رچکرد و سپۆنسه ر
 ده ولت مه نی ئه خوازی ئوو ئیوه ئه زانن
 ک رژیم وه رین چۆنه کورده فه یلییه ئله
 نیشان وه خاک سییه و بی به شتیان کرد
 له هیز ئابووری و دارایی خوه یان ک
 هالیمانییش نه توانسته وه رانه ئی راس
 بنیشن ئوو مال و سامان خوه یان و
 مافه ئله یان بسینه و ئوو هیمانیش هیچ
 قه ره بووه ئلیگ وه ده سیتیان نه که فته گه
 ک به لینگه یان بتوانن دوجاره وه بان پای
 خوه یان بوسنه و سپۆنسه ری پرۆژه یل
 گه پی جوور که نال ئاسمانی ئه را خوه یان
 بکه ن، وه داخه وه ده ولت و حزبه ئله ییش
 ک له هساو و وه دم خوه یان هه ئیژن
 ک هن گشت عراقیه ئله ن هه بیر له
 خوه یان ئه که ن و وه قه ول خوه مان
 وته نی هه ر کامه یان هه خوئ وه مل
 په پگ خوه ئی ئه کا.

هه کورد فهیلییه ک هه بی‌بهش ئەمینی و بهس ههنا بهیگ مورات ئەخا وه دەر

ده سهرهتای ١٨٩١، ههنا
خانم و بنه‌ماله‌گه‌ئ،
جوور هزاران بنه‌ماله‌ئ تر
کورد فهیلی ک له عراق
تاریان، بان گرتنه وەر
وهراو لهندهن. ئەوانیش
هه‌کاتی ئەو دووه‌ئ
کوردەیل فهیلی عراق، بی
ژه یه ک خوهیان له زید و
ماواگه‌یان کریانه دەر، برئ
له قلاوم و کاره‌یله‌یان ک
ده عراق مابین ...

● گۆل سوو

بوختانبار کریان ک دژ وه عراق دەس
وه کار بیینه و وه‌ئ خاتره کوشریان
و شوون‌گومه و کریان و تا ئیسه‌یش
هیمان ک هیمانه تهرم و قه‌وره‌یله‌یانیش
نهدریاگه‌سه دەس بنه‌ماله‌یله‌یان هەر
چهن ک وزارت کووچ و کووچه‌ران، ده
دادگای بالاک ئە‌پا په‌یجووری ژینووساید
کوردەیل فهیلی ئە‌ونریا، شوونگری ئی
کاره‌ساته‌یله کردگه باوجی وه جیئ
نهره‌سییه.

خانم بهیگ مورات، ده لهندهن دەس کرد
وه کاره‌یل ئە‌ندازیاریه‌ئ ئە‌پا خوه‌ئ ک
پسپۆری خوه‌ئ بین تا یه ک قه‌یران
دارایی جه‌هانی هاورده‌ئ وەرئ‌هه و کار
سیاسی کردن و دیپلوماتیک.

ههنا خانم، دۆمائی ئە‌وه چۆنه‌و
کیشریا وه نام ئی کاره و خوه‌ئ بی
وه که‌سایه‌تیگ ده دنیائ سیاست
عراق، تا وەروره ک ده سال 2003
پوست سه‌رۆکابه‌تی ئە‌نجومه‌ن وه‌زیران
گرته دەس و بی وه رازدار سیاسه‌توانه‌یل
عراقی و له ژیر و بان کاره‌یل سیاسی،
چ نادیاریه‌یله‌ئ و چ دیاریه‌یله‌ئ
ئهوره‌سی.

له وه دۆما، خانم بهیگ‌مورات، خوه‌ئ
جوور ئە‌ندازیاریگ ئە‌پا چالاکیه‌یل
مه‌ده‌نی و دیپلوماسی وه ولات ناسان،
ئە‌ندازیاری ک خزمه‌ت ئە‌پا گشت
عراقیه‌یله ئە‌خوای ئە‌هه‌ر هووز و
نه‌ته‌وه و هه‌ر ئایین و مه‌زه‌هب و هه‌ر
زوان و بنزاری.

ئاژانس شه‌فەق‌نیوز، ئە‌پا وه دەر خست
قه‌یری ئە‌کار و باره‌یل سیاسی ک وه
هشاره‌کی ولات ئە‌نجام دریانه وەرئ
که‌سابه‌تی ژن کورد فهیلیه، وت‌وو‌یژی
کردگه تا ئە‌پا یه‌کم‌جار برئ له پشت
په‌رده‌یل دنیای سیاسه‌ت ده عراق
بخریگه دەر.

گۆل سوو: وه‌ختی ک وه پسپۆر و
پیشینه‌ئ کاری ئیوه ئە‌نووریمن،
ئیوه ئە‌ندازیاریگن ک دۆمای قه‌یری
دووره‌ولاتی و کار پسپۆری، کار و بار
دنیا، کوت‌وپر خستگه‌سه‌ئ ناو دنیای
سیاسه‌ت، باوجی ئیوه وه ئاز و ته‌وانای
که‌م‌و‌ینه‌ییگ، دایته نیشان ک نه‌ته‌نیا
وه‌ر ئە‌و دۆما نه‌رده‌تان ک سه‌ری
هیز دایت ده ناو سه‌ره‌یل و تا ئیسه
وه بانترین جیگایگ ره‌سیته ک ژنیگ
ئە‌توانی بره‌سئ وه جیگ، خوه‌ت چه
دیری بیژی ئە‌پامان؟ له‌ئ باره‌وه.

ههنا بهیگ مورات: ده دۆمادۆمائی
ده‌هه‌ی هه‌شتاگان بی ک وه‌زیات
ئقتسادی بریتانیا وه‌ر ئە‌و خراوی چگ
و کومپانییه‌یله هه‌ر که‌س وه‌ر پاس، ده‌س
کردنه دهره‌واردن ئایمه‌یله‌یان و منیش
که‌فتمه وه‌ر له‌فه و بیمه‌یه‌کی له‌و
چینه ک کار پسپۆری خوه‌یان له‌ ده‌س
دان، دانابن کار ئە‌ندازیاری ک دلبه‌سته‌ی
بییت ئە‌وه‌یش ئە‌پا ژنی دووره‌ولات
و ده‌خه‌ریوان، فره‌گران هه‌ر چهن
ک کار ده‌دهره‌وه‌ئ لهندهن ئە‌پام بی
باوجی وه‌ خاتره بنه‌ماله‌گه‌م دڵ نه‌نام
ک وه‌ ته‌نیا بچم و وه‌یجووره بی ک
کوت‌پر بی یه ک بخوازم، چۆشتی وه
ده‌س زووری ک له‌ کاره ئە‌ندازیاریه‌گه‌م
کردمه دەر، وه‌ره نام ده‌ کار خه‌رخوازانه
ئە‌پا یه ک یارمه‌تییه‌یله ئە‌پا هانا داین
وه‌ باوا‌ئمان ده‌ عراق ک ده‌و وه‌خته‌یله
تووش قه‌یران فره‌گه‌نی‌هات‌بین و
فره‌هه‌وه‌جه‌دار بین، کووه‌و بکه‌یمن.
هه‌ ده‌و به‌ینه‌یله بی ک خانم عایده
عه‌سهران ره‌حمه‌تی لیم خواست ک
وه‌ل دوکتور ئە‌یاده‌لاوی ک خزم‌و‌کار
یه‌کتره‌کی بین ده‌ بزووتنه‌ئ وفاق
هامیاری بکه‌م.

وه‌ پاسی هه‌رچهن له‌ قورن دله‌و

خوێشم نههات ك جاري تر كارهگه م
بگۆرئيم و له ئي پهل وه پهل ئه لپه ريم
باوجي نه وه دئ چگمه ناو كار سياسه ت،
تا بان ئه ل بان و ده س ته قدير له
سئ كار جيواز، ئه ندازياري ك پسيپوري
خوهم بي ئه لپه رمه ناو كار خه يرخوازانه
و هجاييش بكه فمه ناو كار سياسه ت.
ئاليشته بين فه زاي سياسي عراق،
دؤمائي ئالگوري ك ده رژيم كه فت
ئوو ئه و چشته ئله ك ده سال 1992
هاته سه ر رژيم به عس سه ددامي،
دئنيابي دا وه پيم ك دئ خوهمه و بده م
و بچمه سه ر كار ده نووسينگه ي دوكتور
عه لاوي و وه گه رد رووژنامه ي (به غداد)
ده س وه كار بيم ده له نده ن. وه ئي جووره
بي ك م پا نام ده هنازي ك برده مه
دنيائ سياسي و ديپلوماسي.

گوئ سوو: ئه ندازيار هه نا خانم، به كم
ژنيگه ك بيه سه سه رده فته ر و به رپرس
نووسينگه ئي سه روو وه زيран عراق،
چشتي ك ده عراق و ئيران و ناودوئاوان
(شرق الاوسط) ئوو عه راوات وه گشتي،
هيمنايش باو نه بيه.

له ولاويش دوئيم ده سكه فتي ك نسيو
ئيوه ك به كيگن له كه مه ووژه ئيل ژنان
و كوورد فه يلي، به سه ك تو ته نيا كوورد
فه يليگي ك وه ئي جيگا ره سيته، ئه ئوه ت
ها وه بارته و و وه پيته و بيه، توئيشي
ئه را؟

هه نا به يگ موراد: ئه خوازم وه ر ژه گشت
چشتي به ئه را ئيوه دياريه و بكه م ك
م ده سه ره تاي كاره ئله خه يرخوازانه م،
ئوو ده دژايه تيي ك وه رد سه ددام ك
خوه ئي سه مبوئ دژمني وه رد ئايم و
ئايمه تي بي، ئه كردم ده سال 1983
ئوو ده له نده ن، به كي له ئه نداهه ئيل
به كم كوومه له ئي دژ وه سه ددام بيم ده
ده ره وه ئي عراقيش.

ئو دامه زراوه نواگري ئه كرد له پاسا
بين ماف كوورده ئيل فه يلي دؤمائي

دو جووور ئي دوچاوه كييه هه ست
ئه كردم، به كجوورتي ئيحه ساسي بي جوور
هه ست كوورديگي فه يلي و تالان كرياگ
و جووره تره گه ييش، هن ژنيگي عراقي
بي، وه تاييه تي ژنيگ فه يلي ك ئه را ي
هيچ به شيگ ديارى نه كرياگه و هه تتا
وه خاتر فه يلي بيني له ئه و دووه ئي
ژنه ئله ئي عراقيش هه قئ ناديارتره و
ماگه، له ئي چاو و چه مساره وه م خوهم
چوچشتي نام ده مل خوهم ك فره تر
له هه ميشان تي بكوشم هجا دنيائ
سياسه ت جوور ده رانه ئي ئه و كرياگي ده
وه ر خوهم ديم ك ئه توانم له ناوييه و
وه ر ئه و دنيا گشتي بقيرنم و دنيا له
چريكه ئيلي ك نه ژنه ويانه ئه و به ربه سنم،
چريكه ئي دالگه ئيل چاوه ري كوورد فه يلي
ك زارووئه ئيل نووهمام و همامه ئيليان
شوون گوومه و كريان، قيره ئي دؤته ئيل
كوورد فه يلي، ك چاوه نوور داشت

ژيانينگن ئاسووده سه ر، ئه وه يش ده و ده
به ك برش و شيواشيوه ك عراق تووشي
هات بي.
خود ب خود، ميترده گه ميش ده ئي ريگه
ك خوهم ئه را خوهم ئه لوزان بيمه ئي،
پياگانه پال پيشتم گرت و هامياريم بي.
هجا ك رژيم سه ددام شيويا و عراق
ئازاده و كريا، منيش توانستم ك بيمه
سه رنووسينگه ئي سه روو وه زيран، ده
سه ر ئه و كارمه يش چوون ك هه م
ئه ندازيار بيم و هه ميش هوو كاره ئي
كار خه يرخوازانه، جوور سه رگه ته شي
ناتوانستم نيسته جي پينم ده پشت
مه يزه گه و كار ده فته ري بكه م، چوون
ك وه چاو خوهم دديم ك هام ولائيه ئيل
عراقي خوهم، مائينان پياگه و منيش
جوور هه ر كوورديگ ك له مال پميان
كه سي فره به شيوه و دبئ، تاقه تم
ناگرت و خيره تم ئه هاته ژان و هه ست

99

تا ئيسه يش جوور كوورديگي
فه يلي، هه ميشان هه شانازي
وه به كردمه و ئه كم
ك هه م عراقيم و هه م
كووردم و هه ميشه و ده
گشت جيئ سه رم بلن
گرتمه و وه سه ربه رزييه و
وتمه ك م كوورد
فه يليگم و به ده هيچ
جيگ و له هيچ كه سينگ
ئه ونه شاردمه سه ئي..

له و لاييش دديم ك ژيان و مال و
بنه ماله ييش هانه خه تر و ئه زيه ت
ئيه ين له سه روو وه زيран عوزرخوازي
كردم و ده رهاقه ده ر هجا هووشيار
زئباري ك ئه وسا وه زي ر ده ره وه ي عراق
بي و فره ده سه له لاندان بي، كل كرده
شوونم و منيش ك كوورديگ بيم جوور
خوه ئي، هه جوور خوه شك خوه ئي
ريزداري لي م كرد و م كل كرد ئه را
سفاره تخانه ئي عراق ده ئوردون، منيش
ك ئه را خاتر ئه و هه مگه ئي خه بات
و تيكو شانه ده وه راوه ر رژيم به عس
سه ددامي، كيه سيگ نه دؤران بيم،
بن مننه ت نووسينگه گه هيشتمه جي
و چگم ئه را لاي كوورده گه م ده ئوردون
ك ده زانكووي ده و كشوهره ده رس
ئه خوه نست.

تا ئيسه يش جوور كوورديگي فه يلي،
هه ميشان هه شانازي وه به كردمه و

وه جه خت فره تري ئه كردم.
وه داخه وه عراق ئه وسا، چووزانم هاتي
عراق ئيساييش، هي مان ئيقه پيشكه فته و
نه بي ك چاو ديين ژني ده ئيجووره
جيگايينگ بداشتووبئ.
هووز ئه لقاعده ئي عراق ك وه ره قه ت
فامستن ئه نجام داين ئيجووره كاره ئلي
وه ده س ژنيگ نه داشت، هه ره شه كردن
نريا ده ناوبه ين ئه حزاب له بان به ك
ئو جيگاي به رزه له م ك هه م ژنيگ
بيم و هه م له كه مه ووژه ئيل بي كه س و
بي ده س و بي ده سه له لات كوورد فه يلي
بسينن و به كي له خوه يان بننه شوونه م
ئوو دديم ك چه ئي زوور ئه نان ده مل
سه ر ده و له ت.

م ك ئافره تي بيم ك هه ئه را كار په تي
هات بيم و خوهم وه ئي هه مئداره كييه ئله
و ئي چاو و راو كورده ئله ناهات

هووکاره یلینگن ده رەکی ک ئەلگەردێ وە
 حزبە یلە خوەیان ک لە دو مای رەمان
 رژی م بە عەس سە ددامی ، حوکمرانی
 دە مە عێراق دە ناو بە یێتیان ئەوانە
 هە دەس وە دەس کریاگە و ئەوان
 هەر چێ ییە ، فرە تر ئەرا حزبە گیان
 خواستە سە ئێ ئەرا کشوەر و خەلک
 عێراق وە گشتی.

ده باره‌ی یه ک بیژم کٔ فره‌تر هاوخه‌مه
وه‌گرد کورد فه‌یلی، بایه‌د بیژم ک له
سال 2010 ک خوه‌م، ده‌س‌کردمه کار
راسته‌وخوه‌یی خوه‌م تا ئیسه هه‌ر چٔ
دیمه یه بیبه ک گشتٔ له ده‌رد ئیمه
ئاگان و هه‌میشه هاوخه‌می ئه‌که‌ن وه‌ل
کورد فه‌یلی، باوجی هه‌نای وه‌خت بر
و به‌ش کردن پوسته‌یله ئه‌په‌سه‌ی که‌سه‌ی
خوه‌ی ناکا وه‌ خاون کورد فه‌یلی و هه‌ر
کام وه‌ راس زوور ئه‌ده‌ن ئه‌پا خوه‌یانه‌یل
و ئاخرسه‌ریش ئه‌وانه ک هانه‌ حزبه‌یله‌ی
خوه‌یان به‌شداره‌و ئه‌که‌ن و هه‌میشه‌و
هه‌ جوور هه‌میشه‌، یه هه‌ کورد
فه‌لیبه‌ ک هه‌ بٔ به‌ش ئه‌مینٔ و به‌س.

کاندیدا بکن، ٲیمه جوور کورد
 فہیلیٲگ یہ کجار ٲہ خستہ مانہ مل
 بہش کورد، یہ کجاریش دہ مل بہش
 شیعہ (ہر چہ ن م ئی جوور بہش
 کردنہ ٲلئ لہ بنہ ٲتہو ہہ ردتئ ٲکہ م)
 باوجی ٲہ دیم ک ٲہ وان ٲہ ٲا لہ ملہو
 کورد کورد فہیلی وہئ جوورہ ہہ وہ
 ول خرمان ٲہ دان۔ چوون گشتئ ٲہ دیم
 ک ٲاخرسر نہ حزبہ شیعہ گان و نہیش
 حزبہ کوردہ گان ہیچ کامہ یان نابینہ
 خاومان و ٲاخرئ ٲہ ندنامہ ٲلہی خویان
 ٲہ رایان، نواتر بین لہ ٲیمہ۔

دەبارەئى ئەو قانۇن و بېيارەنلە ك ئەرا
كورد فەيلى ددریان هەمجام بېيرگ و
باوړم يەسە ك ئەوانەيش خاس وړاس
ئەنجام نەدریانە، هەكاتى فرە لـ
ياسائەگە.

هووكارهیل وه پشتگووش خست
ئهو باوهتله ك هن كورد فهیلیین،
فرهن. بری لیان ناوخیین (تایبهته
وه خود پیکهاتهگه له چۆچانن و
بهزژهوهندی کهسایهتی و ...) له لیانیش

کومار کار بکهم.
 نهوسا يانزه موشاره ده نهوره کار
 نهکرد ک لهو راوږکاره ډله هه من و
 خانم لهيلا عهبدوله تيف، ژن بيمن،
 خاسه يهيش بزنان ک له يانزه گله هه
 دواښيان له حزب بالاي ټولامي بين
 و نهو دووه گه يان گشتيان پيشينه ډل
 جيوازی داشتت نهرا خوهيان و هيچ
 په يوه ندييگ وهرد حزه گه ي عادل
 عبدوله هدی نه داشتت، وه ختيگيش ک
 نهو چگ نهرا سهروکايه تي وه زيران، م
 وه خاتر به ک نه خواستم فره تر پره سم
 وه خيزان و مال و بنه مال گهم دی
 وه لييا نه چگم و که فتمه شوون کاره ډله
 خه برخوازانه ډله ي خوهم.

گوڵ سوو- ده شوونه یلە ئی بریار
سیاسی عراقی چه ئه دیت؟ ئایا راسه
ئه و باوه ته یله ک باس له کورد فه یلی
ئه کردن وه پشت گووش ئه خریان؟
هه نا به یگ موراد: ئا، راسیه گه ئی یه سه
ک ئه خربانه بشت گووش.

وہ ختیٰ ک ئہ خواستن ئہ را پوستہ گان

خوهت چوون توانستی ده نانوی ئی
جیاوازییه ئله کار بکه ئیت و رزامه ندی
ئه وان بیاریته ده؟
هه نا به یگ موراد: باس هاوکاری م
وه گهرد ئه یاد عه لاوی ئه لگهردی وه
سائه یل دور و دریزئی ک په یمانه
ئێستمانیه گان وه لاینگری له عراق،
وه گشت رهنگیگه و دامه زریا. ئه را
هه وونه ده سال 2004، دوکتور عه لاوی
وه لیم داوا کرد ک یه کئ بکه مه دی ک
گونجیا یگ بیئ ئه را پۆست ئه مینداری
گشتی، ته نیا چشتی ک جوور مه رجینگ
نا نوای م یه بی ک ئه و که سه
ئه که مه ئی دی پسپۆر و کارزان بیئ و
لاینداری له عراق وه گشتی باداشتوو بیئ

و دی که لم وه ئه و لاینداریه یلئی تره
ک دیری نه بئی نه وه ئائینی و نه وه
ناسنامه ی نه ته وه و عه شیره گه ی، یه
فره ئه رام جالب بی چوون ئه وسه هه
که س ک ده سه لاتداری داشت، ئیقهره
بئ لاینگری هیچ کاریگ ناکرد. منیش
ده و بهینه هه م فره وه دیلۆماسیه وه
ره فتار ئه کردم ئو هه م وه دئسووزیه و
ک یه خوه ی ره ویشتیگه ریشگدار
ده نام نه ته وه ی کورد فه یلی، ک
خوه ییش ده کتاوه گه ی (ده ناو دو ئاگر،
وئسگه ییگ له میژوو، ئه یاده لاوی)
ده مابهر 220 و ته گه ی.

عادل عهبدوڵمه‌ه‌دی، هه‌ر چه‌ن
خوه‌ی سیاس‌ی‌نایمی بی و له‌ نایمه‌یل
ده‌سه‌ل‌ات‌دار نه‌نجومه‌ن بال‌ای ئس‌لام‌ی،
هه‌ر که‌س ک ده‌و به‌ینه‌یله‌و و له‌
نزیکه‌و نه‌ناس‌یگه‌ی نه‌زان‌ی ک خوه‌ی
فره‌ له‌ دو‌چاوه‌کی کردن چه‌ت‌تا نه‌پ‌را
هاو‌حزبیه‌یله‌ی خوه‌یش دو‌ور بی.
نه‌وی وه‌خت‌ی ک ده‌ سال‌ 2007 ک م
ده‌ ئوردون بیم، هات نه‌پ‌را نه‌وره‌یله‌ و
هه‌ر چه‌ن ک نه‌زانست م لاینه‌دار ه‌یچ
حزب‌یگ نه‌بیم وه‌لیم خواست گله‌و
ب‌خوهم نه‌پ‌را به‌غدا و له‌ سه‌روکا به‌تی

واژوووه کرد و یه بی وه چین خهیری
ک ئه و کار خاسه ک هن هاویری و
به شداری چهن که سایه تی بی، بکریگه
سه ره تای دیاری کردن حه قه پیل نادیار و
پاسا کریاک ده عراق.

یه بیش بیژم، م ههر کاری ک ئه گر قه
ده سمه و، هیچ وه ختن بیر له یه
ناکردم ک ژیتگم و دیرم ئه و کاره ئه که م،
هه میشه خوه م وه خوه م وقه ک منیش
وایمینگم و دیرم کاریگ ئسانی ئه که م
و بیر و باورم یه بییه و هه سه ک ئه ر
ده گشت کاریگ هه وه یجووره وه
به کسانی ناو به یین پیاک و ژن بنوو ریمنه
کاره پله، وه ز و وه زیات ژنه پله بیش فره
خاستره ئه بی.

گول سوو: وه گهر د دو که سایه تی
 گه وړای عراقی کار کردیته، نه یاد
 عه لاوی و عادل عه بدولمه هدی ک
 نه و سا جیگر سه روک کومار بی و
 مجا بی وه سه روک وه زیران، نه وان
 له دو یشنه تی سیاسی جیاواز بین،

هزار و یهک مهتەلێ تر

ئەرا منالەیل کورد فەیلی بەغدا ● سوندس میرزا

لەو چالاکەیل کوردەیل فەیلییەسە ک دە بەغدا هاتگەسە دی ئوو دەوران منالێ، کەفتە وەختێ ک فرە لە کوردەیل فەیلی لە عراق تاران و بنەمالەگەئ ئەویش چگنە ئێران. ئەوی دە مائی ئیووتەو بییە ک زوان کوردی، وە شیوہییگێ رهسمی و جدی هەمیشە دە سەر زار و زوانییان بییە.

ئنگلیزی بکیشێ وەرەو خوێ، زیاوە بی وە کارنامەئ ئی کەمھووز وەکارە دە بەغدا.

سوندس میرزا فەیلی ک شوون دەسێ دە فرە لە کارەیل رووژنامەوانی ئوو رادیوونی کوردی دیارییە، خوێ ئی فرەکارییە لە ناھلاجی و کەم بیین ژنەیل چالاک ئەزانن، یەکی لە بنیاتنەرەیل دەم و دەزگای رووشنبیری و میدیال شەفەقی، هەن کوردەیل فەیلی بەغدا سە.

ئو و تووێژ، دەمتەقەییگە، وە کوڵ و کوڵبەر هشارەییگە وە برێ لە خزمەتەیل بەردەوام ک کار یەک کەس و یەک گرووپ وە تەنایی نەبیینە ئوو هەست دالگانی و دلسووزی خوێشکانە و پایاری ژنانە سوندس میرزا ک خوێ وەقف خەلکەگەئ کردگە.

گوڵسوو- گلەو بخوێمن ئەرا وەختێ ک ئیو دەمائی چەن دەهە دوورەولاتی، گلەو خواردن ئەرا زیدەگەتان، شار منالێلەتان، بەغدا ئووستالووژیک،

سوندس خانم، سی سالی وەر ژە یە هاتە ناو کار رووژنامەوانی کوردی ئوو وتن شیعر و داستانە ئەرا منالەیل وەگەرد بەشداری دە نووسان چەن کتاو و رووژنامە و کار ئەدەبی لە گەنجینەئ یادگارەیلەئ سی سالی ئی چالاک ئەدەبی و فرەهنگی کوردەنە.

هەرچەن ک کوردەیل فەیلی وەرژە هەر چشتی وە ژینووسایدەگیان ناسیانە باوجی وە شەهاتی میژوو، ئەوان دە بازەپگانی و سیاسەت و کارەیل فرەهنگی و فرەتریش رووژنامەوانی و حزبایەتی ئوو دامەزرانن NGO هیل کوردی دە بەغدا ئوو چالاک خەپروومەنی-مەزەببیش دە بەغدا، لە نوێژووەیل بیینە ئوو وە خاتەر پیشەنگی دە بنەرانیان جمیش کوردی، باج و تاوانەیل فرەییگ دانە.

وە شوون ریمان رژیم دیکتاتوری سەددام، کار میدیایی و ژورنالیستی وە شیوازی ک وەرەدەنگەیل فرەییگ دە نام عەرەوێل و وە زوانەیل عەرەوی و

ژورنالیستی خستیمەنە کار ئەرا مەردمیگ ک دی لە زوان و هوویەت خوێیانیش بێبەش کریاین. دەو بەینەیل جەناب نیچیروان بارزانی سەروک حکومەت هەریم کوردستان

لەو وەختە، ئەرا خزمەت کردن وەئ رووئەئ ستمیدەئ کوردە، یارمەتیمان دا تا موئەسسەییگ فرەهنگی بونیات بنیمن وە ناو دەزگای رووشنبیری شەفەق ئەرا کوردەیل فەیلی.

دەو بەینەیلە عراقی مانا، گیروودەئ بیر و رایلەیل سیاسی بی ئوو هووزپەرەستی و تەعەسوبەیل دینی و عەشیرەئ بی وە دەسپێچن ئەرا بنیات ناین حزبەیل سیاسی، کەسێ دە

جگن لەو وەختەیلە ئەرامان بیژ سوندس میرزا: دومائی دارووخیان سەددام دە سالی 2003 ئیمە هاتیمەو ئەرا بەغداگەمان، دەسوێجی تەجروبهیلەئ خوێمان دە کار

”

**کار کردن ده پایتخت ئی
خاسییه دیرئ ك دهنگت
ئه‌ره‌سئ وه گووش ولّات و
كه‌سئ ناتوانئ وه ئاسانی
په‌نكوور و كوورگت بكا، كار
فه‌ره‌نگی و كار ژورنالستی
ده به‌غدا ئی خوویییه ئه‌را ئیمه
داشت ك ئه‌و ئاز و ته‌وان دا وه
پیمان تا دواره وه گشتئ بیژمین
ك وه بان ئه‌و هه‌مگه‌ئ ته‌عرب
و ژینوو‌سایده، هیمانی‌ش
زینگیم ئوو وه ده‌نگ به‌رز ناو
تاوان‌باره‌یله چریم و ولّات له‌یان
ئه‌وره‌سانیم.**

هوولّ فه‌ره‌نگ و کار فه‌ره‌نگی نه‌بی. ئیمه ک که‌مه‌ووژئ بیمن ده به‌غدا ک قوربانی وازییه‌یل سیاسی کریامنه ئوو دو‌چاوه‌کی کردن و ته‌عه‌سوبه‌یل کوور مه‌زه‌بی و عه‌شیره‌ئی و فره‌تر له گشتئ ئجراي پروژه‌یلتی جه‌هه‌ئی جوور ته‌عرب، هوویه‌مان سووزان‌بی، دیمین ک داشتئ بنکه‌ییگ فه‌ره‌نگی ک دواره فه‌ره‌نگه‌که‌مان زینگه‌و بکا ئوو ناین میدیایینگ ئه‌را یه ک ده‌نگمان وه گووش ولّات بره‌سنیم له نان شه‌و واجووتره تا بقیرنیمین ک هیمان زینگیمین و دی مردگ ده‌س مردگ‌شووره‌یل شوونیست نیمن و ئه‌خوازیمین ک وه‌ل زینگه‌یله‌ئ ئی ولّاته ئه‌ل‌س‌بنیش بکه‌یمین، عراقی ک ئیمه ئه‌زانیمین خوویییه‌گه‌ئ یه‌سه ک هن یه‌ک میلله‌ت نییه و فره‌ده‌نگی و فره‌ره‌نگی، خاسترین تاییه‌مه‌ندی عراقه ک له بیره و بریاگه. ئوو وه‌ختئ دیمین ک حزب سیاسی فره‌سه و مالگه‌ئ فره‌ره‌نگی هه‌ر نییه چگیمنه سه‌ر وه‌خت ئی ژیرخوانه.

کار کردن ده پایتخت ئی خاسییه دیرئ ک ده‌نگت ئه‌ره‌سئ وه گووش ولّات و كه‌سئ ناتوانئ وه ئاسانی په‌نكوور و كوورگت بكا، كار فه‌ره‌نگی و كار ژورنالستی ده به‌غدا ئی خوویییه ئه‌را ئیمه داشت ك ئه‌و ئاز و ته‌وان دا وه پیمان تا دواره وه گشتئ بیژمین ک وه بان ئه‌و هه‌مگه‌ئ ته‌عرب و ژینوو‌سایده، هیمانی‌ش زینگیمین ئوو وه ده‌نگ به‌رز ناو تاوان‌باره‌یله چریمین و ولّات له‌یان ئه‌وره‌سانیم.

کار کردن ده پایتخت ئی خاسییه دیرئ ک ده‌نگت ئه‌ره‌سئ وه گووش ولّات و كه‌سئ ناتوانئ وه ئاسانی په‌نكوور و كوورگت بكا، كار فه‌ره‌نگی و كار ژورنالستی ده به‌غدا ئی خوویییه ئه‌را ئیمه داشت ك ئه‌و ئاز و ته‌وان دا وه پیمان تا دواره وه گشتئ بیژمین ک وه بان ئه‌و هه‌مگه‌ئ ته‌عرب و ژینوو‌سایده، هیمانی‌ش زینگیمین ئوو وه ده‌نگ به‌رز ناو تاوان‌باره‌یله چریمین و ولّات له‌یان ئه‌وره‌سانیم.

قوربانیه‌یل سووکایه‌تییه‌یله‌ئ جارار بیمنه و تام تیه‌ل ئی ژه‌هره چه‌شیمنه ئوو گشت ویر و هرزمان نایمنه مل یه ک هانای ئه‌و عراقیه‌یله بده‌یمین ک نیگای خوه‌یان بگوړنن ئوو جوورئ تر بنووړن وه پیمان ده‌ئ هه‌مگه‌ئ ساله‌كه‌سئ بوختنبار نه‌کردیمنه ئوو كه‌سیگیش وه كوشتن نه‌دایمنه چوون کار فه‌ره‌نگی خوویییه‌گه‌ئ یه‌سه ک ژیان ئه‌را گشتئ ئه‌خوازئ نه‌مردن. ئیمه له‌ئ ساله‌یله وه ده‌نگ به‌رزینگه‌و هاوار کردیمنه ک ئیمه‌یش روولّه‌ئ ئی خاکه‌یمنه ئوو جیاوازی زوان و عه‌شیره، نه‌بایده برئ بخاگه جه‌هه‌نم و برئ ده به‌یشت، نه ئیمه و نه ئه‌وان. جیاوازی زوان من که‌مه‌ووژ کورد فه‌یلی وهرد فره‌هووز عه‌راو، نه‌بایده کاره‌ساته‌یلتی جوور ژینوو‌ساید ده

شوونئ بیای. ده ئی هه‌مگه ساله، بان ئه‌ل بان، ئیمه وه زوانئ ساده وه گشتئ وتیمنه ک داخوازیمان یه‌سه؛ وه‌ختئ ئه‌نوورن وه کورد فه‌یلیگ، جوور ئایمن، جوور ولّاتوه‌ند خاون به‌ش و مافی بنووړن وه پئ، وه‌ختیگ ئه‌چرنه‌ئ وه ناو راسکانی خوه‌ئ بچرنه‌ئ، ئایا ئی چشته‌یله داخوازییه‌یل فره‌ییگن؟ ک ئیمه ده ولّات خوه‌مان بایده بلالکیمین ئه‌رایان؟ گوڵ سوو- ده باره‌ئ زینگه‌و کردن بنزار کوردی فه‌یلی ده به‌غدا بیژ ئه‌رامان :گشت عراقیه‌یله له به‌غدا عه‌راوی ئه‌زانیمین ک گه‌ن نییه باوجی گه‌نبیه‌گه‌ئ ئه‌وه‌سه ک کورد بیمن و نه‌زانیمین وه کوردی قسه بکه‌یمین. ئیمه ک ئیژیمین خوه‌مان زینگیمین و نه‌مردیمنه، خو بایده بیژیمین ک زوانمانیش نه‌مردگه و

زینگى هه ئه‌را خوه‌مان نه‌خوازیمین ئه‌را زوانمانیش زینگى بخوازیمین ئوو ئی کاره له چگن وه پارلمان و چگن وه‌نام ده‌ولّه‌ت و وه ده‌س هاوردن پوست و پله و پایه که‌متر نه‌زانیمنه‌ئ ئوو خوه‌مان ئی کار موهم فه‌ره‌نگیه‌ی گرتیمنه مل چوون دوما‌ئ هقده سالت ئیسه‌یش هه‌م ئه‌بینیمین ک حوکومه‌ت به‌غدا هیمانی‌ش نه ئه‌خوازئ سه‌قام بدا وه هوویه‌ت کورد فه‌یلی و نه ئه‌خوازئ و نه‌یش ئه‌توانی ک زوانمان بیاریگه‌وه. گوڵ سوو- پارتیه‌یل سیاسی کوردی چه‌کردنه؟

- حزبه‌یل سیاسی کوردی خوه‌یان بایده‌د جواو ئی پرسپارییه‌ بده‌ن، ئی ده‌سه‌لّات سیاسیه‌ ک کورد ده ناو به‌غدا هاوردگه‌سه ده‌س، به‌غدا خه‌یر وه پئ نه‌کردگه. وه‌داخه‌وه، ئه‌و رووژه‌یله ک سه‌ددام رمیا، پارتیه‌یل کوردی هیچ به‌رنامه‌ییگ نه‌داشتن و ئه‌روو هه‌م هیچ به‌رنامه‌ئ نه‌دیرن ئه‌را یه ک ئی ده‌س زوور و سته‌مه ک هیمانی‌ش پاوه‌جیه‌ی یانئ (بئ‌ماف کردن و بئ‌زوان هیشتن کورده‌یل فه‌یلی) له مل سه‌ر‌پیان ئه‌لگرن، ده‌ئ هه‌مگه‌ئ وه‌خته هه ئیچیروان بارزانی بییه ک هانامان دا تا ده‌زگای رووشنیری شه‌فه‌ق خستیمنه رئ، وه زوانیگ ساده و ئسانی ئه‌را گشت شاروه‌نده‌یل به‌غدا، ئه‌را هه‌فت ملیوون ئنسان ک ئه‌زانیمین سه‌لیقه‌یان یه‌کئ نییه و زوان و فره‌ه‌نگ و باور‌پیان جووراوجووره.

حزبه‌ سیاسیه کورديه‌یله، خاس له‌ئ وه‌ز و وه‌زیات نوویییه نه‌په‌سییه‌سه‌و نامنی ک ئستراتژی خاسئ ده وه‌راوه‌ر کورد به‌غدا ئوو گشت کورده‌یل ده‌یشت هه‌ر‌یم بداشتوو‌بئ ئوو ئه‌را مه‌ترسی و هه‌په‌شه‌یلتی ک ها ده بان هوویه‌ت و هه‌م فره‌ه‌نگ کورده‌یله‌ئ ده‌روه‌ئ هه‌ر‌یم هیچ به‌رنامه‌ییگن

دیاری نه‌داشتگه. گوڵ سوو - به‌شئ له کاره‌یله‌ئ تو به‌رنامه‌یل رادیووی بییه، ئه‌را رادیوو؟ ئه‌را به‌غدا؟

: وه‌داخه‌وه ئیمه ئیقه‌ره ده‌س و ده‌سه‌لّات نه‌داشتیمه تا تلیفزیان و ره‌نگ بداشتوو‌بیمین ئوو له‌ولاویش کورد، ئه‌وه‌یش کورد به‌غدا ک نیم قه‌پن ئازگار تووش ته‌عرب بئ‌ه‌چانئ هاتگه ئه‌و ئاماده‌گییه ئه‌را خوه‌نستن و نووسانن کوردی نه‌داشتگه و نه‌دیرئ ئه‌را یه بی ک ئیمه چگیمین وه‌ره‌و (رادیوو ئوو ده‌نگ) ک ئاسانه‌تره له نووسانن، یه ئاوه‌ییه‌که‌گه‌ئ. دو‌ئیم‌یه‌که‌گه‌ئ یه‌سه ک هه‌م پایتخت عراقه و هه‌م چوون هیمانی‌ش فره‌ترین کورد ها له تئ، ئه‌پووړئ بیژیمین ک ئه‌گه‌ر مه‌ردمه‌گه خوه‌یان ئه‌ونه‌شارن و بیانه سه‌ر ئه‌سل و نه‌سل خوه‌یان، به‌غدا گه‌وراترین شار کوردنشین عراقه. وه‌داخه‌وه فیشترین کورد ئوو که‌مترین کوردزوان هانه به‌غدا.

ئو رووژه‌یله، مه‌ردم ئیمه زوان دالگی خوه‌یان فره‌رامووش کردیمین ئوو ئیمه دیمین ک بایده له شوونینگ ده‌س وه پئ بکه‌یمین ک فره‌ترین ته‌سیر بداشتوو‌بئ، ئیمه هیمانی‌ش هایمنه بان ئه‌و باور‌مانه ک هه کار سیاسی شوونهای نه‌دیرئ ئوو شوون کار فه‌هه‌نگی فره‌تره. ئه‌را خاتر یه بی ک له سه‌ره‌تا وه کوردی و عه‌راوی، رووژئ دوانزه ساعه‌ت به‌رنامه‌ئ رادیووی داشتیمین ئمجا که‌م‌که‌م بی وه شه‌وانه‌رووژئ و فیشتر له دوانزه ساعه‌تیش به‌رنامه‌ئ راسته‌وخو (زینگ) بلاوه‌و ئه‌کردیمین ک وه‌رده‌نگ فره‌ییگ داشت.

گوڵ سوو- ده‌ئ هه‌مگه‌ئ ساله، کی فیشتر هاناتان دا؟

: یه‌کم‌جار ریزدار ئیچیروان بارزان و هاوبیر و هاودله‌یل، ئمجا هاوزوانه‌یل

ک بيمنه تيمىگ، ئەوانەى ک وەلمان بين
فیشتر خوەيان کورد فەيلی و دەرد ناشنا
و دەردەدار بين ئوو فیشترىيان هيج
تەجروبه يىگ دە ئى کارە نەداشتن نە
دە کار فەرەهنگى و نە دە فەيلياتيش
هەتتا زوان کوردیيش نازانستن. شەفەق
بى وە مەدرەسەيىگ ئەپرايان ئوو بى
وە شوونى ئەپرا وە دەس ھاوردن ئى
تەجروبه ک ئيمە چوون توانستيم
دە ئى هەقدە سەلە ک چەگ، ئى دەزگا
چۆن ئىقەرە ناودارەو بيبە و رەسيه
وہى پاپە.

گۆل سوو- ئەپرا بنەمالەگەى ئيوە
وہ گشتى و روولەبجەم هاتنە ناو ئى کارە
: راستى بخوازن عراق گەنترين شوونە
ئەپرا کە مەھوزەيل و ئەپرا ژيان کورد
فەيلی و کار میدیایى دە ناو بەغدا فرە
فرە سەختە.

ئەزانيمەن هەر کارىگ موشکلات خوەى
دیرى ئوو وەختى ک کار هەسە و
کارکەر نيبە بابەد چە بکەيمەن؟ من و
ھاوژینەگەم هە لە سەرا دە ئى پڕوژە
ھاویر و ھاوکار یەکتى بيمەنە مەجا
دۆتەگەمانيش گەپترەو بى هە جوور
ئەندامى لە شەفەق هاتە ناو ئى
بەرنامە و دە بەش مەنەيلە دەس وە
کارەو بى و کارەيل زارووانە پشکەشەو
ئەکرد.

دەو بەینەيلە وەرپاسى وەخت هەم ئەپرا
کار و هەم ئەپرا ژيان کەم ئەھاوردیمەن.
م ئەوسا بەرنامەيلى جوور مەتەل ئەپرا
مەنەيلە، ژيان و خیزان، پەپوولەيل
شەفەق، حەووا، خوەنستەن خەوەر و
هەوالەيلە، باوەتەيلەى جووراجوور
سیاسى، ئەدەبى، کوومەلایەتى و..
داشتەم . ئيمە ئەوسا وە دەس پەتى
ئەو کارەيلە ئەکردیمەن چوون کادر
کەم داشتیم، من بەرنامەيل فرەيىگ
پشکەش ئەکردم و دوکوت فیشترىيان لە
ناچارى بى چوون کەسى ترەک نەبى

ک بتوانى ئەو کارەيلە بکا، ئەنجام
داين ئەو هەمگە کارە وەيەکا و تەم
لە ناھلاجى بى و نەوہدلانە و کار فرە
سەختى بى.

گۆل سوو- یەکى لەو بەرنامەيلتانە
ک فرە وەرەنگ داشت ئەپرا خوەى،
بەرنامەى بى ئەپرا بنەمالەيلە وە نام
ژيان و خیزان، دە بارەى دەسکەفتەيلەتان
دەو بەرنامە ئەپرامان بىژ.

ئى بەرنامە، بەرنامەيىگ بى ئەپرا
زینگەو کردن کەلتوور و فەرەهنگ
کوردەوارى، ئەو چشتەيلە ک یە
خەيلىگە لە بىرەو چگنە و ئيسە دى
نەماگەسيان ئوو کارى کردیمەن ک
نەوہيل ئيسايين کورد ئيجوورەچشتەيلى

بژنەوئى و بناسن. بىژە ئەوہ دەى
بەرنامە ئيمە کارى ئەکردیمەن ک
بنەمالەيل کورد فەيلی وە شيوەيلى
زینگ وەيەکا پەرسن ئوو دەى بەرنامە
یەکتى بناسن و یەکا بگرن چوون فرە
لەيان لە هوول سەددام و وە دەرکریان
دەى چل سەلە خوەيان و هوویەت
خوەيان ئەوشاردبين.

ئيمە هەميشە یە ئەگرتيمەن وەر
چاومان ک هەر بەرنامەى ک
ئەسازيمەنى حەتمەن پەياميگ لە تى
بنيمەن ک هوویەتخوایى کورد فەيلی
وہبى تەعەسووب و وہبى هووزپەرەستى
وہ پييان بناسرى ئوو خوەتان ئەزانن ک
دە ناو دل ئەو عەرಾವاتە ئوو دوامى ئەو

هەمگەى سەلە ک تەعريب کريابيمەن
یە کار فرە سەختى بى ئوو ديمەن ک
فرەيش دەسکەفت وە دەس ھاوردیمەن
چوون وەرپاسى دەو وەختەيلە شەفەق
تەنيا رادیوون کوردى بى و هيج
رادیوونى دە بەغدا نەبى ک چەنە
دەنگ شەفەق دە نام مەلەيل کورد
دەنگى وە بەرز و بلىن بژنەورى چ بەشە
کوردییهگەمان و چ بەشە عەراییهگەمان
ئوو ئەوسا رادیوو شەفەق، فرەترین
گووش تەکن داشت ئەپرا خوەى ئوو
توانستيم ک بەش چشتى بىر و باوەر
وہ خوەى ئەلگەردنيمەن وە خەلکەگەمان
ک تەعريب ئيعتماد وە نەفسيان
دارووخان بى هەمجا بىر کردنەوہ وە

زوان کوردى فەيلی ئوو فەرەهنگ
کوردیاتی جوور شوناس کەمھوزى
ک ناسنامەيلەيانيش لەيان سەن بين
و دربين و فرەيان دابين لە تيان
کردیمەنى جمە و جوولە و جمیشتى
هوویەتخووانە ک تا ئەوسا ئيجوورە
چشتى ئەپريان وە ئەرزیش وەهساو
ناھات چوون قەزییەى کورد فەيلی
دە عراق هەميشە هە بار سیاسى و
حزبایەتى داشتگە نە فەرەهنگى ئوو
شەفەق ئەپرا یەکم جار ئى رى و رپچە
شکان ئوو سەرئاسووى تر دە جمیشتى
هوویەتخووانەى کوردى کرد وە باو
و وە کوردایەتى بار و رەنگ و بوو
فەرەهنگى دا.

وہ داخەوہ ئيمە دە میژوو کورد فەيلی
ئەبينيمەن ک کەسایەتییەيل فرە گەپى
داشتيمەن هەم ژن و هەم پیاگ ک دە
دنیا ناودارن باوجى گشتى کار سیاسى
و حزبایەتى کردنە ئوو ئيمە خواستيم
ک بىرپرینەوہ لە فەرەهنگ و زوان
جوپرانەو بکەيمەن و لە چاو ولات و
ولتوہندەيلە، فرەيش توانستيمەن هەر
چەن ک ئى کارە (وسيان) لە تى نيبە
و ئيمەيش ئەپرا خوەمان ئاسووەيل
فرە بەرزى دیارى کردیمەن و هيئمان
فرە کار ئەپرا خوەمان دیارى کردیمەن
ئەگەر بى دەسەلەتى و کەم دەسى
بهيلىگەمان.

گۆل سوو- چەن مەتەل ئەپرا مەنەيل
وتيت؟

: خوەميش ژمارەيان دە دەسم نيبە،
دوامى چەن سەل دەنگ ئەلگەرەيلەمان
خەوەر دان ک هەزار مەتەل فیشتر
ئەپرا مەنەيلە دە بەرنامەيلە و فەيلی
زارووانەگەمان وقە.

گۆل سوو - فرە خاس، نە هە دە بەغدا،
تا ئيسە دە گشت عراق و ئيرانيش
ئيقەرە وە گشت بنزاراوەيلەى کوردەيل
خوار مەتەل و چىرۆک نەوترياکە، هاتى
دە گشت کوردستاناتيش ئەپرا مەنەيلە،
کەسى وە تەنيایى ئيقە بەرھەم
نەداشتگە، دەستان خوەش، ئەوانە هن
خوەت بين گشتى؟ یا لە عەرەوى و
فارسی ئەلئەگەردانیتەيان وە کوردى؟ یا
فۆلکلور کوردیاتی بين؟

: برى لەيان هن عەرەوى و فارسی بين
ک م ئیدەگەيان ئەگرتەم و ئەکردمەیانە
کوردى فەيلی بەغدادى، ناۆرى بيزيمەن
ک تەرجومە بين چۆچشتى ئقتباس
وینەيلى بين ک ئەزانستيم ژنەفتنيان
ئەپرا گووشگرەيلەمان خاسە، بریگيش
سەرزارى و زوانى فولکلور کوردیاتی
بين ک گەشە وە پييان ئەدایمەن و
مروژينييان ئەکردیم ئوو فرە لەيانيش

هن خوهم بين ک ئەنووسامهيان و پيشکشييان ئەکردم وه ولاتوهندهيلهمان. يه خوهشترين تهجروبهئي ژيانم و کار سي سالهئي ژورناليسټيم بي چوون ئەدويم و ئەژنهفتم ک ده وهردهنگمان باپير و داپيرهيلهئي وه چ شهوق و زهوقيگه وه وه نهوه و وهچهزاليهئي خوهيان ئەنشتنه پاي ئەوه بهرنامهيلمانه و گووش ئەتهکانن وه پييان و تام و خوائ ئەپايان ئەکردن و ههتا دوماي ئەوهيش ده شهنشيني و سهيرانهگهنيش باس و دههتهقهئي بهرنامهيلهمان ئەکردن، ئيمه نهوه شقشهقهيله ک ده ناو چهن چين کورد فهيلي له بار زواني و فرههنگي و وه خاترهتعريب كهفتبي بهش وه خوهمان، پرهو کرديمن، وهئي خاتره هيمنيش ک هيمنانه ئەوه جمه و جووله ک دهنگ شهفهق وه کوردی و عهراوی خستنه ري ده بهغدا ئوو کوردهيل فهيلي وهر ئەوه (خوهي)

بين) داجمانن، شرينترين گرپرهل و خاسترين ويروههريهيلهمن و چهنه زاپوو خوهم دووسييان ديرم وه راسي. ئيمه وهو کارهيله هه جوور ناوپر کردن بهرنامهيلهمان و له مله و کردن وهختمان ناووپرستيم و ناووپرمنييش، ئەوانه وه سههراوهيل و کانيئاوهيلن پاک و رووژن ئەديمن ک ئەخوازن گهن و گووتالهيلن ک تعريب خستگه ده گلأل هوويهتخوازنهمان بشوورن، ههر کام لهو وشهيله، لهو كهليمه و مهتهلهيله ک ئەبردمه کار، ههر چهن گشتي هه فرههنگي و باس بنهماله و شار بين و شوعار داينهيل شوورپشگري کوردايهتي و حزبي نهبين و باس فرههنگ هاوبهشهئي جههاني و موڊرن و فولک کوردياتي بين ک پره له ئنسانيهت و ميهر و ياري و بوهرهل کوانه و گهوري ک ريشگ ده دينهيل ياري و ئيزدي کوردی ديرئي، ئەپرا خاتره يه گشتي له شهنگ

و تير خهباتکار کاري تر ئەديمنهيان و وهردهنگهيلهمانيش وهکارتر له ههر خهباتکار و شوورپشوان تري کار هوويهتخوازنه ئەکردن. گول سوو- ژن، ده مهسهلهئي کورد فهيلي، چ شوونتيگ ديرئي؟ : م وه چاو ژن وپياگي ناووپر وهئي چشتهيله، تاريخمانيش لهئي وا حوکم ئەکا چوون وهداخهوه ستهمهيلهئي سههدام و سههداميهيله، روولهبجم؛ گهپ و بووچگ و کوپخا و كهيوانوو و پياگ و ژن زاپوو؛ گشت کورد فهيلي گرته وه و گشت چشتمان خراوهو خاپوور کرد و چگ ئوو ئيسهيش بايه ده مل گشت ئەوه بنهوايله دواره هوويهت نووتر و مپرووژين تري ئەپرا کورد فهيلي بنايه بکهيمن ئەلوهت بهش ژن فرهتره. مپروو ئەوه رووژهسه ک ئيمه بايه ده فرههنگ، سياست، ئقتساد و ههر چشتيگ تر بهشداري بکهيمن مهرج نيه ژمارهمان چهنه پياگهيله بيئي وهلي چشتي ک گرينگه بايه ده ژنهيلهمان تیکوووشان فرهتري بکهن.

ده ميژوو کورد، ده ژيان ئەوساي کوردهواري ههم ژن و پياگ وهگهرد يهکتری کشت و کال کردنه، شواني کردنه و هيچ جياوازيي نهداشتن، ده دهوران خهبات و پاوسييان ده وهراوهر حزب بهعسيش، ژن و پياگ، گشتي وهيهکا خزمهت وه قهزيهگهمان ئەکردن و وهرد يهکترهکي تاوان ئەکيشان و ئيمه لووالوو پياگهيله ناودارهيلهمان، ژن ناوداريش داشتيمنه ئيسهيش بيلا کار نهکهيمنه ژنانه و پياگانه و هه ئيسهيش ئەبينيمن ک فره له دوت و ژنهيلهئي کورد فهيلي كهفتنهسه نوا و ده کار سياسي و مهدهني بينهسه نواروو و ئي سهرهئادانهيله فره وه باناني خاستر هميردارمان ئەکا. خامهيله بايه ده

ئهرزشت جيگاگهئي خوهيان بزائن و ههم دوروستيهگهئي ئەوهسه ک بزائن وه تهوانايي خوهيان وهئي پله و پايه رهسينه و قهدرئي بزائن.

گول سوو- دوماقسهگهت بيژ ئەپامان؟ : بهغدا، پره له تاريخ کورد فهيلي ئوو جوور ههلورکني ميژوو ئيمه، روولهيلهئي خوهي گرتهگهسه باوش خوهي ههرچهن ک وهداخهوه وهراوتهنگيهيله هووزپههستهانهئي ک ده ناو بهغداوهندهيله ههسه ناهيلي كهسي پاپهئي ئي تاريخ هاوبهشهمانه ده ناو روولهيل عهراو و ورد بهغدا بيئي و ئەوانه بينهسه يهکي يهک كهلاوهي چوول و له بيره و چگه.

وتنه ئەوه ميللهتهيله ک ئەههههيهت نادهنه زوان و فرههنگ و تاريخ خوهيان و نواي له ناوه ئەلگيرياني ناگرن ئەمننه دار و درهختي ک بنهوه ههشک ئەلهاتگه و دوماجار رووژي ئەپههسي ک باي وليگيش ئەرميگهئي. ئيمه ئەزانيمن ک تاوانبارهيله ئەپرا پهنگووور کردن جيايهتهيلهيان فره ههول ئەدهن باوجي مهزلوومهيله ئەپرا هاوردنهوهي مافهيلهيان كهمتر کووشش ئەکهن. مپرووژيش برئي ئەخوازن وه کوشتن زوان و هوويهتهمان، ئەوه باقيمان بکوژن تا دي هيچ لهمان نهمني ئوو دي كهسي لهمان نهويرئي ئەپرا هوويهتخوازي بيايگه جواو.

ها بيرم ده سال 2004 وهختي ک كهفتمينه کار و دهنگ راديوو شهفهق بهغدا گرته وه، برئي وه ئيمه ئەوتن؛ ئيوه خو تهعريبه و بينه ئوو زوانتان نهماگهسه و وه بيژواني چو ئەخوازن بيژن ک هوويهتيگ جياواز و هن خوهتان ديرن؟ !

فرهکس هه نوقلانهئي شهکات و ولهکات بين و دارميافان ئەدان و ئەوتن ک ئيوه ناخريي دانهمين و نابهنه

رهسهت مچا ئيمه چه؟ ئيمه هه هميردار بيمن ئوو هميرمان له دهس نهدايمن ده ئي چالاكي ک همالدارهکي نابهرامبههه هيو و ئوميد خوهمان له دهس نهدايمن و نههيشتيمن ک برؤسکهئي ئي ناگره بهخهفي. ئەگهر جوور روولهيلن خاس، وهوينهئي باپيران و داپيرافان دهو دهورانه بير بکهيمن، شهکاتي و مهينهتباري ناهميينمان ناكا. ئەزانيمن ک ئي ستهمهيله ک نيمسهده ژيافان کردگهسه قاچاخ و بهراني، چونه خستگهسهمانه دوما ک دي ناهيلي سر هيز بدهيمن و برهسيمنه ئەوه جيگاي بهرزه ک ئەوسا و وهر ژه هاتن بهعس ده بهغدا و ده گشت عراق داشتيمن ئەپرا خوهمان، ئوو دي سهخته ک ده بازهرگاني و سياست وه شوونگهئي جارافان برهسيمن باوجي باوهر ديريمن ک ئەتوانيمن سهري ئي رووژهيل سهخته بچهمنيمن و بيژيمن ک ئايهنده هن ئيمهسه.

ئيمه چوون وه خوهمان باور ديريمن ئەتوانيمن بيژيمن ک ئيسه ده گشت عراقيش، هيچ كهمهووزيگ ده کار ميديا و ژورناليسي، له بار هووزايهتي و فرههنگ وه پاي ئيمه نارهسي، ههر چهن ئەوان هيمن ده شوون زيڊ و ماويل باواني خوهيان دانishtنه و نهچوپانهسه يهکا ئوو ئيمه ئي

بهغدا پایتهخت عراقه و ههم چوون هيمنانيش فرهترين کورد ها له تي، ئەپوورئ بيژيمن ک ئەگهر مهردمهگه خوهيان ئەونهشارن و بيانه سهري ئەسل و نهسل خوهيان، بهغدا گهوراترين شار کوردنشين عراقه. وهداخهوه فيشترين کورد ئوو كهمترين کوردزوان هانه بهغدا.

تهعريب و تهرف و تون کريانه له بار فرههنگيهوه جامالمان سيهوه کردگه، وه بان ئەيانه گشتي (شهفهق) ئيسه وهو جيگا رهسيه ک دي كهسي ناتواني ئنکاريي بکا، گوفايلهيلن ک وه عهراوي و وه کوردي فهيلي دهههچن فره زينگتر و مپرووژين ترن له گشتي و ههتا له چهمسار ئەوساي خوهيانيش. يهمه دي راديوو شهفهق ههم دهوو له دالگ بيه وه سي زوان کوردي، عهراوي و ئنگليزي. ده عراق و ده ئيران و ده گشت عهراوات ئوو ده گشت دنيا شهفهقنيوز بيهسه سههراوهي خهوهري دباريي ئەپرا ههوالهيل عراق. يه راسه ک گشت ناودوناوان و (شرقالوسط/ خاوهرميانه) ئوو عراقيش وهتايهتي بههره و ئستيعادهيلهئي ئەکوژي و روولهکوژه ههمجا يه ئيمهيمن ک ده بان پاي خوهمان وسيايمنه، ههر چهن ک ئەزانيمن يه ري و رهوهن رووژگاره ک يهکجار هايمنه سهري پا ئوو يهک جاريش گليمن باوجي ناهيليمن ک زنهچالمان بکهن چوون زوان و فرههنگ خوهمان زينگهوه ئەکهيمن، ئەلبهت ئهر ئايم خوهي بخوازي ئوو ئيمه ده ئي هههگهئي ساله دايمنهسه نيشان ک ئەخوازيمن و ئەتوانيمن.

خاتوون خه زاله‌ی فه‌یلی خه زال مووسیقی:

ژنه‌یل بویر، چاوه‌ری بانانی خاستره‌کن

● گول سوو

خه‌زله‌ی فه‌یلی‌نژاد، ده‌نگ‌ویژ و موهه‌ندس می‌عمار یگه ک ده لا ئی هه‌ر دو پ‌سپوره جوور موته‌خه‌سسینگ وه‌کار، هه‌میشه خوه‌ی خستگه‌سه وه‌ر چاو و وه‌ره‌و نوا چگه، هه‌وه‌جووره ک خوه‌ی باور دیر «ژنه‌یل بویر، چاوه‌ری بانانی خاستره‌کن»

و منا کریانه ئیوه وه‌ چ دلخوه‌شیگ ئیقه‌ره که‌فتنه‌سه شوون ئی کاره و ئیقه‌بیش که‌فتنه‌سه نوا. ئوستاد خه‌زاله فه‌یلی وتگه ک ده‌باوش بنه‌ماله‌ی کوردزوانی ئیوه‌ت کریاگه و دومای شوورش ئسلامی ئیرایش له‌ موسیقی نه‌بریاگه چوون ک جوور فره له‌ کورده‌یله، گشت قاوم و کاره‌یله‌ی له‌ هووز موسیقا بینه و هه‌میشان گووش خه‌زاله‌ پره‌و کردنه له‌ ده‌نگ و ئاواز خالوو‌ی ئوو باوگن، فره‌تر توبه‌که‌گه‌ی باوگن.

ئه‌وی ئیسه‌ دیری کار موهه‌ندسی می‌عماری دکه‌ی ئوو هه‌میش وه‌ شیوه‌یگ فره‌ وه‌کارانه ده‌نگ‌ویژییه‌گه خوه‌ی دکه‌ی.

ئه‌وی یه‌کن له‌و که‌سه‌یله‌سه ک شادپه‌وان شه‌جهریان، ماموستای پایه‌به‌رز مووسیقی ئیرانی فره‌ وه‌زم و تاریفی داگه و وه‌ختی ک تست ده‌نگ و چرینه‌گه‌ی له‌ی گرتگه، له‌ خوه‌شی و هه‌وه‌زی، په‌لمه‌گری گرتگه‌سه‌ی و وتگه وه‌ی ک سه‌ری س‌ر ماگه؛ وه‌ بان ئی هه‌مگه ک ژنه‌یله له‌ مووسیقی مه‌ین

ئه‌وی شان وه‌ شان ده‌رس خوه‌نست ده‌ زانکو می‌عماری ئوو ده‌ سه‌ر‌پ‌شته‌ی موسیقی، ده‌ لای بری له‌ گه‌ورا ماموستایله‌ی مووسیقی سوننه‌تی ئیرانی جوور موحه‌مه‌د‌ر‌زا شه‌جهریان، بانوو په‌ریسا، موحه‌مه‌د‌ر‌زا لوتفی، حوسه‌ین عه‌لیزاده، موحسن کرامه‌تی ئوو ئه‌سغهر شاه‌یدی هووکاره‌ی ره‌دیفه‌یله‌ی مووسیقی ئیرانی بییه‌ ئوو وه‌ سنگه‌ی یه‌ ک ده‌نگ چرین ژن وه‌ نه‌یایی و ته‌ک‌خوه‌نی ده‌ ئیران، مه‌ین و منا کریاگه نه‌دتوانست ده‌نگ‌نه‌لای،

ده‌ سال 1389، یانزه سال پیش، له‌ ئیران چگه رییه‌و و ئیسه‌یش ها ده‌ لاژور کالیفورنیا و دانیشه‌ی ئامریکاسه و کار موهه‌ندسی می‌عماری دکه‌ی. ئه‌وی وتگه ک هه‌ له‌ زاروویییه‌و وه‌ چه‌پله و ته‌شویق هووز باوان و خالووان خوه‌ی ئاواز خوه‌نستگه و چوون بنه‌ماله‌گه‌ی کوت ئه‌له‌ی دکردن ک بایه‌ ده‌نگ‌ی بچ‌ریگ روونه‌رمی په‌یدا نه‌کردگه. خه‌زاله خاتوو وتگه ک ده‌ بنه‌ماله‌گه‌ی هه‌ مووسیقی ئیرانی نریاگه و ته‌شویقی کریاگه بیایگه سه‌ر ئی هیله. وه‌ی خاتره خوه‌یش له‌ قورن دل‌ه‌و خواستگه ک هه‌ له‌ نوو‌غامییه‌و، ده‌

مه‌دره‌سه‌ی راهنمایش بچوو مووسیقی بخوه‌نی باوجی چوون فره‌ ژیره‌ک و ده‌رس‌خوه‌ن بییه‌ بنه‌ماله‌گه‌ی کوت له‌ی کردنه ک بچوو ده‌ ده‌بیرستان ریازییات و هندسه بخوه‌نی هه‌رچه‌ن ک هیشتنه‌سه‌ی وه‌ باو دل خوه‌یش کلر بکه‌ی و نانه‌سه‌ ملی ک مووسیقییش ک ده‌ شان مووسیقییش کار بکه‌ی. ئه‌وی خوه‌ی خه‌زاله خانم وه‌ خاتره دووس داشت هونه‌ر، سه‌ر‌پ‌شته‌ی موهه‌ندسی می‌عماری ئه‌را ده‌رس خوه‌نست ده‌زانکو ئه‌ل‌وژارد تا هه‌م دلگیر بنه‌ماله‌ی نه‌که‌ی ئوو هه‌میش چوون می‌عماری خوه‌ی به‌شیگه له‌ هونه‌ره‌جوانه‌کان و وه‌گه‌رد رووحیات و هه‌ز و خوه‌شییه‌یله‌ی

دخوه‌نی.

ئه‌وی ده‌و به‌ینه‌یله ک ده‌ دوماج‌ره‌یله‌ی دبیرستان بییه‌ چگه‌سه نام مووسیقی ئوو بان‌تر له‌ 300 گوورانی ئیرانی له‌به‌ره‌و کردگه و له‌ رچ سینگه‌و خوه‌نسته‌گه‌سه‌ یان.

ئه‌وی تز موهه‌ندسییه‌گه‌ی خوه‌ی ده‌ زانکو ده‌ باره‌ی می‌عماری مووسیقی و ته‌راحی جیگه و شوونه‌یله‌ی ئستاندارد ئه‌را ئجرا کردن مووسیقی وه‌رگرتگه ئوو موحه‌مه‌د‌مه‌نسور فه‌لامه‌کی له‌ ماموستای نامدار موهه‌ندسی می‌عماری ئیرانی ک ئوستاده‌گه‌ی بییه‌ له‌ی خواستگه ک بایه‌د ئوستاد مووسیقییش ئه‌را تزه‌گه‌ی بگری ک وه‌رد حوسه‌ین عه‌لیزاده ماموستای مووسیقی ئیرانی قسه‌ کردگه و ئه‌وی بییه‌سه ماموستای ری‌نمای تزه‌گه‌ی.

مجا چهن سال دومای داین تزه‌گه‌ی، ئوستاد عه‌لیزاده بردگه‌سه‌ی نام جه‌رخه‌ی ژهنیاری و گوورانی‌چرینه‌ی خوه‌ی وه‌ نام (هم‌آویان/ هام‌چره‌یل) ک ده‌ نام ئه‌و جه‌رخه‌یش دره‌وشیا ئه‌را خوه‌ی و جی خوه‌ی ده‌ مووسیقی ئیرانی بر و بتاوه‌و کرد ک یه‌ ئه‌را ژنیگ ده‌سکه‌فت بان و کاریگه‌سه‌خت.

خانم فه‌یلی‌نژاد، بی‌ژه ئه‌وه، دا وه‌ دالته‌ی جه‌رخه‌ی ژنانه‌ی (شیدای بانوان) ک هن ئوستاد لوتفی بی. ئه‌وی نزیکه‌ی یانزه سال وه‌ر ژه‌ یه‌ وه‌ یه‌کن له‌ ئارزووه‌یله‌ی خوه‌ی ره‌سی ئوو بی وه‌ یه‌کن له‌ ئه‌ندامه‌یل جه‌رخه‌یل شاگرد‌ه‌یله‌ی ئوستاد شه‌جهریان و چوار سال وه‌ شیوه‌ی ئه‌وی و وه‌ وه‌رده‌م ئه‌وی هووکاره‌ی ره‌دیف ئاوازی مووسیقی ئیرانییه‌و بی.

مجا دومای ئی هه‌مگه ده‌سکه‌فته، یانزه سال پیش ئی خانم بی‌وینه‌ی مووسیقییه‌ چگ ئه‌را کالیفورنیا و بی وه‌ سیتیزن ئامریکا.

-خه زاله و ماموستاگه و راگه ئی

ئهوی هه می شه وتگه ک گه پترین
خوه زه و ئی شاگردی کردن ئوستاد
موحه مه دپزا شه جهریان بییه و شانازی
نیشتن ده ده منیشت ئوستاد و دهرس
ئه وگرتن له ئهوی بییه ئوو له گشتی
فره تر خوه ئیش؛ خوه ئی وه شوونگر
شیواز کاری شه جهریان زانستگه و وتگه
ئوستاد شه جهریان، فره ئاوانگارد بییه و
هیچ وه ختی مه ئین و منائی شاگردیه ئی
نه کردگه ک وهرد کئی کار بکه ن یا چوون
بکه ن و چه نه که ن ئوو هه می شه ییش
ده سییان واز هیشته که نووخواییش
بداشتووبن و هه دۆماروویگ وه
ته نیایی نه بن.

یه کئی له خاله ئیل واش و رووشن ده ژیان
هونه ری بانوو فه یلی، په سه ن کردن
کاره ئلی له لایه ن ئوستاد شه جهریان
بییه.

ئه و ئوستاد پایه به رزه ده نام یه کئی
له قسه وانیه ئیله ئی خوه ئی ک ده زانکو
ئستنفۆرد زه فته کریاگه وتگه ک خانم
غه زاله ئی فه یلی، یه کئی له خاسترین
شاگردیه ئیله یه.

-به ره مه ئیل کوردی ئوستاد فه یلی

کوردی خوه نین و کوردی ژه نین

بانوو مووسیکا خانم فه یلی، هه رچه ن
ک بیر و باوه رپی جه هانوه ندانه دیرئی
باوجی هه می شه و وهر ژه گشت چشتی
وتگه ک کورده ئوو ده بنه ماله ییگی
کوردزوان گه په و بییه ک گشت ژیانئ
وه گهرد مووسیقی گوشیه و کریاگه و
یه خوه ئی بییه وه هووئ ئه را ره سین
وه ئی هه مگه ئی ده سه که فته.

ئوستاد فه یلی، دو گله کونسرت
کوردی فره به رز و فاخریش وهرد
مووسیقی وانه ئیل نامدار کورد ئوستاد
(سه عید فره ج پووری) و ئوستاد

(عه لی ئه که ره مورادی) ناگه ئوو

دیرئی ئالبومه تازه ئی خوه ئی ک فره ترئی
شیره ئیله ئی مه وله ویین، وه یارمه تی
ئوستاد (فه رید ئلهامی) ژه نیار و
ناهه نگساز کورد کرماشانی ئوو وه ساز
ته وه رکی کورده ئیله و وه هامنه وازی
ته مووره ژه نه ئیله ده راریگه دهر ک هاده ئی
بانه مانگ ده ئامریکا بلآوه و بکری.

-نووخوایی

باور خانم فه یلی په سه ک هه رچه ن
شه جهریان فیرکاره ئی وه ره دیف
ئاوازی ئیرانی کردگه باوجی هیچ
وه ختی پامله ئی یه نه بییه ک هه ده و
چوارچوو ه مینئ. جارجاریگیش وتگه وه
شاگردیه ئیله ئی ک له قه واخه ئی ره دیف
دهر بچن ئوو خوه یان بکه نه دی تا هه م
کاره ئیله یان گیان بگری ئوو هه می ش ئه و
که سایه تیه ئی خوه یانه له بار مووسیقی

و ئاوازه و بکه نه دی و ئه وانیش یه
دنیایان کردگه ک مه نه وه نه بن.

فه یلی، نووخوازه و ده لا ئه لبراردن
شیره ئیله ییش جارجاری چگه وه
سه روه خت شیره شاعره ئیل نووئه لوه سی
جوور سوهراب سپهری، هووشه نگ
ئبتهاج ئوو مبه دی ئه خوان سانس (م).
ئومید) مچا ئالبومه ئیلی وه ئی شیوه داگه
وه دهر وه ئی نامه (آوای نگاه) ئوو (هی
فلانی) ک ده ئی دوماینه گه ده سوویس
و ئیتالیا بلآوه و کریاگه.

-ژنانووگی

خوه ئی له ئی باره ک ئه را وه بان ئی
هه مگه ئی گیچه له ک ژنه ئیله ئه را یاد
گرتن مووسیقی دیرن، چوونیکه ک
پیشکه فته و بییه؟ ژن بیین و هه ست
ژنانه و شانازی کردن وه ژن بیین،
ده لیل یه زانستگه و وتگه ئیمه ژنه ئیل
ده نگ ییژ چۆچشتی منی هه ست

“

بانوو مووسیکا خانم فه یلی، هه رچه ن ک
بیر و باوه رپی جه هانوه ندانه دیرئی باوجی
هه می شه و وهر ژه گشت چشتی
وتگه ک کورده ئوو ده بنه ماله ییگی
کوردزوان گه په و بییه ک گشت ژیانئ
وه گهرد مووسیقی گوشیه و کریاگه
و یه خوه ئی بییه وه هووئ ئه را ره سین
وه ئی هه مگه ئی ده سه که فته.

ئیرانی، ئی کاره ئیله فره نوو و بئوینه
و نووخوازانه ن.

(زنجیر وفا/ زه نجیر وه فا) و (من آن
زنم/ م خوه م ههر ئه و ژنه مه) ک
شیره ئی هن (سیمین بیه به هانی) یه نام
ئه وانه بییه.

خوه نست شیره ئیله ئی فره خاس و فاخر
ئه و شاعره ک خوه ئی له شاعره ئیل گه ورا
و نووخواز و ژنانه ویژ ئیران بییه، له
تایبه مه ندیه ئیله ئی کاره ئیله خه زاله سه.
یه کئی تر له کاره ئیله ئی ئه وی، خوه نست
شیره (تو کییی؟) بییه ک شیره گه
هن شاعر ریچه شکن ئیرانی، (فورووغ
فه رۆخزاد) ه ک فره لاییندار دیرئی ئه را
خوه ئی.

-کاره پسپوری و جیاوازه ئیله ئی، خه زاله ده
موهه ندسی میعماری

ئهوی شان وه شان مووسیقی، شوون
کاره ئیل پسپوری خوه ئی ده موهه ندسی

میعمارییش گرتگه و دگری.

دوما کاره گه ئی میعماری ناوماگه ئی
ساختمانیه ئی شیرکته ئه پیل وه نام (Apple space ship)
ساختمان گه پ دنیا دناسنه ئی.

ئهوی ده میعمارییه ئی ئه و ماله ئیله ک
ئه را ئجرائی مووسیقی ده ئیان دسازرن
وه خاتر سه رپیشته گه ئی ده ههر دو
پسپوره گه هه م خاون بیر و رایه.

یه کئی له و رخنه ئیله ک وه جیه دیرئی
یه سه ک وتگه جیئ جوور تالار
رووده کی ده تیه ران فره خاس و
ئستاندارد نه گیریاگه و ئیجوور کاره ئیلی
وه یه کجوور دوماړووی له میعماری
سه ده ئی نووزده ئوروپا دزانی ک ئه را

مووسیقی و چرین و ژه نیاری مه پووره
و وتگه ک گوورانی و ئاواز چرین ده
ژیر گومه زینه ئی مه سجد گهور و چهن
سه د ساله ئی شیخ فضل الله، سه دجار
پرکیفیه تر له ئجرا ده ئی تالار

موهه ندسی ساز و نووه سه.

چمان دوماړووه ئی میعماری ئهوی ده
ئیران، ته رح کیشتن و سازین مال ئوستاد
حوسین عه لیزاده، مووسیقی وان نامدار
ئیرانی بییه ک ها ده شاره کئی ده نامنی
که ره ج و قه زوین.

ده نامراس ئی ماله گومگی نریاگه
ک جیگه خاس ئه را ئجرائی مووسیقی
ئوو سالتوئن ئه را سه د و بیس که سیش
خسته گه سه نامی ئوو ئه را ئی کاره
گومه زین ساز خاسیگ له کاشان
هاوردنه و سازینه سه ئی ئوو ئیسه ییش
ئوستاد عه لیزاده بئهیچ سیستم
سه وتیگ دیرئی ده ژیر ئه وه کاره ئیله ئی
دکه ئی.

موهه ندس خه زاله ئی فه یلی وه ئی
کاره ئیله داگه سه نیشان ک میعمار
خاسیگه و ده ئی کاره ئیله ییش قسه ئیل
فره ییگ ئه را وتن داشتگه.

بڕینه، هه د شیر و د خینم، هه م نه ژ
لا باقونم، هه م نه ژ لا هالوونم، هه ئ
یه بینه ک بینه.
گول سوو - ده کار تلیفزیان و
دهنگ و رهنگیش بیته؟ چمان کار
بهنامهگهردنی و موجری گهریش
کردیته؟
م، د بری مه راسم، د شیرخونی،

دخوای، که سیش نوام نه گرتیه تا
مکه.
گول سوو - ئی هه مگه وه خته و ئی
هه مگه ئنژییه؟ نه ل بان چه؟
فتم ک م هووکارهی کار قهر
خه لکه که مم، هاده ئی باور توون نه بی،
ف دهس خوه م نییه، یه هه د لۆنم،
هه د شیرم، نافه م ف گهر د خزمه تکاری

گول سوو - کار مال، کار شرکته،
ئوو ئی هه مگه ی داوخه و داوه ک
نه را کاره یل خه یروازانه دیاریت
نه را خوه ت و بنه ماله گه تان، و له که ت
نه دبـن؟
نه، باوجی م نه ر ئی کاره یله نه کرم
شه که ت دبم و نه ژ لا رووحی و ره وانی
که م دیارم، هه ر کارئ جای خوه ئ
دیـرئ، کار مال خو هـن خوه موونه،
کار ده ریش خو قهر گوپی نوونه، کار
NGO که چی تره، هن دلّه، ئایم
نه شه قهر دل خوه ئ نه نامۆن دده ئ
و نه ژ راسی هه ئ شه که تی نه دیرن، م
قه ختی ک ئی کاره له نه بن، شه که تی
زنه ی دمیـنئ د گیونم.

گول سوو - بری وتنه، مه هین،
وجاخینگه، ژنی وه رووی سه د پیـاگ،
خوه ت چه دویـشئ؟
ئانی هه نه کی کردنه ! دپووپی
بفیشم ک ئانی لوتف دیرن ف ئی
خوه شک کوچکونه، وه لی که فتم نه و
فیر قسه ی نه ژ مه رحووم باوکم ک
پیایی ناودار بی د قلات. م دچری قه م
دفت (وجاخ، کوپه که م، هیـمیدییه که م)
م چوون باوکم ئو لگووم بییه، که فتم
د ناو ئی کاره ل خه یروازونه، یه یش
دنم پای هه نه کی ئیقه، ئی قسه توونه،
چوون م ف چوارشه ی ئیقه، ئی کاره له
هه ئ هن پیا نه دزوومه یۆن، کار خو و
ژن و پیا نه دیرئ، کورد ماناییش ک
هه ی پیاسالار نه بییه، خو، جوور
نه و باقی هو مسایله که ئی، ئیمه د
ناو خوه موون ژنه سه ره و ساراژن و
که لانتیه ژن و کێخاژن و ... چیه لی
ئيجووره هه ئ نه ژ زیتینه و داشتیمنه
ک یه دیاری دکری ک ژنگه ل و دۆنگه ل
کورد، هه ر قه ختی خوه یۆن خوه ستنه
و دلۆن بییه که س نوادارۆن د کار
کردن نه بییه، منیش مکه خوه م دلّم

ده تیهران و ئیلام ، نام
جه ماعت (جامیعه ی)
ئیلامیه یل مه رکه ز ، NGO
وئ ک وه کورته نام (ج
ا م) دناسرئ، دکه فیگه
وه ر چه م، ده لای نه وانه،
حه تمه ن نام دوکتور
(مه هین عه باسی) یش
دیین.

● گول سوو

دهس راس قهر دهس چه پ خه ی نه دکری

چی ئیمه وه زارواهی کوردی فه یلی،
بنزار کورده کاره، پرسیمنه، نه ووی وه
زارواهی شرین کوردی ئیل کورد فه یلی،
بنزار کورده لی یا کوردی په هله یی،
جواو پرسیاریه له مان داگه.

هووز شیخ بولحه سه نه ی شار ئاونو
(ئاودانان) ک خوه ئ په لیکن نه ژ تایفه ی
زه پرووش نه ژ ئیل کورد په هله. یه بیس
و په نج ساله، ف گهر د بنه ماله که ی د
پایته خت ئیران ف تیهران دژی. ده ئی
به شه دنیشیمنه پای ده نگیان ک هه ر

خانم دوکتور عه باسی، ژن چالاک
کورده وار ئیلامی، نه ندام لق ژنان
جامیعه ی کورد تیهران و له بنه پانه ره یل
جامیعه ی ئیلامیه یل مه رکه زه و سه رلق
جامیعه ی ژنه یل ئیلامی. مه هین
عه باسی، دۆت گه پ بنه ماله ییک نه ژ

هادی ضیاء الدینی

د ئیجووړ کاره لئ، م قسه کار بیمه و قوراتی د گیونم بییه. ف گهر د مانگواری سههر کوردی چهن گل بهرنامه تجرا کړدمه. تا دلټوون بخوازی و چاوتوون یقینی، د بری نه ژ بهرنامه ل جامعیه ی کوردهیل مهرکه ز ، گرد بهرنامه ل جامعیه ی ئیلامیهل مهرکه ز، د بهرنامه ل شیعر، د بهرنامه ل حوقوقی و سیاسی چوون سهر ریشتمه و دهرسه یون خونیمه، ئهر ف دل ټټقه بیئ، ئه ، فره جا موجریش بیمه. گول سوو - کومه ک کووه و کردن،

تهق و دوه و چاو و راو فره ییگ دیرئ، بری دپرسن مههین دی که ی دخوازی بکپی؟

: کیان هن ژن نییه، نهغه پیاکهن ک تا چیئ دبی دکپن، م کار دکپنم و کار م نه دکپنئ. بئهنه ک بقیشم فهتوون ک یه خه یلکه کار فرههنگی -ئیتجتماعی یا گرد و گردواری ژنوونه بییه یا ها، رووژ ف رووژ، ژنوونه تر و ژنوونه تر دبئ، سوو دسوو ئیمه ژنگه له ف ټټقه دفیشیمن که می تر

تهکتوون بدهن فهولاترئ. دهئ مال فهو میرکونه نه مه ټیبه سهئ و یه ک ژن ساراژن چهنه هزار بووره پیاگه فخر خوهئ. ف سنگ چالاکتر بین دوتگهل و ژنگهل، خووه بزوونن ک یه خه یلکه دهئ دنیا ژنوونه تر بییه ئژ ئاسه.

گول سوو - وهر د ئی کورونا چه دکه یت؟

: ئیمه یش چی ئی هه مگه فلأته، یاون چه دکرئ؟ ئیمه یش ئه وه دکریمن. کوروناییش دهئ بییه به شئ نه ژ ژیانموون، بایه د ف گهر دئ سهر بکریمن، هه ی گوا یه کیکه نه ژ بنه مالموون، چه فهئ بکریمن؟ که م وکوتئ سه ختیه لئ دیاری فره موون فهلئ نه دتوونئ نه ژ مه یدون بکریمه موون نه وه دهر. چهن رووژ پیش ک ف گهر د کوره که م دچیمن ماسکه له نه ژ کارخونه که دکریمن تا کلون بکریمن فره بنه مالل و به چهل فه قیر ئیلامی، ف ئداری پوست ک فره د یه ک برژه شلووغه، ههئ چی ئی په نچ کلکه، گرئ چرچ که فت ف گیونم، د لای خوه م فرینه کرد قتم «مکه ئهر بیلیمن ف کورونا چ خه په ی بکریمنه سهر؟ ئی کوو به سه زوؤمه چه کردییه؟ ف تاوون م؟ تیش بیای؟ وه ی روو، گووشموون که پ» فره گرئ ناو زگم فره کوره م فت خرم، فهلئ خوه م دانه خوروو میام، چه بکریمن؟ کوره، دنیا مردنه، ئاسکه دفت شه پ نه که، بئ شه پ نه یش، ف ئیمه فتنه سه، چمنئ، فیر خه یرون بیئ، ئاسکی هه ی دفت ف قه شمهری (فهر کار مهردم

زركم، په خشی دایه ف مرکم) ف سهر ئیمه یهت، مکه. گول سوو - له کونگره ی بیس و دو هزار شه هید جوانه مهرگ کورد فه یلی چه خه وهر؟

: ئیمه د تهرن، ههر سال ئی بهرنامه دنایمن، کورونا بی ژه نازیزهل و نازاره له موون، ئی بهرنامه یش نه ژ موون گرت، ههر سال م دل م خوه ش بی دبیم ف یه کئ نه ژ موجریه له و سواوئ نه ژ فیر کردن نه و نلزاره د بئ که س کوشیایه موونه دفردیمن، مکه دهئ نه دزوونم چه بقیشم، ههئ ناخین و داخینموونه، برانگ.

گول سوو - ئهر باسن تر دیرن؟ : قسه فره س، باوجی کار ف قسه ف راس نه دیای، نه ژ گرد برانگ و خوه شکه له م د تهرن و د به غدا و د هه ولیر دخوازم، چوون ئی سن شاره، پایته ختن و ههر که س د ناو دژیی و؟ نیشته جای ئی چهن گهوراشاره سه، دهنگئ دپه سئ و ده سه لآتیش دیرئ بهر خوهئ، تا دتوونن فره ناسانن و قیرانن و قیرانن و چریکانن و تلأبه کردن و چنگله پرچی کردن و کار و ته قه لا کردن فره خه لکه که ی خوه ییون که م نه نن و تا دتوونن بچمن ههر که س ف راس، چوون ئیمه کار نه کرده، قسه ی نه کرده، ری نه چییه و... فره دیریمن و ئهر خوه موون نه خوازیمن که س فره موون نه دخوازی، ف قه ولویه دالکم ک هه میشه دقیشئ (دهس راس فره دهس چه پ خه یر نه دکرئ)، د تهنگی، د خوه شی، ههئ خوه موون بایه د فیرموون ف یه کتره کی بیئ و به س.

کار خوو ژن و پیا نه دیرئ، کورد ماناییش ک هه ی پیاسالار نه بییه، خو، جووړ نه و باقی هؤمسایله کهئ، ئیمه د ناو خوه موون ژنه سهره و ساراژن و که لآنته رژن و کیخاژن و ... چییه لئ ئیجووړه ههئ نه ژ زیترینه و داشتیمنه.

کار کوردی ده ئیلام، ژنانه‌تره و بییه

گیروگره‌ییلی دین، ئی کاره ده‌رانه
وه روویم وازه و کرد وه نام په‌ژووه‌ش
و بنه‌جووری ده لا زووان و فره‌تر زووان
دالگی و هه‌په‌کیشه‌کیه‌ییلی ک ولاته‌ییلی
ک زووان دالگی و زووان فره‌می و
په‌سمیه‌گه‌یان یه‌کی بییه، ئاشکارا‌تره و
بی، جیه‌ییلی جوور ئیلام ک زووان
بنه‌ماله‌یله کوردییه و ئمجا ده مه‌درسه،
بایده وه زووان فارسی بخوه‌نیم، م ده
بار ره‌وانی و ئامووژکاری و زانستییه‌وه
ده بان یه کار کردم ک ئه‌ر وه گه‌ره‌ک
هات، وه وه‌خت خوه‌ی فره‌تر، وه بان‌ی
باس دکهم.

دۆمای ئه‌وه‌یش ده ریشتی (وتار
ده‌رمانی) ده زانکۆ عولوم بییه‌یستی
تیهران و ئمجا ده ریشتی په‌وان ناسی
بالینی ده کرمان، فه‌وق‌لیسانسه‌گه‌م
گرتیم.

ده سأل نه‌وه‌د و هه‌شتیش له‌ مؤعه‌لی،
بازنشسته بيم، ئیستا فره‌تر وه کار
فه‌ره‌نگی و وه تایه‌تی خاس‌وپاس
کردن کار کوردییه‌یله‌م دره‌سم.

گۆل سوو - دخوازیم بزانیم ک
ئی ده‌رس خوه‌نینه‌یله‌، وه کار کاره
کوردییه‌یله‌ت هاتگه‌؟ یان نه‌؟

: ئه‌پا نه‌هاتگه. فره‌یش هانام داگه.
وه‌وجووره ک م وه په‌یجووری و
پیشه‌کاریم ده ئی چه‌ن سأل ک ده‌رس
زووان و په‌وان ناسی زاروو‌یله خوه‌نستمه
و کار کردم، ئه‌وره‌سیمه ک وه‌رد هه‌ر
زاروو‌ی بایده تا شه‌ش سألن، وه زووان
دالگی و چوو‌زانم زوان باوانی خوه‌ی
قسه‌ بکری نه‌ زوان فره‌می و په‌سمی
کشوه‌ره‌گه‌ی.

گۆل سوو - ئه‌پا؟ ئه‌ل بان چه‌؟ یه
دویشی؟

: بنوو‌رن، ده ویرتان نه‌چوو ک م
هه‌م ده بار دانشی و پیشه‌کاریم ک
ئامووژکاری زاروو‌یله‌ بییه، هه‌م ده
بار ده‌رس خوه‌نینم یه‌ دویشم نه‌ هه‌

(زه‌هرا) مورادپوورم، فره‌تر وه ده‌نگم
دناسنهم و کاره‌یل فارسی و کوردی ک
ده رادیان و تلیفزیان ئیلام ئجرا کردم
و گشتن، که‌م تا کوتن وه‌رد ده‌نگ و
ره‌نگ من ئاشنان.
هه‌ ده هقه‌ده سألنه‌و هاقه‌ و نام
جه‌رخه‌ی جه‌م ده‌س ده نامه‌یل
(ده‌نگ، ره‌نگ ئیلام) و دۆمای قه‌یری
ک چشت ئه‌پا دخوه‌نسم، ده‌س‌کردمه
کار نووسانیش.

دیپلومه‌گه‌م ک گرتیم چگمه‌ زانکۆ و
لیسانس موعه‌لی زاروو‌ییلی گرتیم
ک ده باوه‌ت زه‌ین و جسم و په‌فتار

نه‌وی ده سأل 1350 کوچی-هه‌تاوی، ده
تیهران هاتگه‌سه‌ دی و هه‌ر له‌ سأل
1357ه‌و، دانیشنگ شار ئیلامه.
ها یه‌ ک له‌ یه‌و لاهه‌ دخوه‌ننه‌ی،
کول بییه‌ی ده‌مه‌ته‌یه‌گه‌ خوه‌مانی و
کوردیاتی ک وه‌رد ئی چالاک مه‌ده‌نییه
داشتیمه.

گۆل سوو - زارا خانم، له‌ خوه‌ت بویش؟
هه‌ر که‌سن ئه‌پا خوه‌ی تاریخ و ژیانن
هن خوه‌ی دیری، بئ‌ژه‌ ئه‌وه‌ ژیانن
ئه‌پا گه‌ل و ولات خوه‌یش دیری ک ده
لام خوه‌شته‌ر باس ئه‌و به‌شه‌ له‌ ژیانم
بکه‌م ک ئه‌پا هووز و ولاتم بییه. م، زارا

قه‌یری پیش کتاو شیعر
زاروو‌انه‌ی (قیی قییر
قرواقه) هن زاراخانم،
ده‌ره‌اته‌ ده‌ر. زارا
مورادپوور، له‌ ئیلوه‌نده‌یل
ئیل کورد په‌هله‌ یا
کورده‌لی ئاودانانه‌ ک
به‌ چه‌ن پیشته‌ هانه
شار ئیلام، ئه‌پا ئه‌وانه
ک هانه نام کار خه‌وه‌ر
و هه‌والیاری و شیعر و
هونه‌ر، دوفیشتر کار
کوردی، زارا، نامیگه
ناسریاگ.

● گۆل سوو

هادی ضیاء الدینی

و شاعرهیل ههرجووری دتوانن،
پیشتهوانی بکه‌ن و ویر له زارووه‌یله
نه‌ب‌ن و هووکاره‌یان بکه‌ن وه شیعر
کوردی و گوورانی زارووانه.

تا له ویرم نه‌چ‌گه، راسی، ده
دما‌جاریش یه بویشم وه خزمه‌تان وه
چه‌واش‌ه‌ی ئه‌ومه، چالاکی کوردی و
کورد‌ه‌وار بیین ده ئیلام، په‌سا ژنان‌ه‌وه
دب‌ی و ژنه‌یل و دۆته‌یل فره‌ییگ هاتنه
وه‌ر ئه‌و کار کوردی، ئه‌ومه ده ئیلام،
م ته‌نیا مایینه‌ی نام کورد‌ه‌واره‌یل و
چالا‌که‌یل کار کوردی بیم و ژنه‌یل
بوخت‌ن‌بار دکریان ک دیرن وه زه‌ره‌د کار
کوردی کار دکهن و زوان و فره‌ه‌نگ
کوردیاتی و کوردایه‌تی وه‌ر ئه‌و نه‌بیین
دبه‌ن و سه‌ر وه نه‌بیین، یه‌مه دی فره
خوه‌شی دکهم ک ژنه‌یلیش هام‌پ‌ر‌ی
بینه وه‌رد ئی جم‌یش‌ت فره‌ه‌نگیه و
جم و جوول فره‌ییگ که‌فت‌گه ده‌یان.
★ نام کتاوه‌یله کوردیه‌ی ک زارا خانم
نووسانگه و بلّاو بینه:

- قیر قیر قرواقه (شیعر زارووانه)
- باده‌وانی ک چاخ بی (داستان
زارووانه)
- کتاو فارسییه‌یله:

- از تو باران تر کیست؟ (نثر ادبی)
- با این دانش‌آموز چه کار کنم؟
(روانشناسی یادگیری)
- و چند کتاب الکترونیکی در حوزه‌ی
روانشناسی
★ خه‌لاتیه‌یل ک له‌ی کریاگه:

- گرتن مه‌قام یه‌کم ده مه‌ته‌ل وتن
ئه‌را زارووه‌یل ده سال 95 هه‌تاوی
- گرتن مه‌قام یه‌کم ده دوئیمین
فستیوال شیعر زارووانه‌ی منال، سال
1396 هه‌تاوی
- گرتن مه‌قام یه‌کم ده چوارمین
فستیوال شیعر کوردی منال، سال 1399
هه‌تاوی

ئه‌و بره‌ک ده مال وه کوردی
وه‌ردیان وت‌ریاگه، ئه‌وانه
له لا زووتر ئه‌وره‌سین له
هه‌ر چشتیگ و چیات‌ی،
نوواکه‌فته‌تر بینه تا
زارووه‌یل ک وه‌ردیان وه
زوان دوئیم قسه‌ کریاگه.

ده‌ی سای خاره چشت‌ی بویشم ئه‌را
خوهم و چۆ چشت‌ی بده‌یگه لامان،
ئه‌ر باوگ و دالگ هه‌ ده رووژ وه‌دی
هاتن تا شه‌ش سالان ویر بکه‌نه یه
ک وه‌رد زارووه‌یله‌گه‌یان وه زووان
خوه‌یان (ک هه‌ی ئیمه کوردیه‌ی)، قسه
بکه‌ن، فره‌ هووکاره و ته‌وانایان دکهن
تا ده بانان، ری و په‌وه‌ن ئه‌وگرتن و
یای‌گرتن مه‌فاهیم ئامووز‌یش‌تی، گرد و
گردواری، بکه‌نه دی. م دیمه ک فره‌ ده
که‌مده‌سی و بیده‌سی زارووه‌یله ئه‌را
هووکاره‌ی خوه‌نین و نووسانن بیین ده
سه‌ر کلاس، هه‌ ده خوه‌نس‌تن و نووسانن
بگرن، تا وه ریازی و هساو یای‌گرتن،
گشت‌ی و گشت‌ی ئه‌لگه‌رد‌ی وه یه‌ک
چه‌ن‌ی ئی زارووه‌یله وه چاو‌داری و
به‌شداری بنه‌ماله‌گه‌یان، مختیان دریاگه
ک ئامخته‌ی زووان زگماگی یا دالگی و
زوان ناوما‌له‌ی خوه‌یان بینه، نه‌ک هه
له زاروویه‌و سه‌ر له‌یان بش‌یونیم‌ن ک
بایه‌د وه زوانه‌یل ده‌ره‌کی‌ی تر و زوان
ره‌سمی ده‌م و زوان ئه‌و بکه‌ن.
گو‌ل سوو - دیو‌پ‌ر‌ی فره‌تر ئی باسه
شییه‌و بکه‌یت ئه‌رامان؟

: ئیوه‌یش جوور ئیمه دزانن ک دنیای
ئیمه، دنیای عولووم ته‌جروویه و هه‌ر
تئوری‌ی ک گه‌په‌یل و زانیاره‌یل وتنه، له
سه‌را، بنه‌واگه‌ی ها ئه‌ل بان بنه‌جووری
و ته‌حقیق و ئه‌وونه‌ی ئاماری. وتم ک
منیش ده ئی سه‌رده‌مه هه‌ر چۆ ئه‌له
زاروو مه‌دره‌سه‌یله‌م هی‌رده‌و بیمه و
خاس نوو‌پ‌ستمه‌و پیه‌ک و دوپیه‌کییان
کردمه، ئاخ‌سه‌ر وه یه‌ په‌سیمه؛ ئه‌و
بره‌ک ده مال وه کوردی وه‌ردیان
وت‌ریاگه، ئه‌وانه له لا زووتر ئه‌وره‌سین
له هه‌ر چشتیگ و چیات‌ی، نوواکه‌فته‌تر
بینه تا زارووه‌یل ک وه‌ردیان وه زوان
دوئیم قسه‌ کریاگه، ته‌حقیقه‌یله‌یش
هه‌ یه وتنه، بچن بخوه‌نه‌یان مه‌قاله
و نووسی‌اگ و کتاو زانستی فره‌ی ده

گو‌ل سوو - ئیسه‌ چه؟
: یه‌مه‌یش هه‌مجا هامه‌ جه‌رخه‌ی کاری
(ده‌نگ و ره‌نگ ئیلام) و کوانه‌کارترین ژن
و یه‌ک‌ئ له کوانه‌کارترین ده‌سه‌ده‌ناوه‌یل
ئی مه‌رکه‌زه‌مه، ئوو هه‌م وه کوردی
و هه‌م وه فارسی دنووسنم و خوه‌نم،
ئه‌رایان. شیعر ئه‌لوه‌سم و چیرۆک
دنووسنم و دکله‌مه‌ی شیعر شاعره‌یل و
داستان‌نویسه‌یله‌ی ئیلامیش دکهم.
گو‌ل سوو - چ پیش‌نییاری
ئه‌را و‌لاتوه‌نده‌یله‌مان دی‌ری؟
: پیش‌نییارم یه‌سه‌ک فره‌تر ویر
بکه‌ن وه زوان و فره‌ه‌نگ کوردی،
ده رووژنامه‌وانه‌یل و کتاو‌نویسه‌یل

بان گرینگ‌تر بیین زوان گوشانن وه زوان
دالگی و ناوما‌له، له منالیه‌و بلّاو بییه،
سرچ‌گیش بکه‌ن فره‌ ده‌یان دب‌ینن.
گو‌ل سوو - ئه‌را ئی کاره‌ چه بکه‌یم‌ن؟
: یه‌ک‌ئ ده ئی ریگه‌یله، شیعر ئه‌لوه‌سین
و شیعر خوه‌نینه‌ک ئاخ‌ین و داخ‌ینمه
چوون ئیمه له ئی باوه‌ته فره‌ وه زوان
و زاراوه‌ی خوه‌مان کار نه‌کردیم‌نه‌ک یه
خوه‌تی یه‌ک‌جووره‌یل‌ئ خسار ده بان
خساره و زه‌ره‌د ده بان زه‌ره‌د، هه‌م ئه‌را
داهاتوو زار و زوانه‌گه‌مان، هه‌میش ئه‌را
ری‌بست‌ن هه‌ر چشت‌ی ئه‌را روول‌یه‌له‌مان
ک چین ئابه‌نده‌ساز ئیمه‌ن و بایه‌دیش
نه‌ده‌یلن ک چین ئیمه «مه‌زووک» بی‌ی.

گرێ وەرد «هەووز مەلەت» و ئافینەرەگەئ

وتنه ک کار کوردی ده ئێران،
دیرێ ژنانه و دبێ.
زارا ئومیدی بهکێ لهو کهسه پلهیه
ک داگهسه نوائ پیاگه پله و بهکم
رومان وه کوردی وه بنزار کوردی
ئیلام نووسانگه ک ئه پلهت چوون
ده عراقیش ئیجووره چشتی
نه دیریم، دپوورێ ئهر بویشیم
ک بهکم کهسیگه ک وه کوردی
فهیلی و گشت بنزاره پله، رومان
نووسانگه.

● گۆل سوو

وه شانازییه وه وەرد ئی خوه شکمانه
وتیمن ک زه هرا ئومیدییه و ده سال
1362 ههتاوی ده شار ئیلام وه دی
هاتییه. عولووم سیاسی و ئه ده بیات
فولکور خوهنستییه ئوو یه چهن
سالیگه ک ده بهش پومان کوردی و
فارسی کار ئه ده بی ئه کا.
ده سال 1389 ههتاوی پومان فارسی
(شاه پری/ شاه پری) چاپ و بڵاوه و
کردیه ده چاپه مه نی قوقنوو و
سال 1399 پومان ههتاوی مەلەت وه
بنزار کوردی ئیلامی چاپ و بڵاوه و
کردیه ده چاپه مه نی باشوور.
پومان کوردی تریش ها وه
ده سییه و ک هیمان وه
ئاخه گه ئه نه ره سیه.
گۆل سوو - چۆنی
بی ک هاتییه
نام دنیای
ئه ده بیات
م: ده ده
سا لا نه و
نو و سنم،

نووسانێ ک فیشتر غه ریزی بییه.
ها ویرم تا قرانی دهاته ده سمه و
ددامه ئی کتاو داستانی و هه نی
دخوه نیمه ئی فکر دکردم که ئی منیش
گه په و بیم و کتاوی چاپ و بڵاوه و
بکه م، یه تاسه م بی. هه رچه ن م ده
بنه ماله ئی فره نه گئی گه پ نه بیمه
باوجی تا ئه و ره ک ها ویرم قوووه ئی
خیالاییم گرێ نه وساگه. هه میشان
ده جیه یلی بیمه ک دهاته فکره و
ئوو بئ هچان ته سویر دسازیم ده
خیال خوه م. دووس داشتم داستان
بخونم و بنووسنم. یه یش بویشم ک
هه نی چگمه ئه نجومه ن داستان
ئیلام کارم جدی تره و بی.
رومان فارسی (شاه پری/ شاه پری)
دنوو سانم و بهش وه بهش ده ئه و ره
دخوه نیمه ئی و ئاخری بی وه پومان
بوومی ثقلیمی ک چاپه مه نی
قوقنوو ده تهران چاپ و بڵاوه ییه و
کرد. دۆمائی چاپ شاه پری ویر
دامه و زوان کوردی. دیم تا یه مه
که سێ پومان کوردی و بنزار ئیلامی
خوه مان نه ئوسانگه. ئیمه شاعریل و
نۆسه ریل ناسیای ده ئه دبیات ئیلام
دیریم باوجی دیم ک جی پومان
کوردی ئیلامی خالی ماگه.
منیش وه وهر خوه مه وه هه ست کردم ک
دتوانم ده ئازداری زوان و فره نه نگ
خوه مانیمان ئه را نووسان پومان
ئستفاده بکه م و وه ئیجووره بی ک
دهس وه کار نووسان (ههتاوی مەلەت)
بیم.
گۆل سوو- ئه را چیرۆک
م: فیشتر پومان نووسنم. هه له
بوو چگیه و رومان دنوو سانم. ئنشام
خاس بی و ئه را یه هه ده ئه وه له

پومان هه تاوانم. ئه لبهت شیوه ئی
ژبان ئایه م ده شکل گیری زهین و ویر
و باورێ نهخش فره ییگ دیرێ. م ده
پومان یله م ک دنوو سنم ده ته ساویر
عهینی و ته جروبه یل ژیاغان ده
فره نه نگ کوردی ده مه کار. چ
وه کوردی بنووسنم یان وه فارسی
ئی کاره دکه م و فیشتر کاره یلی ک
نووسنم به شی له په سم و ریچه یل و
هه نجاهه یله ئی جیاواز ئیلامی خوه مان
ها ده تیان. ئه لبهت ئی فرم نووسانه
بائس نه دبێ ده رسالته رومان
خوه م دووره و بخه م. هه نی رومان
دخوه نم به شی له ژبان مه رد م
دبینم و هه ست دکه م. خاس نوو پرستق
و هیرده و بین له ئی ژیا نه یله بائس
دبێ زات ژین بناسیم. ته رکیب
داستان و فره نه نگ کوردی بائس
شکل گرتن پومان یل بوومی ثقلیمی
دبێ ک هه رچه ن باس جیه یل جیاوازی
دکه ن ئه را خوه یان باوجی دبینیم ک
چۆشتی جه هانی هساوه و دبن و
ئه را یه سه ک ده گشت دنیا دخوه نرن
و وه دل گشت ههتاوی و میللهت و
که سایه تی دنیشن، جوور رومان و
کورت هه داستان ه یله ئی ئامریکای خوارین
و دوفیشتر گابریل گارسل مارکز و
بورخس و ئوانه ئی تر. ده لیلی له یه
بیهتر ئه را خوه نستی رومان نه دیرم.
چوون هه م ده روه چی له فره نگ
نووی وه رۆی ئایم دچه کنی و هه میش
ده نوو پرستق یلهت خاس هیرده و
دبیت ئه له فره نه نگ ک هه ئی له
نزیکه و نه دبته ئی و هه مچا ده خیال
خوه ته و دچیه جیه یل خیالایینی
و هام پێ که سایه تییه یلیگه و دبیت
ک هه ست کهیت هه له جارانه و

چمان دناسیتەسەیان هەرچەن هەرگز
نەدیتەسەیان.

گوڵ سوو - ئەرا وە داستان کوردی و
رووداوەیل کوردی؟

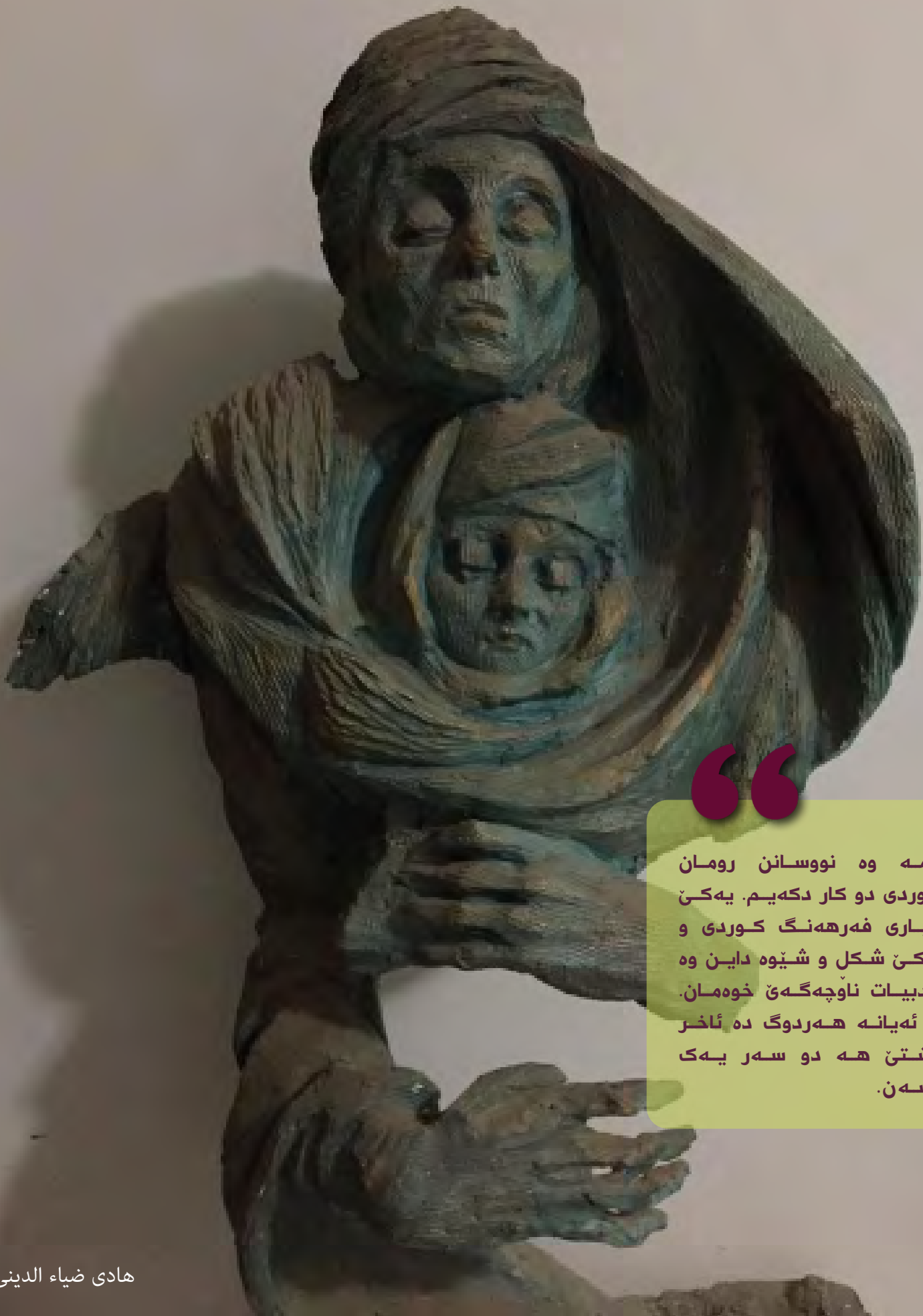
: داستان کوردی نام‌نیشانه‌یل خوەئ
دیرئ. نیشانه‌یل ولاتی و ئقلیمی و
فەرەه‌نگی و رەسم و رێچە‌یل جیاواز
کوردی. ئەر خاس بنوورپیمەن دە
فەرەه‌نگ کوردی ئەوە‌یش کوردی
ئێلامی ئێدە‌یل فرە خاسئ هەس ئەرا
نووسانن داستان و رومان.

لە خوەم دپرسیم م ک نویسەر
کوردزوانیگم ئەرا بایەد هە وە فارسی
بنووسنم و زوان و فەرەه‌نگ کوردی
بنەمە لا. زوانئ ک زە‌ین و ویر و رایم
هە لە زاروووییەو وەردئ شەکل گرتگە
و خە‌یلتئ راحت دتوانم وەئ زوانە
خوەم و خە‌یالە‌یله‌م، دە قالب رومان
بنووسنم. دویشن زوان دەروە‌چێگە
ئەرا ئائیشت کردن فەرەه‌نگە‌یله‌م. لە
چاو منەو وە زوان کوردی نووسانن،
بائس دبئ ک فەرەه‌نگ کوردی
پایارتر مینئ. ئیمە وە نووسانن رومان
کوردی دو کار دکە‌یم. یە‌کئ پایاری
فەرەه‌نگ کوردی و یە‌کئ شەکل و
شیوە داین وە ئەدبیات ناوچە‌گەئ
خوەمان. ک ئەیانە هەردوگ دە ئاخەر
گشتئ هە دو سەر یە‌ک قسەن.

گوڵ سوو - هە ئەرا کورد دنووسنی؟
نە، منیش جوور گشت نویسەرە‌یله‌ئ
خوەمان، زوان رومانە‌گەم کوردی
خوارینە. رومان دتوانئ وە زوان
تایبە‌تی و ناوچە‌ئیی بنووسرئ و دە
شارئ تایبە‌تی ئوو وە فەرەه‌نگ
ئەو خاکە جەریان داشتوو‌بئ باوجی
دە هەر جی دنیا بخوە‌نرئ هەم
دبئ وگشتئ ئەو‌پە‌سن لەئ، چوون
دە ئەدە‌بیات زوان ئەسل کاری نییە،
هەر چەن موهمە، دە ئەدە‌بیات،
ئەدە‌بیات خوەئ موهم‌ترە چشتە‌یلتئ

“

ئیمە وە نووسانن رومان
کوردی دو کار دکە‌یم. یە‌کئ
پایاری فەرەه‌نگ کوردی و
یە‌کئ شەکل و شیوە داین وە
ئەدبیات ناوچە‌گەئ خوەمان.
ک ئەیانە هەردوگ دە ئاخەر
گشتئ هە دو سەر یە‌ک
قسەن.

هادی ضیاء الدینی

جوور فورم و کانسپت و نە هە
زوان تەکمیل‌کەر یە‌ک‌ترە‌کیین، زوانیش
یە‌ک‌یگە لەو پارامترە‌یله‌ ک وە شەکل
داین وە خە‌یال و ئەدە‌بیات خزمەت
دکەئ، گشتئ خۆ نییە. رومانەئ
(هووز ملاًکەت)ەئ خوە‌میش، هە باس
کورد فلانە جی نە‌دکەئ. تە‌نیا سوکئ
دە فەرەه‌نگ ئیلام دخە‌یگە دەر
ک دتوانئ ئەرا گشت دنیا‌یش ئوو
گشت وە‌ردە‌نگە‌یله‌یش د‌ب‌ق‌ر‌چ ببئ،
هەر یە.

گوڵ سوو - کام مووتیفە‌یله‌ گریتە‌سە
خزمەت؟ دە رومانەئ هووز ملاًکەت
-م دە رومانەئ (هووز ملاًکەت)
بە‌شئ لە موتیفە‌یل جادوو‌ی و
خورافی هاورده‌سە نام فە‌زای کارە‌گە.
ئێ رومانە باس مە‌ردم (چگاپە‌ل/
چیاپە‌ل) دکەئ ک جی‌یگە خە‌یالی
دکە. شیوەئ پ‌وایەت فیشتر وە شەکل
تاکە‌کە‌سییە (تە‌ک‌گووییە) و دە زووان
یە‌کم کاراکترە‌گەئ رومانە‌گە. هووز
ملاًکەت نە‌باس مە‌ردمە‌یل زووباو‌رئ
دکەئ ک دکە‌فنه شوون کوئخا‌ئ
درووزن چا‌چو‌ولە‌بازئ و ئاخ‌ریش چەم
و گووش‌ییان وازەو نە‌دبئ. ئیو‌ه دە زوان
زاروو باباقوورە‌تئ نە‌قل ئێ نە‌زانئ
و ئە‌سیر بیین ولات دە قە‌پ و قە‌پ‌ال
خورافە نە‌ون و دبینن خورافە چە
وە سەر دانیش‌تگە‌یل ولات چگاپە‌ل
دیارئ‌و‌ه.

گوڵ سوو - لە مە‌تە‌ل و ئە‌فسانە‌یل
کوردی چە؟ چە‌نئ هەن ئە‌ل‌گ‌رتیتە؟
مە‌تە‌لە‌یل کوردی ئازداری فرە‌ی‌ی‌گ
دیر‌ین ئە‌را یە ک بە‌شئ لە شی‌ەر یا
رومانە‌یل کوردی ب‌ن هەرچە‌ن م دە
رومانەئ هووز ملاًکەت وە گەرە‌ک
نە‌دیمە ک دە مە‌تە‌لە‌یله‌ چشتئ
و‌ه‌ر‌ب‌گ‌رم. نووسانن وە زوان کوردی
حائئ تر دیرئ ئە‌را خوەئ. چوار
دە‌ورت خوە‌مان‌یین و ئاشنا. هاوردن

رە‌سم و رێچە‌یل و شیوەئ نوو‌ر‌س‌تن وە
ژیان مە‌ردم ئەو خاکە ک دەئ ژیا‌یم‌نە
و تە‌سو‌یر‌ساز‌یە‌یل ولاتی و خوە‌مانی
دە نیشانە‌یله‌ئ د‌ل‌ب‌خ‌واز م بییە دە
رومان هووز ملاًکەتە.

گوڵ سوو - ئایا د‌پ‌و‌و‌رئ ب‌و‌ی‌ش‌ی‌م‌ن ک
ئیمە دە زوان کوردی، ب‌ی‌م‌نە‌سە خاون
ژنانە‌ن‌و‌ی‌سیئ کوردی؟

:دە بارەئ یە ک ئەدە‌بیات ژنانەئ
هەس یان نە ئە‌و‌ە‌ل بایە‌تە بزانیم ک
ئەدە‌بیات ژنانە چە‌س؟ جوور تایبە‌تیئ
دە نووسانن فرم نووئ و وە نام
ئەدبیات ژنانە دوروس دکەئ؟ شی‌ەر
و رومانە‌یلتئ ک شاعر و نویسەر‌ییان
ژنە نام‌ییان ئەدبیات ژنانە‌س؟ یا هە
یە ک ئێدەئ شی‌ەر یان رومانئ ژنانە
بی نامئ دنیمەن ئەدە‌بیات ژنانە؟
دیمە کارە‌یلتئ ک ژیان ژنە‌یل نیشان
دە‌ن باوجی م لە چەم خوە‌م‌ه‌و
دویشم ک دە‌سە و بە‌سە کردن
ئە‌وانە وە ئەدە‌بیات ژنانە و پیا‌گانه،
خاس نییە. یانئ گشتئ بە‌شئ لە
ئێدە‌یلتئ ئەدە‌بیین. دیمە کتاو‌ه‌یلتئ
ک تا نە‌نو‌و‌ر‌پ‌تە نام‌نیشان بان
ج‌ل‌دە‌گە‌یان ئە‌و‌نیە‌رە‌سیتە‌و ک ژنئ
نووسانگە‌سە‌ییان یا پیا‌گئ.

دە جاران، یانئ دە دە‌و‌ر‌ی مە‌ش‌رو‌وتە
ک ئازادی فرە‌ترئ کە‌فت و هە‌نئ
ئەدبیات نووی هاتە ئێران، بە‌ش
ژنە‌یل‌یش جوور چ‌یش‌تە‌یلئ تر لە
پیا‌گە‌یله‌ کە‌م‌تر بی. ئەو دید سونە‌تی
و مە‌زە‌بیە ک دە ئێران بی، بائس
بی ک ژنە‌یله دە دە‌رس و یای‌گیری
خوە‌نس‌تن و نووسانن، هە‌م‌جا دا‌ه‌مینن.
ژنە‌یل دە‌س‌ییان دە جیو خوە‌یان
نە‌بییە و هە‌یە بائس بییە ک زوان
و نوو‌ر‌س‌تن پیا‌گانه دە ئەدە‌بیات
دیاری‌ترە مینئ جوور هە‌م‌یشە. فیشتر
ئێ ناسە‌یله ب‌ن‌د‌و‌ر‌و‌س‌ییان یە‌سە ک
پارامترە‌یل فەرەه‌نگ جیا‌وا‌ز‌یک دە

هادی ضیاء الدینی

شێعریه‌یل و داستانه‌یل فره‌ییگ ده دنیا هه‌س باوجی هه‌ر کامییان ده ئی شێعر و داستانه‌یله جوور هزاران هزار مه‌ردم دنیا شه‌خسیه‌ته‌یل و نیشانه‌یل دیرن که له یه ک جیاوازه و دبن.

گول سوو - ئه‌ده‌بیات داستانی زارووانه ده ئیلام، چۆنه ده‌چهم ئیوه :ئه‌ده‌بیات منالانه ئیمه ده لاوه‌لاوه ده‌س وه‌ی کریاگه. ده فره‌هه‌نگ کوردی هه‌م جوور فره‌هه‌نگه‌یل تر دالگه‌یل هه‌سن ک وه زوان خوه‌یانه و به‌یت دخوه‌نن ئه‌را کورپه‌یله‌یان. بری له ئی به‌یته‌یله فره‌گه‌ور و قه‌دیمیین. بری له‌یانیش وه شێوه‌یل نووی‌تری ئه‌لگه‌دیانه‌سه‌و. ئه‌وه‌لین به‌رهه‌م ئه‌ده‌بییگ که زاروو ئیمه ژنه‌ویگه‌ی هه ئی لاوه‌لاوه‌سه که وه فرم شێعره. داستان و چیستان و ... ده فرم ئه‌ده‌بیات منالانه نیشان زاروو‌ه‌یل دده‌ن ک ئه‌وانه‌یش جوور‌یگن له شێعر و نه‌زم.

ئه‌له‌مه کار ئه‌ده‌بی منالانه هیرده‌و بیین و دقه‌ت فره‌تری دخوازی. بایه‌ته ئووقه‌ره کارت دوروس بیی که ته‌خه‌یول و خییالوی بیین و سرنجه داین و بنه‌جوووری یا کونجکاوێ کردن زاروو‌ه‌یله بتوانی په‌روه‌رش بده‌ی.

ئه‌ده‌بیات کوردی منالانه ده ئیلام هه وه‌ی فرمه‌وه ک وتم کار بییه. فێشتر وه شێوه‌ی شێعر منالانه ک ئه‌لبه‌ت شێعر منالانه خوه‌ی شکل داستانییش دیری. کتاوه‌یل منالانه خاسی چاپ و بلاوه بییه و چاپه‌مه‌نیه‌یل فره خاسی ده‌سه‌نام ئه‌ده‌بیات کوردی و ئه‌ده‌بیات منالانه بییه باوجی ده لای منه‌و ده ئیلام نویسه‌ره‌یل یا شاعره‌یل ک کار منالانه بکه‌ن تاک و تیکن و جی فره‌تری دیریمن ئه‌را کار منالانه‌ی کوردی ده ئیلام و ده‌گشت

دچن ورئه‌و داستان کوردی و کهم کهم فرم ئه‌ده‌بیات کوردی ده ئیلام، په‌سا شکل وه خوه‌ی دگه‌ی و جگه جگه به‌رهه‌مه‌یل ئازداری دتوانیمن داشتوو‌بیمن.

شێعر کوردی ئه‌روو ده ئه‌ده‌بیات دنیا جی دیاریی دیری هه‌رچه‌ن بری له شاعریه‌یل کورد دویشن شێعر کوردی ده ئیران و ده نام فارسه‌یله و به‌هه‌یران کورد، نه‌توانستگه وه جیی دیاریی ک ها بارت خوه‌ی بره‌سی. گشتی دزانیمن ک بری چیشته‌یل نووای ته‌رجه‌ی به‌رهه‌مه‌یل کوردی گرته‌ باوجی بایه‌ته به‌یمنه ژیری ک کهم‌کاری بری له کهسه‌یل ک کوردی دزانن هه‌م بانس بییه ئه‌ده‌بیات کوردی وه جیه ک بایه‌ته، نه‌په‌سی. وه بان ئی هه‌مگه‌ی کهم و کوئییه‌یله ک ده داستان و رومان دیریمن، بایه‌ته بویشیمن ک شێعر کوردی ده دوپیه‌ک کردن وه‌رد رومان و داستان کوردی فره ها نوواتر. و ویر و ته‌وه‌جۆه‌یل فره ده فارس‌زووانه‌یلیش جوور وه‌رده‌نگ خوه‌ی کیشاگه وه‌ر ئه‌و خوه‌ی و زووتر له داستان کوردی ده گوفا‌ره‌یل و رووژنامه‌یل ئیرانی جی خوه‌ی وازه و کردگه.

گول سوو - ئه‌را ئی هه‌مگه، شێعر کوردی، شوون و نوون کردگه‌سه‌دی؟ :له منه‌و، ده ئیران شێعر وه گشتی، لاینگر و لاداره‌یل فره‌ییگ دیری ئه‌را یه ک ئاسانت دویشری. هه‌نی شێعر دخوه‌نیم چمان یه‌کی قسه ئه‌رامان دکه‌ی یان قسه‌ییگ ئه‌را یه‌کی دکه‌یمن. شێعر به‌شی له تکنیکه‌یل ئو‌لوگوئییه ک وه‌شه‌یل و شکل ئی‌حساس ده‌رارن.

شێعر و داستان نیشان ده‌ی ک ئیمه زینگیم. ئیمه ده زوان و زه‌مان و فره‌هه‌نگ و خاک جیاوازی زینگیم.

“

رومانه‌ی (ه‌ووز ملاکته‌ی) خوه‌می‌ش، هه‌ باس کورد فلانه جی نه‌دکه‌ی. ته‌نیا س‌ک‌ی ده فره‌هه‌نگ ئیلام دخه‌یگه ده‌ر ک دتوانی ئه‌را گشت دنیا‌یی‌ش ئوو گشت وه‌رده‌نگه‌یلیش دلب‌قرج بیی، هه‌ر یه.

ک خاس شکل و شێوه‌ی دیاری‌تری وه خوه‌ی گرت ئه‌جا دتوانیمن ده‌سمان ئه‌را باس کردن ده باره‌ی ئه‌ده‌بیات ژنانه‌ی کوردی واز‌تره‌و بزانیمن و فره‌تر شی‌کاری ده ملی بداشتوو‌بیمن، م دویشم ک هیمان جگ‌ی زووه، ک باس ژنانه‌نویسی ده ئه‌ده‌بیات کوردی خوارین بکه‌یمن، هه‌رچه‌ن ژنه‌یل نویسه‌ر وه بنزاره‌یل جووراجووور ئی ئه‌ده‌بیات یه‌مه‌دی به‌ش چشتیگن ئه‌را خوه‌یان، هه‌له‌په‌له نه‌که‌یمن خاستره‌که، هیمان.

گول سوو - ئایه‌نده‌ی ئه‌ده‌بیات و داستان کوردی، وه‌ر ئه‌و کوو دچوو؟ وه‌چهم ئیوه

:ئه‌ده‌بیات کوردی یه خه‌یله‌یگه که‌فتگه‌سه‌ری. ئیمه نویسه‌ره‌یل و شاعره‌یل خاس و ناسیایگ ده ئه‌ده‌بیات کوردی دیری ک ده دنیا نام ئه‌وخستنه باوجی ده باره‌ی کوردی خوارین چمان قه‌یری دیرتر ئی جمه و جووله ده‌س وه‌ی کردیمه. ئه‌ده‌بیات داستانی کوردی تازه چۆزه و نچیره‌ داگه. تا وه‌وره ک دزانم نهمه‌یل قه‌له‌م وه‌ده‌س ئیلامی دیرن

ئیران وه گشتی هه‌سه و بییه، بانس دب‌ی ک ژنه‌یل ئازی ئه‌را خه‌لق به‌رهه‌م ئه‌ده‌بی نه‌داشتوو‌بن.

باوجی وه بان ئی هه‌مگه‌وه، ئیمه دیمه‌ک هه‌له جارانه‌و ده فره‌هه‌نگه‌یل هه‌له و سه‌خت‌گریش ژنه‌یل بییه ک وه ته‌وانای خوه‌یان هان دانه‌و به‌خته‌وه‌رانه کتاو و به‌رهه‌مه‌یل ئازداری هیشتنه وه جی ئه‌رامان و ئیمه ده ئیران گوفا‌ره‌یل و رووژنامه‌یل داشتیمه جوور (سوور ئسرافیل) ک چگنه‌سه‌گژ فره‌هه‌نگ جاهلی (پیای وه زووری) و جه‌گینه وه‌ردی و ئی قسه دۆماجار بییه وه جهریان و لافاوی نووخوازانه وه نام ته‌جه‌د‌خوازی ک خوه‌ی بانس بی پای ژنه‌یل وه هونه‌ر و ئه‌ده‌بیات نووی ده ئیران وازه و بیی، وه داخه‌وه کوردی له‌ی باوه‌ته ماگه‌سه‌جی له ئه‌ده‌بیات نووخوازانه‌ی ئه‌و سه‌رده‌مه ده ئیران.

ده باره‌ی ئه‌ده‌بیات کوردی باسی ک ها نوواتر ئه‌ده‌بیات کوردی خوه‌ی و شکل‌گرتن ئه‌ده‌بیات کوردی ده ناوچه‌گه‌ی خوارین کوردستانه‌ه. هه‌نی

ری. وه نه‌زه‌رم جه‌ژناره‌یله ده هه‌ر به‌شی بین بره‌ندسازی دکهن. ده به‌ش ئه‌دبیاتی‌ش یه‌کم چشتی که دینیمن یه‌سه ک دب‌یگه ده‌سه‌مه‌یه‌تی ئه‌را شکل و شێوه‌گرتن ئه‌ده‌بیات جیاواز مه‌نته‌قه‌ی خوه‌مان.

ناوچه‌ی خوارین کورده‌واری. گول سوو - جه‌ژناره‌ی ئه‌ده‌بیات داستانی رازان ده ئیلام ئه‌و‌نریا، ئیوه چه‌دویشن ده باره‌ی؟ :جه‌ژناره‌ی رازان یه‌کی له کاره‌یل خاسی بی ک وه هیمه‌ت کار وه ده‌سه‌یل فره‌هه‌نگی پارێزگای ئیلام که‌فته

شناسنامه‌ی نه‌ته‌وه‌بی خوه‌مان له‌ده‌س دايمنه

● گۆل سوو

هه‌رچه‌ن کورده یل فه‌یلی که‌فتنه وه‌ر ئه‌و سته‌م و جه‌وره‌یله له‌بان ده‌س رژی‌م وه‌رین ک بویه زه‌خمه‌یل قویلیگ له ده‌روین و گیانه‌یل، و گوما‌کردن خاک و دارایی و پایه‌ی کۆمه‌لایه‌تی و بازرگانیان ک داشتنه‌ی، به‌لکم ئه‌وه ریگری نه‌وی ک بووده هاندانیگ ئه‌را فره له کوپ و دوپه‌ته‌یلیان تا ریه‌یل خوه‌یان له‌بان سه‌ختیه‌گانیش بووه‌نه سه‌ر، تا له‌لیان سیاس‌ی و زانا و پزشکی و چالاکوان مه‌ده‌نی ده‌رچگ.

و له‌ناو ژنه‌یل کورد فه‌یلی، خانم سه‌بیحه ئه‌لماسه ک خوازی‌د له‌ی چه‌وپیکه‌فتنه رووشنایی به‌خه‌یده بان لایه‌لیگ له میژوو خه‌بات چین کورد فه‌یلی وه‌شیوه‌یگ گشتی، و ئه‌و ره‌نجه‌یله ک کۆمه‌له‌ی کورده فه‌یلیه‌گان ده‌یده‌ی، ک خوه‌ی له سوید سه‌ره‌رشتیاری که‌ید.

گۆل سوو- له سه‌ره‌تا خوازی‌من سه‌بیحه ئه‌لماس زیاتر بناسی‌من.. ئایا تو‌ئین وه‌شیوه‌یگ فراوانتر کار و چالاکیه‌یل کۆمه‌له‌ی ژن فه‌یلی ک خوه‌دان سه‌ره‌رشتیاری که‌ین نشانمان بیه‌ین؟

- من سه‌بیحه ئه‌لماسم، کورد فه‌یلیم له سال 1988 له سوید نیشته‌جا بویمه، و خوازم نشان بیه‌م ک هووکار هاتمان ئه‌را ئیره، له‌وه‌ر ئه‌و سته‌م نه‌ته‌وه‌یی سیاسیه‌ بوی ک ئیمه‌ی فه‌یلی له عراق که‌فتمنه وه‌ری، وه‌تایه‌ت له سه‌رده‌م دیکتاتۆر سه‌دام حسین و رژیم شوونبریاگ به‌عس.

من چالاکوانیکم له باوه‌ت ماف ئنسان و هه‌میش له باوه‌ته‌ گرنگه‌گان ژن، و هه‌میش رکدارم له بلاوکردن و هووشیارکردن مه‌ردم وه باوه‌ت ئیمه‌ی کورد فه‌یلی له هه‌ر شوونیک، له بۆنه‌یلیگ ناوده‌وله‌تی له کونگره‌یل ژنانه به‌شداری کردمه ک باس له باوه‌ته

هادی ضیاء الدینی

هادی ضیاء الدینی

◀◀ گرنگه‌گان ژن له سوید و جهان کهن. کۆمه‌له‌ی ژن کورد فه‌یلی له سال 2003 دامه‌زانیمن، و ئیسه وه‌رپرسایه‌تی کهم، و چالاکیه‌یلیگ ئه‌را هووشیاری دیموکراتی و رووشنه‌ویری داشتیم، و په‌یوه‌ندیه‌یل خاسیگ وه‌گه‌رد ریک‌خراوه‌یل کۆمه‌لگای مه‌ده‌نی له سوید و ده‌یشتی دروس کردیم. ئیسه من دالگ چوار منالَم و 13 کوپه‌رزا دیرم، به‌شیگ له‌لیان ره‌سینه

قۆناغه‌یلیگ پێشکه‌فتگ له زانکۆ ئه‌را خوه‌نستَن ماسته‌ر و دکتۆرا، و گرنگی له باوه‌ت نه‌ته‌وه‌یه‌یه‌کان و پێکهاته‌ی فه‌یلیه‌کان له‌لای میژوو و که‌لتووور گوزه‌یشته و ئیسه دیرن. کومه‌له‌ی ژن کورد فه‌یلی هاله‌ شار یتبوری، و له ئامانجه‌گانی هووشیارکردن ژنه‌یل وگواستنه‌وه‌ی میژوو و زانیاریه‌یل له که‌لتوره‌گه‌ی ئه‌را نه‌وه‌یل هاتگ وه‌تایه‌ت کورده‌یل فه‌یلی له ده‌یشت

عراق.

له گرنگترین ئه‌و ئامانجه‌یل کۆمه‌له‌گه‌ خوه‌ی کار ئه‌را ئاسانکردن تیک‌لایوین وه‌گه‌رد کۆمه‌لگای سویدی، و هه‌میش ئه‌نجامدان کاره‌یل هووکاره‌کردن پێشه‌یی جوور دویرانن و ئاشکردن و ته‌ندروسی و باوه‌تیه‌یلیگ رووشنه‌ویری و بوونه‌یل دل‌خوه‌شی جوور ئاهه‌نگ و گه‌شت وگوزار ئه‌را ئه‌ندامه‌یل کۆمه‌له‌گه‌ و براده‌ره‌یلیان له سویدییه‌یل و باقی

**وه‌داخه‌و، هه‌یچ ده‌وریگ
ئه‌را کورده فه‌یلیه‌گان له
کۆمه‌لگای سویدی نییه،
ئه‌وه‌یش چووده‌و ئه‌را که‌م
به‌شداربوین له باوه‌ته‌یل
کۆمه‌لگای سویدی، و فره
جار کۆمه‌له‌گه ته‌قه‌لای
ئالشتکردن ئه‌وه دا، وه‌لی
وه‌داخه‌و ک وه‌شیوه‌یگ
ئاشکرا سه‌رنه‌که‌فتمین.**

نه‌ته‌وه‌یل تر له‌وانه‌گ وه‌گه‌ردمان دلسووژن. کومه‌له‌گه جیوازه وه په‌یوه‌ندیه‌یل خاسیگ وه‌گه‌رد لایه‌نه فه‌رمیه سویدییه‌گان و هه‌میش ریک‌خراوه‌یل کۆمه‌لگای مه‌ده‌نی له سوید. کۆمه‌له‌گه‌مان ئه‌ندامه له ده‌سه‌ی هه‌ماهه‌نگی ئه‌را ریک‌خراوه کورده‌یه‌کان له یتبوری و ئه‌ندامه له ده‌سه‌ی وه‌رگریکردن له مافه‌یل کورده

فه‌یلیه‌کان له شار یتبوری و ده‌ورگریدی. گشت سالیگ کۆمه‌له‌گه یاد قوربانیه‌یل فه‌یلی، ئه‌و گه‌نجه‌یل ک وه‌ده‌س رژیم تاوانکارشه‌هید کریان، ئه‌کا. له چین په‌یوه‌ندیه‌گه‌مان له ده‌یشت سوید، چهن سه‌ردانیگ ئه‌را هه‌ریم کوردستان کردیم، و توئینستیم په‌یوه‌ندیه‌یل خاسیگ وه‌گه‌رد ریک‌خراوه‌یل کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی بکه‌یم، و هه‌میش وه‌ هاوکاری ریک‌خراوه‌یل سویدی توئینستیم میوانی شانه‌یل ریک‌خراوه دیموکراتیه‌گان بکه‌یم، و خوله‌یلیگ پاهێنان له‌باوه‌ت دیموکراسی و ماف مروّف له سوید واز بکه‌یم. گوڵ سوو- قسه هه‌س ک گوايه شار یتبوری ک کۆمه‌له‌گه هاناوی په‌کیگه له گه‌وراترین ئه‌و ناوچه‌یه‌ل ک کورده‌یل فه‌یلی هانه ناوی، ئایا ئه‌وه کاریه‌ری له‌بان که‌لتووور و شیوه‌ی شاره‌ ئۆروپایی باکووریه‌گه داشتگه؟ - وه‌داخه‌و، هه‌یچ ده‌وریگ ئه‌را کورده فه‌یلیه‌گان له کۆمه‌لگای سویدی نییه، ئه‌وه‌یش چووده‌و ئه‌را که‌م به‌شداربوین له باوه‌ته‌یل کۆمه‌لگای سویدی، و فره جار کۆمه‌له‌گه ته‌قه‌لای ئالشتکردن ئه‌وه دا، وه‌لی وه‌داخه‌و ک وه‌شیوه‌یگ ئاشکرا سه‌رنه‌که‌فتمین. گوڵ سوو- چه‌وکه‌فتنه‌یلیگ وه‌گه‌رد شاژن سوید داشتین، هه‌لوئستی له باوه‌ت کورد فه‌یلی چوین بو. - وه‌گه‌رد کۆمه‌له‌یل کۆمه‌لگای مه‌ده‌نی سه‌ردانیگ ئه‌را شاژن سوید ئه‌نجام دایم، له رووژیه‌ی میژووپی ک خوه‌ی رووژ جهانی ژن له هه‌یشت ئادار بو، و کۆمه‌له‌گان وکاره‌یلیان و تیک‌لایوینیان له‌ناو کۆمه‌لگای سوید ناسید، و من خوه‌م وه‌ کوریدیگ فه‌یلی له‌ناو شانه‌گه ناسام. شه‌فه‌ق نیوز- فه‌یلیه‌گان له ئاواره‌یی

چوین نوورنه ره‌وشه‌یل کورد فه‌یلی له‌ناو عراق، ئایا ئیوه به‌شداریه‌یگ له‌ی باوه‌ته داشتینه؟ -له‌چین کۆمه‌له‌گه هه‌یچ چالاکییگ له پالپشتی کورد فه‌یلی له‌ناو عراق نه‌کردیم، به‌لکم له ئاست که‌سایه‌تی خوه‌م جوور ژنیگ کورد فه‌یلی هه‌لمه‌ت ئه‌را گرده‌وکردن هاوکاری ئه‌را دروسکردن په‌یکه‌ر شه‌هید کورد فه‌یلی له به‌غداد کردم، و هاوکاری ئه‌را ده‌سمیه‌تی ئاواره‌گان له عراق کردیم. گوڵ سوو- هه‌میشه‌گله‌یی خریه‌یده بان کورده فه‌یلیه‌گان له‌ده‌یشت تا قسه وه‌زوان دالگی خوه‌یان بکه‌ن، ئایا کۆمه‌له‌گه‌ی ئیوه چ به‌شداریه‌یگ له‌ی باوه‌ته کردگه؟ - کۆمه‌له‌گه ته‌قه‌لایلیگ ئه‌را ئه‌نجامدان خوله‌یلیگ زوانه‌وانی داشتگه ئه‌را ده‌سمه‌یتداین له گه‌شه‌پێدان و قسه‌که‌ردن وه‌ زوان کوردی فه‌یلی وه‌تایه‌ت ئه‌را مناله‌یل، وه‌لی وه‌داخه‌و وه‌بی هه‌یچ ئه‌نجامیگ. خوه‌شم تیه‌ید له‌پری گوڵ سوو رووشنایی بخرمه‌ بان ئی خال گرنگه ده‌رباره‌ی گرفت کورده فه‌یلیه‌کان، ک سه‌رکرده‌یگ و سه‌رکرده‌یه‌تی نیشتمانیه‌یگ نه‌یرید سه‌روه هه‌یچ لایه‌نیگ نه‌وود، کار ئه‌را چه‌سپانن مافه‌یل ئی چین سته‌مدیده بکه‌ید، له ده‌ستوره‌یل ئه‌و ده‌وله‌ته‌یه‌ل ک هانه ناویان، و له بۆنه ناوده‌وله‌تیه‌گان، و هه‌میش بایه‌ده گله‌یی له‌بان خوه‌مان بکه‌یم جوور کورد فه‌یلی ک خوه‌مان واز له باوه‌ت ئازادیمان وهاوردنه‌وه‌ی سه‌روه‌ری خوه‌مان و چه‌سپانن مافه‌یلیمان هاوردیم، و وه‌داخه‌و ک فره له کورده‌یل فه‌یلی باوه‌ته مه‌زه‌یه‌یه‌گان ئه‌وبان نه‌ته‌وه‌یه‌گه په‌سه‌ن کهن، و وه‌یه‌وه شناسنامه‌ی خوه‌مان له‌ده‌س دایم.

ژنانووگی کردن وه گهر د شیعر فهرزانه ی سه حرای، شاعر کوردی ویژ دیهلورانی

● گول سوو

شاعر ده نام ئی ناوچه زهیر کردنه
ک ژنانووگی وتن باو کردنه ده شیعر
ئی ناوچه و دیرن سهر ئاسووه یلی
تر دچه کنن ده وهراوهر شیعر کوردی
په هله یی. فهرزانه ی سه حرای یه کئ
لهو شاعره یله سه ک ده ئی چهن
ساله بار فره ییگ کیشاگه وه شان و
کوول ژنانه و کوردانه ی خوه ی ئوو
ناسکی و ناسک خیالی پیکش کردگه
وه شیعر ئی بنزاره. یه ده مته قه ی
کول ئیمه و فهرزانه ی سه حرای، ئی
خاتوون شیعر په هله ییه.

گول سوو - له خوه ت ئه پامان
بویش؟

م: فهرزانه ی سه حرای، د ئاودانان
یاتمه ف دی ئوو خوه دیهلورانییکم
و ئمکیش دانیشه ی تیه رانم.

گول سوو - یه چه نیگه ده س
کردیته سه شیعر وتن

م: یه چه نی چهن ساله دیرم شیعر
دقه شم ههم ف فارسی و ههم

دو لق گه پ بن زوان کوردی فه یلی،
بنزاره یل کورده کاره ده لاژور ئیلام و
خانه قین و کرماشانه ک (ئه پ زوان)
ن و هووز (ئه پ ئه پ)، ئه و لقه گه ی
هووز (قه رچه قه رچه) یا (وه رچه
زوان) ن ک وه کورده لی ههم دناسری
ئوو زوان قسه کردن ئیل کورد لاخوار
ئیلام و رووژه لات خوارین عراقه ده
کووت و عه لیغه ربی و سه عدیه.

په هله، ناوه ند هیژ گرتن ئی
بنزاره سه. هه واس کورد د سه ده ی
پیش ئوو ملا ئبراهم فه یلی
(سپی نامه) ک زه پرووش ئاودانان بییه
و دانیشه ی ئیلام و میهران و به غدا
و کووت، کازم زه پرووش له شاعره یل
ئه وساوین ئی بنزاره بینه. ئی دو
ده هه ک چگ چهن شاعر گه پ و
ئوو چهن ئه نجومه ن ده ئاودانان
و دیهلوران، وه رد چهن شه وچه ی
مه جازی، گه شه دانه وه ئه ده بیات
ئی بنزاره.

ده ئی چهن سال دومادوما چهن دوت

ف کوردی خوه موون ک کتاوی ئژ
شيعره له م ف فارسی بلآو کرياه
ف ناو (خاطرات خيس/ فيره لئ
فيسايه) ک کوو غه زه لئ بی ئوو
مکيه ش دو کتاو شيعر ها ف ده سم
ک کوو شيعره له من ف بنزار کوردی
په هله یی خوه موون.
گول سوو - کام چشت وه
تابيه مه نديی ک هه هن شيعره يله یی
خوه ت بی، دزانی؟
یه کئ ئژ که م و کوليه لئ ک ها د
ناو شيعر ژنگه له د ناو کورد و د
تيران و د شيعر عه راویش یه سه ک
فره ژه یۆن شيعر ف زفۆنئ پیاوونه
دفيشن ک یه خوه یی چیی خووی
نییه و ف گه ره که ک ئی ری و ره وه ن
بگورنن. هه ر چه ن م خوه م فره
سنوور و ناو حه د نه دنم د ناو جای
شيعر تا جنسيه تی سه یلئ بکه رم
باوجی د گرد دنیا ژنوونه نیسه نن
خوه یی یه کجووور بره ندیکه فره
ژنهل نویسه ر ئوو خوه یی شیوه ییکه
دیاری.

ئی سنوور نه ناینه ف مانای
یه نییه ک ژنگه له هه م
د زفۆن و هه میش د
ناوه پروک شيعره له یۆن
پیاوونه بنیسنن چوون
ژن که ینی هه ست و
ئیحساسیکه فره

خوه یی ئوو یا بایه د بی جنسيه تی
شيعر نه لقه سی یا نه ر جنسيه تی کار
نیسه ن مَدال ژنوونه نویسی بکه ری
ک شوون ده سی جوور ژنئ دیاری و
جیاواز بیئ ئژ پیاگه له.
م خوه م فره خوه م ئوو ف به ش
خوه م د شيعره له م فره نه و نه و جا
چیمه ک بتوونم فره تر ئژ ئیدئاله یی
ک هانه ده م ده س و فره چاو، فپینه
دلهرکیه له ژنوونه ئوو هه ست و
رووح و گیۆن ژنوونه کی خوه م د ناو
جه سه یی شيعره له م بنم ئوو همیرم
یه سه و ک فره ده نگه له میش ئیجوور
حس و هه ستئ د ناو شيعره له م
بقینن.

گول سوو - له چه مسار
خوه ت ئوو
ئی هه نه
ک

بنزار ئیل کورد ها ده خوارترین جی
کوردستانات و جیاوازیه یلئ وه رد
نه و بنزاره یله دیری، چه نئ پیشوازی
له شيعره یله ت دکری؟
: نه و شيعره دیاریه کرمانجه فتييه
(کورد هه می برانه)، هه ر چه ن د ناو
بنزاره له موون جیاوازی هه سه مگل
د ناوی خوه موون ئیجووره جیاوی
نه دفينيمن و گردموون نه و هه سه
ک بخوازیمن ئژ شيعره له موون
دگريمن و یه کتری دکريمن ف دی.
م خوه م فره دفينم ک هه مکيه ش
د ناو په یجه له م فره ئژ فالۆ فره له م
کورد سوورانی و کرمانجن و کلیه له م
و شيعره له م دنارن فره ی لا و فره ولا
یه خوه یی یانی هۆم زفۆنی و
هۆم دلی و هۆم ده نگی و
به س و په یوه نده ل
فره ره نگیی ک ها
د ناو ئیمه یی
کورد ئژ
هه ر هووز
و ئیل و

قاوم و کاره یی ک هه سیمن.
گول سوو - نه را ژنه یل کورد فه یلی
عراق، چه په یامئ دیری؟
: فره که س وتنه ک فه یلی ئژ
فه هله یی و په هله یی و په هله یی
گیریايه و ئیمه ریشه و بن و
بنچه کموون یه کیکه و گردموون په ل
و لق داریکیمن ک سه ر د ئاسموون
فلات دیری و بنی ها د بن زه مین
نیشتمانموون ک فره گه ور و گه ور سه
و فره ره نگ ئیران و عراق و گرد
ناوچه که ئژ ئی که ینی ئاوه سه رچاوه
گرتیه، ئژ نه و خوه شه کل نازارمه
دخوازم ک نه هیلن به چه له یۆن
زفۆن و فره ره نگ کوردیاتی خه یۆن
ئژ فیر به رن ئوو کارئ بکه رن ک
زارووه له یۆن میژوو و فره ره نگ
کورده واری خوه موون بناسن چوون
یه شۆناس و ناسنامه یی راسکوونیۆنه
و یه فره ئانی ک بوون چل سال
د ده وران به عس ته عریب بینه و
مکيه ش وه ز و وه زیات فره ره نگ
خووترئ نه کردنه ف دی ئژ نوون
شه و واجووتره و یه فره تر ها د مل
ژنگه له چوون ژن، ژیان خه لکه گه یی
خوه یی دریژه دار دکه ری و زفۆن،
زفۆن دالگی و زگماکیه، فیر قسه له م
فره تر ها ف نازاره له یی هۆم ئیلی
خوه موون د عه لی غه ربی و کووت و
ئوستانه ل واست و به سه ره و دیاله و
ئیمه ش هه ر کلری ئژ ده سموون
بیای فره یۆن دکريمن.

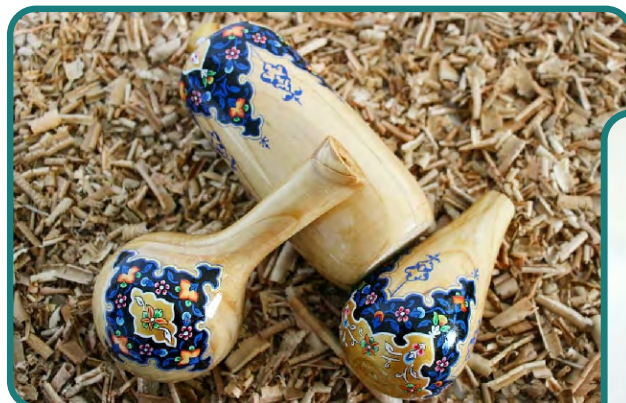
م خوه م فره خوه م ئوو ف به ش
خوه م د شيعره له م فره نه و
نه و جا چیمه ک بتوونم فره تر ئژ
ئیدئاله یی ک هانه ده م ده س
و فره چاو، فپینه دلهرکیه له
ژنوونه ئوو هه ست و رووح و گیۆن
ژنوونه کی خوه م د ناو جه سه یی
شيعره له م بنم...

جارى تر
«ئاخىرىن ئەنار دىنيا»

گرى دە دىنياسى
هونەريىگ ژتانه

«بەتوول مەنسوورى جوو» ۋە نامنازارى «ھناس فەيلى»، كورد فەيلى مەلەكشاينىگە ك لە باوگ و دالگى بەغدادى ھاتگەسە دى. ئەو ك ئىسە دانيشتگ تىھرانە، دە چەن جەرخەئ ھونەرى كار دكەئ و دەسكارەيل خوەى ۋەرد برەند ھونەرى «ھونرىن» ك برەندئ ھن ژنەيل ھونەرمەندە دە تىھران ئوو ۋە شىۋەئ ئانلاين و ئافلاين ئوو دە ئىنستاگرام، دفرووشى.

گول سوو

“

هەر هونهرمه‌ندی، هەر کاری ک بکه‌ی،
چ بخوازی و چ نه‌خوازی، یا خاستر
بیشیمن، چ خوه‌ی ئاگا وه‌ی بیی و چ
بزانی و چ نه‌زانی، شوون فره‌هنگ و
زوان دالگیی ده‌ کاره‌یله، دیارییه. منیش
وه‌یچۆنه‌مه

ده ئی گره‌ دنیشیمنه پای ده‌منیش
ئی ژن هونهرمه‌نده.

گوڵ سوو - هه‌ناس، جگ‌ی له‌ خوه‌ت
بویش نه‌رامان ؟

م، ده‌ بنه‌ماله‌بلیگ‌ی مه‌لکشای ک
دانیش‌تگ به‌غدا بین و ده‌ ده‌هه‌ی
هه‌فتای میلادی، وه‌رد دویم چین
تارانن کورده‌یل فه‌یلی له‌ عراق
کریانه‌ ده‌ر، نه‌ل‌به‌ت ده‌ تیه‌ران، هه‌مه‌
دی. بنه‌ماله‌گه‌مان ده‌ر وه‌ ده‌ریه‌یل
فره‌بیگ ده‌ جیروفت و کاشان کیشان
و چهن سالتیگ‌یش هه‌تانه‌ تیه‌ران ژبان
و م ده‌و ساله‌یله ده‌ تیه‌ران هه‌مه‌ دی،
ده‌ سال 1977 زاینی، هه‌جا وه‌ ماله‌وه
چگیمنه‌ ئیلام، مه‌ته‌ل پر له‌ خوسه‌ئ
بی‌مالی و ده‌ر شاره‌یل‌گه‌ردی کورد
فه‌یلی، نه‌له‌مه‌ کووتایی نه‌دی.

گوڵ سوو - له‌ که‌تیه‌و هه‌تیه‌سه‌ نام
کار هونهری.

: نزیکه‌ی بیس و په‌نج سال پیش، م
وه‌وینه‌ی تایپست ده‌ هه‌فته‌نامه‌ی
سوبح ئیلام، چگمه‌ سه‌ر کار و چه‌مم
وه‌ رو‌ی دنیای هونهر چه‌کیا.

ده‌وره‌یله ده‌ که‌ش تایپ، جگ‌ جگ
ده‌س‌کردمه‌ نیگاریکشی نه‌را نه‌رازانن
لایه‌په‌یل رووژنامه‌گه‌ ک نه‌ومه‌

وه‌ ده‌سی نه‌نجام ددریا و کار فره‌
سه‌ختی بی. هه‌جا مانگنامه‌ی ئیلامشار
و هه‌جا روویش. وه‌یج‌ووهره‌ کیشریامه‌ نام
کار و بار نه‌خش و نگار کیشی.

گوڵ سوو - ده‌ ئیلام، کلاس و چشتیگ‌یش
چگیت ؟

: نه‌، ده‌ ئیلام نه‌ومه‌، فره‌ جیی نه‌را کار
هونهری ژنه‌یل نه‌بی و هه‌ ده‌ مال کار
کاری دکردم، تا وه‌ ماله‌و، دواره‌ هاتیمنه
تیه‌ران.

گوڵ سوو - ده‌ تیه‌ران چه‌؟

: ده‌ تیره‌، م له‌ سه‌رانییه‌و وه‌ کلاس
خه‌ت چگم و خه‌ت سه‌فیر کار کردم،

و هیمیدارم ک زووتری ئی کرونا له‌
ملمانه‌و بیی و بتوانم ده‌ ئیلام و کرماشان
و سنه‌ و مه‌هاباد و بووکان و ورم‌ی
ده‌ی لا، ئوو ده‌ وان و ئامه‌د و ئستامبوول
و سلیمانی و ده‌هوک و هه‌ولیر و کووت
و به‌غدا و به‌دره‌ و خانه‌قین و عفرین
و کووبانی، ده‌ دنیای پر له‌ هیمنی و
دنیاایی و دووستایه‌تی و ئوو وه‌ ری و
ریچه‌ی مێهر و یاری، وه‌وینه‌ی ژنیگ
کورد، نه‌ایش‌تگای ده‌س‌کاره‌یله‌م به‌خمه‌
وه‌ر چه‌م هام‌زوانه‌یله‌م، ئوو وه‌ وه‌ر
چه‌م گشت دنیا، ئاو‌ه‌ختمه‌، یه‌.

بیشیمن؟ چه‌؟
:ئا زق‌تریش هه‌ وه‌یج‌ووهره‌سه‌. م فره‌تر
مووتیف نه‌نار ده‌مه‌ کار، چوون ویرم
ها ده‌ لای «دواهه‌مین هه‌ناری دنیا»
, نه‌و دوماه‌ناره‌ ک ماموستا به‌ختیار
عه‌لی ده‌ رومانی ره‌بین کیشاگه‌سه‌
ئوو خستگه‌سه‌ وه‌ وه‌ر چه‌م ده‌ کتاوی
خیال‌لوی. م هه‌م هه‌ دلم‌ دقرچی ک
نه‌و ئاخ‌رین نه‌نار دنیا، کوردانه‌، ده‌
ته‌زه‌یه‌یله‌م واژا بکری.
گوڵ سوو - ئیسه‌ بن قسه‌یله‌ت
چه‌ سه‌ ؟
:ئاواته‌خوازم ک ک‌ر داوو ولات بکیشری

هه‌م ده‌ په‌یچه‌گه‌ی خوه‌م ده‌ ئیستا و
هه‌م ده‌ په‌یچه‌گه‌ی به‌ند (هونه‌رین)
کاره‌یله‌مان ده‌خیمه‌ وه‌ر چه‌م ولات.
گوڵ سوو - ئایا دپووچی ک بیشیمن
شوون کورد بین ئوو هه‌ناس کورد، ده‌
نام کاره‌یله‌ی «هه‌ناس فه‌یلی» دیاره‌؟
:هه‌ر هونهرمه‌ندی، هه‌ر کاری ک
بکه‌ی، چ بخوازی و چ نه‌خوازی، یا
خاستر بیشیمن، چ خوه‌ی ئاگا وه‌ی
بیی و چ بزانی و چ نه‌زانی، شوون
فره‌هنگ و زوان دالگیی ده‌ کاره‌یله‌،
دیارییه‌. منیش وه‌یچۆنه‌مه‌.
گوڵ سوو - نه‌ر دیارتر بخوازیمن

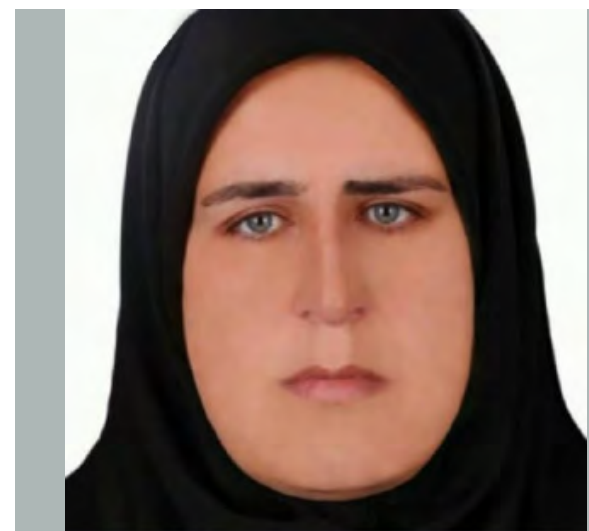
گوڵ سوو - یانی چگیته‌ نام کار
ته‌زه‌یب قورئان
: نه‌، نه‌را به‌یس قسه‌ وتم و تاریفی
له‌ی کاره‌ کردن. ئیمه‌ بری ژن
هونهرمه‌ندیمن ک ته‌زه‌یب سوننه‌تی
نه‌را سازین ده‌س‌کاره‌یل و چه‌و و
خه‌رگ و کوچه‌ (سوفال) و قاقه‌ز و
مس، گریمه‌سه‌ کار.
گوڵ سوو - تا ئیسه‌ پشانگا داشتنه‌؟
: به‌ئ، وه‌ر ژه‌ ئی قه‌یران کرونا، دو
جار نه‌ایش‌تگای خه‌ت و ته‌زه‌یب ده‌
تیه‌ران داشتیم و یه‌مه‌ دی خو‌گشت
چشتی بییه‌سه‌ مه‌جازی و ئانلاین. م

دوما‌ی نه‌وه‌ چگمه‌ کلاس خه‌ت کووفی،
جگه‌جگه‌ دیم خه‌ت نه‌دتوانی تیرمه‌و
بکه‌ی ئه‌گل وه‌ خه‌ت نزیکه‌ی خه‌ت کووفی
و ته‌زه‌یب، خوه‌شم وه‌ ته‌زه‌یب هه‌ت
و وه‌ر نه‌و ته‌زه‌یب کیشریام. که‌مه‌که‌م
وه‌رد دوته‌گه‌م «دنیا» و کوپه‌م «ژیار»
ک نه‌وانیش نه‌قاشی کیشن، روول‌ه‌بجم
هه‌مه‌ نام کار هونهری.
گوڵ سوو - ته‌زه‌یب یانی چه‌؟
: ماناگه‌ی له‌ سه‌ره‌تایا کیشان نه‌خش
و به‌خش سوننه‌تی ده‌ پایمان و که‌م
و کنار خه‌ت و قورئان و ... چشته‌یل
له‌ی واسه‌.

ژنن تووپانخواز ئەرا خزمەت وە شاروهندەپلە

● گۆل سوو

و ئێسە نام گەور و گەورای
کورد فەبلییە ک دە قانونەپل
جووراوجوور عراق و خەبات
کوردی هاتگە و ئی نامە
وامدار ئی ناوچەسە.

ئەرا ئی بەشە نیشتمنەسە
دەمنیشت ساراژنن لەئ ولاتە
ک هەم ئاموژکارە، هەم
سێ جار ، پەهلەوهندەپلە
ئەلبژاردەسەئ و کردنەسەئ
و ئەندام شەورای شار
پەهلە ئوو هەمیش مۆرەبی
تیم تووپان ژنانەسە دە شار

پەهلە ئوو وە دەس پەتی و بئەمکاناتی
برئ لە دۆتەپلەئ ئی شارە بووچکەلە
کل کردگە وە تیم تووپان ئوستان ئیلام
ئوو تیم میلی تووپان ژنگەل ئێران.
روباب نازادی، د دەورەل سێم و چوارم
و پەنجەم، شاروهندەلەئ پەهلە کردنەسە
ئەندام شەورای شەهر.

گۆل سوو - لە کەپسەو چیتە نام کار
تووپان؟

: بیس و دو سال پێش ، فەختی ک چیم
ف زانکۆ رازی د کرماشان، چیمە ناو
تیم فووتسال ژنووئەئ زانکۆوە کە ئوو
وەختی د ناو جام فووتسال ژنەل ئێران
بەشداری کردیم دەو بەپێنە بی ک

چوون م د فازیبەلە درەوشیام چرینەم
ف تیم میلی ژنووئەئ فووتسال ئێران.
دەو وەختەلە چوون لایبندار تیم
پرسپولیس ئوو عابدزادە بیم ک هەم

کاپیتان ئوو هە گۆلگر تیم میلی و
پرسپولیس بی، منیش بیم گۆلگر تیم
زانکۆ کرماشان ئوو هەمیش هەن تیم
میلی ژنووئەئ ئێران. دوما ئەفەیش
ک ئەلگەردیام ف ئیلام، چیم ف تیم
پالایشگای گاز و بیم ف گۆلگر ئەو
تیمەیش.

گۆل سوو- دوما ئی گلەو خواردنت وە
ئیلام، دی چە کردیت؟

: م چوون دزوونستم زارووئەلەئ
ئیمە فەر خوەپۆن ئەلیمەت و
بئیمەتینگن د تووپان و کەس نەدیرن
ک پەرورەدەپۆن بکەرئ، فەر خاتەر
یە ک بتوونم ئەو چشتەلە ک هووکارە
فەپۆن بیمە و یادپۆن گرەمە ف دۆتەل
هومفلاتی خوەم یادپۆن بەدەم، ئومامە
دوما ف پەهلە ئوو بیمە مۆرەبی و
ژ ئەو فەختە تا ئەکە هەئ دیرم ف
زاروو مەدرەسەلەموون دەرس تووپان
دەم و ئەکەیش ف دەس پەتی و ف
پائی پەتی ئیمە فرەترین قارەمانی د
ناو مەدرەسەل دۆتووئەئ ئوستان فەر
پەهلە یاوردیمە ف دەس ئوو د فازیبەل
و موسابقلە ئامەل و گەوراسالەلێش
چەن گلە قارەمانی گریمە.

گۆل سوو - خوەت چە؟

:م خوەم د مۆرەبیوانی، جوور مۆرەبی
تیم زانکۆ ئیلام، ف گەرد ئی تیمە د
ئۆلەمپادەل دانشجووی بەشدار بیمە.
گۆل سوو - لە سەختیبەپل ئی کارتە
ئەرامان بویش

: خوەتوونیش دزوونن ک ئوستان ئیلام،
دوفیشتر ناوچەئ لاخوار ئیلام ک ف ناو
سەفحەئ کورد دناسرئ فرە فرە کەم
ئەمکاناتەو خەلکەکەیش فرە کەمدەس
و ژار و بئەدەسەلاتیم، ئاخیمە ک
نە دەولەت ئوو نە دەولەمەنەلەئ
خوەموونیش ئژەموون پشستەوانی
نەدکەرن.

هەئ ئەکە فرە ژ فازیکارەلەئ ئیمە
کەوش نەدتوونن بسینن ئوو فەئ
خاتەر نەدتوونن د ناو تیمەلە فازی
بکەرن، خۆ دیارە ئیجوورە کەسەلئ
نەدتوونن پیل مانگۆنەئ باشگاکەموون
ک فرەیش نییە و مانگی سی هزار ئەنە
یانئ یەک و نیم دلار بەدەن فەموون
ک ئەفەیش خوەتوون دزوونن ک ف
جیو ئیمە نەدچوو چوون ک دکەریمنەئ
ف خەرچ توو و پرتال سەنین فەر
خوەپۆن، ئەفەیش نەدتوونن برەسنن
فەموون، م خوەمیش خۆ هەم بیکارم و
دەرئامەئ ترەک نەدیرم ک بنم ف ملئ
ئوو پاملەئ یەوی و ئەوی دیم جوور
وهرزپشت ئیلام یا کارخۆنەلە یا NGO
ۆفەلئ جوور جامئەلە ئیلامیان مەرکەز

(ج ۱ م) د تێهران، تاکمەگلئ یارمەتی
فەموون دەن هەر کەس ف بەش
خوەپۆن. ئایم، جەرگی تەش ئلەئ
دچوو فەختی ک دینئ زارووئەلەئ
ئاواییەلە ک دتوونن دوما ئی چەن سال
تەمرین بچن ف تیم میلی یا باشگال
گەپ ئێران و حەتتا دنیا، پیل فەر
کراماشینۆنیش نەدیرن ک بیان ف سەر
تەمرینەلەپۆن.

گۆل سوو - کار فرە سەختیگە وە بان
ئەمگەئ سەختییە، چەن کەسیش
کل کردیتەسە تیم میلی، چۆنئ بییە
ئەسکەفتە داشتیتە؟

:د زەرپنئاوا فرە داشتیمە، م خوەم د
تیم میلی بیمە، مەریەم نامی، تاهەرئ
ئازادی، فائەئ عەزیزی، زموورود
سلیمانی، د ئی گۆل جائی کوچکونجەلە
ژ ئێران ئوو ف دەس پەتی پەرورەدە
کریانە ئوو دانە ف نوائ دۆتەل تێهران
و ئسففهان و تەبریز و جالی تر ک
ئەمکانات و ناوماڵەئ یەک دۆت کوچکەلە
د ئوورەلە هادەئ ف تەنایی چەن
چەنە گرد دۆتەلەئ ئی شار پەهلەئ
خوەموونە، حەتتا چەنە دانیشتەلەئ

ئێرە ئەمکانات ئل فەر دەس دۆتئ
ئژەپۆن بیئ.

ئەکە خۆ ها دیریم ئامادەئ خوەموون
دکەریمن فەر لیگ دو کشووری و
هادەئ بچیمیش باوجی هەئ ئژ ئەکەو
هوول یە بردیەسەموون ک ئەر بچیم
ف لیگ یەک ئێران چە بکریمن؟ چوون
ئژ راسی دەئ ئژ فەرەقەت پیلەلەئ
نەدرایم.

گۆل سوو - دوماقسەت چەسە؟
ئیمە چاوەرپیمن ک هاناموون بدرئ
تا بتوونیم دواوە و بەردەوام و فرەتر
ئژ دۆتەلەئ ئی فلاتە ک ئژ فیر چیبە
پەرورەدە بکەریمن تا بچن ف ناو
تیم میلی بەلکەم بتوونن سەرئ د
ناو سەرەلە بدرارنە دەر ئوو هیمرموون
هەم یەسەو ک هۆمژفۆنەل کورد
خوەموون بچرەموون و دەنگموون
بکەرن بتوونیمن بچیمە عراق و ف
گەرد دۆتەل هومژفۆن کورد خوەموون
دوفیشتر کوردگەل فەیلی خوەموون د
عراق فازی تووپان بکەریمن و قاومی
نووەو بکەریمن ف ئی دەسپێچەلە.

هادی ضياء الدينى

MAGAZINE
GULL SOO